

Skutky apoštolů

3/2018

PRŮVODCE STUDIEM BIBLE

Obsah

1. Budete mými svědky (Sk 1)
2. Letnice (Sk 2)
3. Život v rané církvi (Sk 2–5)
4. Bůh vede svou církev (Sk 6–8)
5. Pavlovo obrácení (Sk 9)
6. Petrova služba (Sk 9–12)
7. Pavlova první misijní cesta (Sk 13–14)
8. Koncil v Jeruzalémě (Sk 15)
9. Druhá misijní cesta (Sk 16–18)
10. Třetí misijní cesta (Sk 18–21)
11. Pavlovo uvěznění v Jeruzalémě (Sk 21–23)
12. Pavlovo uvěznění v Cesareji (Sk 24–26)
13. Cesta do Říma (Sk 27–28)

Za materiály ke studiu sobotní školy je zodpovědné oddělení sobotní školy při Generální konferenci Církve adventistů sedmého dne a oddělení sobotní školy při Česko-Slovenské unii. Text materiálů byl při překladu upraven podle pravidel dohodnutých s oddělením sobotní školy při Generální konferenci.

Skutky apoštolů

Průvodce studiem Bible

3. čtvrtletí 2018

Autor: *Wilson Paroschi*

Šéfredaktor: Clifford R. Goldstein

Foto: archiv

Grafická úprava a sazba Grafické Studio

Vydala Církev adventistů sedmého dne

Vytiskla tiskárna ARTRON, s.r.o., Boskovice

Vydání první, Praha 2018

ISBN 978-80-88026-20-4

ISSN 0409-3208

Úvod

Vítězství evangelia

Mnozí historici jsou přesvědčeni, že ta tři desetiletí, kdy malá skupinka lidí, převážně Židů, v moci Ducha svatého přinesla světu evangelium, jsou nejdůležitějším obdobím světových dějin. Kniha Skutky apoštolů je záznamem těchto rozhodujících desetiletí, která jsou časově ohraničena Ježíšovým vzkříšením v roce 31 a ukončením Pavlova prvního věznění v Římě v roce 62 (Sk 28,30). Kniha musela vzniknout krátce po tomto období, neboť její vyprávění končí právě v době Pavlova čekání na soud. Dnes víme, že apoštol byl nakonec z vězení propuštěn a pokračoval ve svém misijním úsilí do chvíle, kdy jej po několika letech znovu zatklí a nakonec v Římě v roce 67 popravili.

Ačkoliv kniha samotná o autorovi mlčí, církevní tradice ho identifikuje jako Lukáše, „milovaného lékaře“ (Ko 4,14) a Pavlova spolupoutníka (2Tm 4,11; Fm 1,24). Lukáš je tradičně pokládán i za autora třetího evangelia, které je onou „první knihou“ (Sk 1,1) adresovanou Teofilovi (L 1,3). Lukášovo evangelium a Skutky apoštolů tvoří dvojici knih hovořících jednak o původu křesťanství (Ježíšův život a jeho služba) a také o rozšíření křesťanství (apoštolské misijní úsilí).

Tyto dvě knihy tvoří svou délkou více než čtvrtinu celého Nového zákona a jsou nejrozsáhlejším příspěvkem jednoho autora. Když Pavel píše křesťanům do Kolos, vyjadřuje se o Lukášovi nejen jako o „milovaném lékaři“, ale z kontextu vyplývá, že šlo o křesťana z pohanů, tedy z „neobřezaných“. To by znamenalo, že Lukáš je jediným autorem Nového zákona s nežidovským původem.

Právě Lukášův původ může vysvětlovat jeden z hlavních důrazů jeho knih – univerzálnost spasení. Bůh nikoho neupřednostňuje. Církev dostala pověření, aby nesla svědectví všem lidem, bez ohledu na jejich sociální postavení, národnost, rasu nebo pohlaví (Sk 1,8; 2,21.39; 3,25; 10,28.34.35). Pokud v tom církev selhává, ať už z pohodlnosti, nebo kvůli předsudkům, deformuje tím evangelium a jedná v rozporu se základními pravdami Božího slova. Před Bohem jsme si všichni rovni; jsme hříšníci a potřebujeme vykoupení, které je pouze v Ježíši Kristu.

Není proto náhoda, že Lukášovým hlavním hrdinou je Pavel, „apoštol pohanů“ (Ř 11,13), jehož službě věnuje téměř dvě třetiny své knihy.

Mezi další důležitá témata knihy Skutky apoštolů patří: Boží svrchovanost a jeho záměr (Sk 17,24.25; 20,27; 23,11), vyvýšení Ježíše Krista jako Pána a Spasitele (Sk 2,32.36; 3,13.15; 4,10–12; 5,30.31) a především úloha Ducha svatého ve zmocnění a vedení církve při plnění jejího poslání (Sk 2,1–4; 4,24–31; 8,14–17.29.39; 10,19.20). Lukáš ve své knize opakovaně ukazuje, že „úspěchy“ rané církve nebyly výsledkem lidské moudrosti či lidských schopností. Podobné to bylo i v případě apoštola Pavla (viz 1K 15,10).

Skutky apoštolů se věnují období formování církve, která rostla organizačně i teologicky. Vidíme to například ve způsobu, jakým se církev vyrovnávala s otázkami, mezi které patřily: čas druhého příchodu Ježíše Krista, postavení pohanů a úloha víry v našem spasení. Obrovské dílo, které církev v průběhu krátkého času vykonala, je trvalým svědectvím o tom, co vše může Bůh udělat prostřednictvím lidí, kteří mají pokorné srdce, modlí se, umějí překonávat vzájemné rozdíly a nechají se použít Duchem svatým k Boží slávě.

Kniha Skutky apoštolů je příběhem věřících, které Bůh povolal k zahájení ohromného díla. Co se můžeme naučit z jejich příběhu dnes, kdy nás Bůh povolává, abychom jeho dílo dokončili?

Wilson Paroschi je profesorem Nového zákona na adventistické univerzitě v Sao Paulu (UNASP), má doktorát z Nového zákona na Andrews University (2004) a studoval postdoktorandské studium na Heidelberg University (2011).

Budete mými svědky (Sk 1)

Texty na tento týden

Sk 1,1–26

Základní verš

„...ale dostanete sílu Ducha svatého, který na vás sestoupí, a budete mi svědky v Jeruzalémě a v celém Judsku, Samařsku a až na sám konec země.“ (Sk 1,8)

Ježíšovo poslání na zemi bylo dokonáno. Bůh měl brzy seslat Ducha svatého. Ten bude různými znameními a zázraky podporovat práci učedníků. Dá jim moc a povede je v misijním úsilí, které zasáhne celou Zemi. Ježíš nemohl zůstat v podobě člověka s učedníky navždy. Důvodem nebylo jen fyzické omezení, které souviselo s jeho vtělením a které by bylo pro celosvětovou misií omezením. Pro seslání Ducha svatého bylo nezbytné, aby Ježíš vystoupil na nebesa a byl oslaven.

Učedníci však těmito skutečnostem až do Ježíšova vzkříšení nerozuměli. Když všechno opustili a rozhodli se ho následovat, věřili, že je politickým vysvoboditelem, který jednoho dne vyžene Římany z jejich země, obnoví vládu Davidovy dynastie a zašlou slávu Izraele. Nic jiného si vlastně ani neuměli představit. A právě nechápavost učedníků byla hlavním problémem závěrečných slov, která Ježíš adresoval svým následovníkům.

Zaslíbení Ducha svatého zaznívá právě v tomto kontextu. První kapitola knihy Skutky apoštolů, kterou tento týden studujeme, zaznamenává nejen Ježíšova poslední slova, ale popisuje i jeho nanebevzetí a způsob, jakým se raná církev připravovala na Letnice.

Budování společenství

- ▶ **Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?**
- ▶ **Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.**

Obnova Izraele

“Ti, kteří byli s ním, se ho ptali: „Pane, už v tomto čase chceš obnovit království pro Izrael?“ Řekl jim: „Není vaše věc znát čas a lhůtu, kterou si Otec ponechal ve své moci.“ (Sk 1,6.7)

Osobní studium

Ve Starém zákoně se nacházejí dva typy mesiášských proroctví. Jedna část proroctví očekává Mesiáše, který bude vládnout navěky (Ž 89,4.5.36–38; Iz 9,6; Ez 37,25; Da 2,44; 7,13.14). Druhá mluví o tom, že Mesiáš zemře za hříchy lidí (Iz 52,13–53,12; Da 9,26). Přestože jsou tato proroctví rozdílná, neodporují si. Ukazují pouze na dvě fáze Mesiášovy služby: nejprve trpící Mesiáš a potom oslavený Král (L 17,24.25; 24,25.26).

Židovské očekávání Mesiáše bylo v prvním století jednostranné – a v tom spočíval hlavní problém. Naděje na příchod Mesiáše jako Krále, který přinese politické osvobození, zastínila představu Mesiáše, který bude trpět a zemřít.

I učedníky nejprve ovládalo očekávání Mesiáše – Krále. Byli přesvědčeni, že právě Ježíš je tímto Mesiášem (Mt 16,16.20). Občas se dokonce mezi sebou hašteřili, kdo z nich bude mít v Ježíšově vládě přednostní postavení, až se ujme moci (Mk 10,35–37; L 9,46). Přestože jim Ježíš opakovaně připomínal, jaký osud ho čeká, nemohli nebo nechtěli pochopit, co má na mysli. A když Ježíš nakonec zemřel potupnou smrtí na kříži, učedníci byli zmatení a zmalomyslnění. Jak to někteří z nich sami vyjádřili: „A my jsme doufali, že on je ten, který má vykoupit Izrael.“ (L 24,21)

Přečti si znovu úvodní verše. V čem otázka učedníků odhaluje jejich nepochopení Ježíšova poslání? Jaká byla Ježíšova odpověď a jak jí můžeme rozumět? Můžeme v Ježíšových slovech na adresu učedníků najít širší význam?

Zatímco Ježíšova smrt byla pro učedníky a jejich očekávání obrovskou ranou, Ježíšovo vzkříšení obnovilo jejich naději. Po této zkušenosti musela být politická očekávání učedníků mnohem větší než kdykoliv předtím. Zdá se jen přirozené, že se vzkříšení stalo pro učedníky ukazatelem brzkého ustanovení Mesiášova království.

Ježíšova odpověď však nepřinesla žádné přímé vysvětlení. Neodmítl sice předpoklad, který stál za očekáváním bezprostředního příchodu jeho království, zároveň jej však nijak nepotvrdil. Celý problém nechal otevřený s tím, že určité poznání a jednání náleží pouze nebeskému Otci – a člověku zůstává nedostupné.

Aplikace

Ještě za svého života si Ježíš posteskl nad nechápavostí učedníků a nad tím, jak se drží svých utkvělých představ (L 24,25). Proč je pro nás tak velkým pokušením věřit tomu, čemu chceme a co se nám líbí, bez ohledu na to, co říká Bible? Jak se můžeme tomuto nebezpečí vyhnout?

Poslání učedníků

“Ti, kteří byli s ním, se ho ptali: „Pane, už v tomto čase chceš obnovit království pro Izrael?“⁷ Řekl jim: „Není vaše věc znát čas a lhůtu, kterou si Otec ponechal ve své moci; ⁸ale dostanete sílu Ducha svatého, který na vás sestoupí, a budete mi svědky v Jeruzalémě a v celém Judsku, Samařsku a až na sám konec země.“ (Sk 1,6–8)

Osobní studium

V čem spočíval základní rozdíl mezi tím, co očekávali od Ježíše učedníci, a posláním, které měl pro učedníky připravené Ježíš?

V souvislosti s posláním učedníků se v osmém verši nacházejí čtyři důležité body:

1. *Dar Ducha.* Duch svatý byl vždy uprostřed Božího lidu aktivně přítomen. Proroci však v kontextu budoucnosti hovoří o mimořádném vylítní či o jeho mimořádné přítomnosti (Iz 44,3; Jl 3,1.2). Duch svatý jednal i během Ježíšovy služby – vždyť samotný Ježíš byl pomazán Hospodinovým Duchem (L 4,18–21; viz také Iz 61,1.2). Plná služba Ducha svatého však nastala až po Ježíšově oslavení a vyvýšení v nebesích (J 7,39; Sk 2,33).
2. *Podstata svědectví.* Svědectví je hodnověrná informace z první ruky. Učedníci byli schopni takové svědectví přinášet (Sk 1,21.22; 4,20; 1J 1,1–3). Nyní dostali úkol podělit se s celým světem o svou jedinečnou zkušenost s Ježíšem. A obsah jejich svědectví byl jasný, protože jej formuloval sám Ježíš: „Tak je psáno: Kristus bude trpět a třetího dne vstane z mrtvých; v jeho jménu se bude zvěstovat pokání na odpuštění hříchů všem národům, počínajíc Jeruzalémem. Vy jste toho svědky.“ (L 24,46–48)
3. *Plán misie.* Učedníci se měli stát svědky nejprve v Jeruzalémě, pak v Judsku a Samařsku a nakonec po celém světě. Byl to postupný plán. Jeruzalém byl centrem židovského náboženského života a místem, kde byl Ježíš odsouzen a ukřižován. Judsko a Samařsko byly sousední oblasti, v nichž konal svou službu i Ježíš. Učedníci se však neměli omezovat pouze na tato území. Jejich působištem se měl postupně stát celý svět.
4. *Zaměření misie.* Ve Starém zákoně se mluví o tom, že se národy celého světa budou zajímat o Boha Izraele a budou přicházet do Jeruzaléma (Iz 2,1–5). Až na pár výjimek (například prorok Jonáš) to nebyli Izraelci, kdo měl „přinášet“ Boha ostatním národům. Nyní se však „strategie“ změnila. Jeruzalém byl stále centrem, ale místo toho, aby se v něm učedníci zabydleli, očekávalo se od nich, že se postupně vydají až do nejuvzdálenějších koutů světa.

Ježíš se učedníkům zjevoval po svém vzkříšení ještě čtyřicet dní (Sk 1,3). Během tohoto období jim vysvětloval pravdu o podstatě Božího království. Přesto měli učedníci stále problém pochopit některé základní otázky – jak ukazuje například jejich dotaz ve verši Sk 1,6. Znali sice proroctví, ale nyní se jim učili rozumět v novém světle, které osvětlovalo jejich podstatu světlem kříže a prázdného hrobu (Sk 3,17–19).

Aplikace

V čem se liší praxe tvého sborového společenství od úkolu, kterým Ježíš své učedníky pověřil? Pokus se vysvětlit tyto rozdíly a jejich příčiny.

Přijde znovu

9Po těch slovech byl před jejich zraky vzat vzhůru a oblak jim ho zastřel. 10A když upřeně hleděli k nebi za ním, jak odchází, hle, stáli vedle nich dva muži v bílém rouchu 11a řekli: „Muži z Galileje, co tu stojíte a hledíte k nebi? Tento Ježíš, který byl od vás vzat do nebe, znovu přijde právě tak, jak jste ho viděli odcházet.“ (Sk 1,9–11)

Osobní studium

Jak v úvodním textu popisuje Lukáš Ježíšovo nanebevstoupení? Co je podle tebe na tomto popisu nej-důležitější?

Lukášův popis Ježíšova nanebevstoupení v evangeliu i ve Skutcích je poměrně stručný. Přesto právě Lukáš podává nejpodrobnější zprávu o tom, co se při Ježíšově nanebevstoupení událo. Ježíš byl spolu s učedníky na Olivové hoře. Když jim zehnal, byl „nesen do nebe“ (L 24,51). Jde samozřejmě o popis, který vyjadřuje lidský pohled na nanebevstoupení, ne jeho skutečnou podstatu. Ježíš odcházel ze Země. Jen těžko lze takovou situaci vyjádřit slovy.

Ježíšovo nanebevzetí bylo nadpřirozeným Božím skutkem, jakých je v Bibli zaznamenáno velké množství. Lukáš při popisu události říká (Sk 1,9), že Ježíš „byl vzat vzhůru“ (řecký tvar *epérthé* je pasivním tvarem slovesa, které znamená „zvednout vzhůru“). V tomto tvaru se sloveso nachází v Novém zákoně pouze jednou. Zato v řeckém překladu Starého zákona (v Septuagintě) je použito několikrát – a vždy popisuje Boží jednání. To naznačuje, že i v tomto případě to byl právě Bůh, kdo vzal Ježíše do nebe. A sám Bůh také vzkřísil Ježíše z mrtvých (Sk 2,24.32; Ř 6,4; 10,9).

Ve Skutcích se nachází informace, že jim Ježíše „vzal oblak z očí“ (Sk 1,9; ČSP). Lukáš také zaznamenává jedinečné setkání, které se odehrálo poté, co se Ježíš ztratil učedníkům z dohledu. Vedle učedníků se objevují dvě postavy v bílém. Jejich popis se shoduje s popisem andělů při jiných událostech, kdy také přicházejí v bílém (zářivém) oděvu (Sk 10,30; J 20,12). Ujišťují učedníky, že se Ježíš vrátí tak, jak ho viděli odcházet (Sk 1,11).

Viditelné Ježíšovo nanebevstoupení se tak stalo zárukou jeho viditelného návratu, při kterém budou hrát oblaka opět svou roli (L 21,27; Zj 1,7). Jeho příchod však bude doprovázen „mocí a velikou slávou“ (L 21,27). Nepůjde o událost, při které bude přítomno jen pár učedníků – „uzří ho každé oko, i ti, kdo ho probodli“ (Zj 1,7). A navíc Ježíš nebude při svém příchodu sám (L 9,26; 2Te 1,7). Sláva Ježíšova návratu bude nesrovnatelná s jeho skromným (z pohledu člověka) nanebevstoupením.

Aplikace

V souvislosti s druhým příchodem Ježíše Krista se vždy znovu objevuje otázka: Jak můžeme prožívat realitu očekávání jeho brzkého příchodu i dnes, v 21. století? Jak by toto očekávání mělo ovlivnit různé oblasti našeho života – priority, rozhodování, vzdělání nebo plány do budoucna?

Příprava na Letnice

¹²Potom se z hory, které se říká Olivová, vrátili do Jeruzaléma; není to daleko, jen asi kolik je dovoleno ujit v sobotu. ¹³Když přišli do města, vystoupili do horní místnosti domu, kde pobývali. Byli to Petr, Jan, Jakub, Ondřej, Filip a Tomáš, Bartoloměj a Matouš, Jakub Alfeův, Šimon Zélóta a Juda Jakubův. ¹⁴Ti všichni se svorně a vytrvale modlili spolu se ženami, s Marií, matkou Ježíšovou, a s jeho bratry. (Sk 1,12–14)

Osobní studium

Ježíš se ve své odpovědi na otázku učedníků, kdy obnoví království pro Izrael, zcela vyhnul časovým údajům. Logickým závěrem jeho slov však bylo, že až přijde Duch svatý a učedníci s jeho pomocí dokončí své poslání, Ježíš se vrátí (viz například Mt 24,29.30). Ani andělé se ve svých slovech nedotkli otázky, kdy bude království nastoleno (Sk 1,11). Přesto jejich odpověď mohla vyznít i tak, že Ježíš se vrátí brzy. To může být vysvětlením toho, proč se učedníci „s velkou radostí vrátili do Jeruzaléma“ (L 24,52). Zaslíbení Ježíšova návratu v blíže neurčeném čase mělo být povzbuzením pro jejich budoucí službu. Tomuto zaslíbení rozuměli tak, že Ježíšův příchod je blízko, a tuto myšlenku rozvíjejí i další texty knihy Skutků.

Přečti si znovu úvodní verše. Proč podle tebe zvolili právě modlitbu jako formu přípravy na příchod Ducha svatého? Co bylo podle tebe obsahem jejich modliteb?

Po návratu z Olivové hory se učedníci shromáždili „v horní místnosti domu“ (Sk 1,13) v Jeruzalémě. Kromě apoštolů se v místnosti nacházeli i další Ježíšovi následovníci (L 8,1–3; 23,49; 24,1–12), Ježíšova matka Marie a Ježíšovi bratři.

Ježíšovi bratři (Mk 6,3) byli buď mladší synové Josefa a Marie (Mt 1,25; L 2,7), nebo – pravděpodobněji – synové z Josefova prvního manželství. V tomto případě by byl Josef vdovec, který si vzal za ženu Marii. Přítomnost Ježíšových bratrů uprostřed učedníků vyznívá překvapivě, neboť z evangelí se dozvídáme, že byli vůči Ježíši a jeho službě skeptičtí (Mk 3,21; J 7,5). Zdá se však, že změnu přineslo Ježíšovo vzkříšení a jeho mimořádné zjevení se Jakobovi (1K 15,7). Později je dokonce patrné, že právě Jakub – a ne Petr – byl jakýmsi vůdcem křesťanského společenství v Jeruzalémě (Sk 12,17; 15,13; 21,18; Ga 2,9.12).

Neustálá oslava Boha v chrámu (L 24,53) a vytrvalé modlitby (Sk 1,14) v sobě pravděpodobně zahrnovaly vyznání, pokání, prosbu o sílu žít novým životem a vzájemné odpuštění hříchů. A přestože se v jejich myslích příchod Ducha svatého zřejmě spojoval s časným Ježíšovým návratem, jejich duchovní naladění bylo v souladu s tím, jak se měli připravit na sestoupení Ducha svatého.

Aplikace

Co všechno můžeš nebo potřebuješ udělat, aby ve tvém životě a prostřednictvím tebe mohl Duch svatý konat své dílo?

Dvanáct apoštolů

²¹Proto jeden z těch mužů, kteří s námi chodili po celý čas, kdy Pán Ježíš byl mezi námi, ²²od křtu Janova až do dne, kdy byl od nás vzat, musí se spolu s námi stát svědkem jeho zmrtvýchvstání. (Sk 1,21.22)

Osobní studium

Ačkoli Ježíš během svého života oslovil velké množství lidí, z nichž mnozí se brzy měli stát jeho skutečnými následovníky, na začátku byla v Jeruzalémě jen poměrně malá skupina učedníků – přibližně 120 věřících (Sk 1,15). Prvním „organizačním“ krokem tohoto společenství byla volba toho, kdo nahradí Jidáše.

Co se podle úvodních veršů očekávalo od Jidášova nástupce? Jaké charakteristiky musel splňovat? Proč byly podle tebe důležité?

Velký důraz byl kladen na to, aby Jidášův nástupce byl svědkem Ježíšova zmrtvýchvstání (Sk 4,33). Postupně se totiž ukázalo, že právě zmrtvýchvstání Ježíše je mocným důkazem nejen jeho mesiášství, ale i pravdivosti křesťanské zvěsti.

Nástupce měl být samozřejmě vybrán mezi těmi, kteří provázeli apoštoly během Ježíšovy služby. Apoštol Pavel později zdůrazňuje, že i když nebyl s Ježíšem během jeho pozemské služby, má právo nazývat se apoštolem, protože se setkal se vzkříšeným Ježíšem na cestě do Damašku – a je tedy svědkem jeho zmrtvýchvstání (1K 9,1). A přestože Pavel vyznával, že Ježíš se mu zjevil jako poslednímu – jako „nedochůdčeti“ (1K 15,8), odmítá, že by byl ke službě apoštola méně „kvalifikovaný“ než ostatní apoštolové (1K 9,2; Ga 2,6–9). V doslovném smyslu patřilo mezi „apoštoly“ jen dvanáct učedníků a Pavel (Sk 1,25.26). V širším smyslu – jako Ježíšovi vyslanci a poslové dobré zprávy – patřili mezi apoštoly i další služebníci evangelia (Sk 14,4; Ga 1,19; Ef 4,11).

Přečti si text Sk 1,23–26. Jak byl vybírán Jidášův nástupce?

Způsob, jakým byl za apoštola vybrán Matěj, se nám může zdát zvláštní, ale „losování“ bylo obvyklým a dlouho používaným způsobem jak rozhodnout (viz například Lv 16,5–10 a Nu 26,55). Kromě toho byli vybráni dva kandidáti a oba byli na pozici stejně vhodní – nešlo tedy o krok do neznáma. Věřící také prosili Boha, aby výsledek volby odrážel jeho vůli (porovnej s Př 16,33). Nikde není naznačeno, že by tuto volbu někdo někdy zpochybnil. Po Letnicích se „losování“ už nepoužívalo, protože Duch svatý vedl učedníky přímo (Sk 5,3; 11,15–18; 13,2; 16,6–9).

Aplikace

Jak bys odpověděl na otázku tvého známého nebo spoluvěřícího: „Jak mohu vědět, co je Boží vůle pro můj život?“ Zdůvodni svou odpověď.

Podněty k zamyšlení

„Období mezi Letnicemi a druhým příchodem (ať již bude dlouhé, nebo krátké) má být naplněno celosvětovou církevní misí v moci Ducha. Následovníci Krista měli zvěstovat, co Ježíš vykonal při svém prvním příchodu. Kromě toho měli lidi vyzývat, aby při přípravě na jeho druhý příchod dělali pokání a aby věřili. Měli být jeho svědky až „na sám konec země“ (Sk 1,8) a až „do skonání tohoto věku“ (Mt 28,20). ... Nesmíme si dovolit zůstat stát, dokud nebude dosaženo obou cílů.“ (Stott, John R. W., *Zápas mladé církve: Poselství skutků apoštolských. Návrat domů*, Praha 1999; str. 42)

„Poslání, které Kristus svěřil učedníkům, se vztahuje na všechny věřící. Zahrnuje i křesťany, kteří budou žít před koncem času. Je velkým omylem myslet si, že dílo záchrany leží jen na ustanovených kazatelích. Každý, ke komu promluvil nebeský hlas a kdo přijímá Kristův život, je povolán zvěstovat evangelium a pracovat pro záchranu svých bližních. Proto byla založena církev a ten, kdo do ní slavnostním slibem vstoupil, se tím zavázal ke spolupráci s Kristem.“ (DA 822; TV 524)

Otázky k rozhovoru

1. *Text Sk 1,7 ukazuje na Ježíšova slova v Mk 13,32: „O onom dni či hodině neví nikdo, ani andělé v nebi, ani Syn, jenom Otec.“ Ellen G. Whiteová píše: „Už nikdy nezazní žádné poselství pro Boží lid, které by bylo založeno na časovém údaji. Není nám svěženo znát ani čas vylítí Ducha, ani čas Kristova příchodu.“ (1SM 188) Na jiném místě dodává: „Každý, kdo začne zvěstovat poselství o hodině, dni nebo roku Kristova příchodu, ... přináší poselství, které mu Pán nikdy nesvěřil.“ (AR 12. 9. 1893) V čem spočívá význam těchto biblických textů a jejich komentářů pro nás dnes? Proč jsou někteří lidé stále v pokušení určovat data a odhadovat alespoň přibližný čas Ježíšova příchodu? V čem spočívá největší nebezpečí takového jednání?*
2. *Metodistický misionář E. Stanley Jones říkal, že když se snažil obhajovat Boha, nedařilo se mu, ale když začal o Bohu svědčit, prožíval ve své službě úspěch. Uvažujte společně o této myšlence.*
3. *Jak rozumíte významu modlitby v rané církvi? Není náhoda, že u popisu téměř všech důležitých rozhodnutí prvotní církve nacházíme zmínku o modlitbě (Sk 1,24; 8,14–17; 9,11.12; 10,4.9.30; 13,2.3). Jaký význam má modlitba ve vašem životě a v životě vašeho sborového společenství? Co je obsahem vašich modliteb?*

Praktický závěr

- ▶ Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?

Podněty k modlitbám

- ▶ Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.
- ▶ Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?
- ▶ Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy:

Letnice (sk 2)

Texty na tento týden

Sk 2,1–39

Základní verš

„Tohoto Ježíše Bůh vzkřísil a my všichni to můžeme dosvědčit. Byl vyvýšen na pravici Boží a přijal Ducha svatého, kterého Otec slíbil; nyní jej seslal na nás, jak to vidíte a slyšíte.“ (Sk 2,32.33)

Událost sestoupení Ducha svatého se v našem prostředí nazývá buď *letnice* (podle staroslovanského pojmenování žně – letnica) nebo také Boží hod svatodušní či svatodušní svátky. Asi nejmýstižnější je řecké označení tohoto dne *pentekosté* (ze slova *pentékonta*, „padesát“), protože tento svátek se slavil padesátý den po svátku *Pesach*. *Pentekosté* je řeckým pojmenováním svátku šavu'ot, který měl několik významů – je to slavnost týdnů (Ex 34,22), svátek prvních snopků (ČEP) neboli prvotin (ČSP; B21 – Nu 28,26) a také připomenutí dne, kdy Hospodin daroval Mojžíšovi Tóru. Tento svátek byl dnem radosti a vděčnosti a Izraelci přinášeli tento den před Hospodina první výsledky pšeničné žně (Ex 34,22).

Později se tento svátek stal vhodným symbolem pro první duchovní „žeh“ v křesťanské církvi, poté co byl více než kdykoliv předtím vylit Duch svatý. V ten den bylo pokřtěno tři tisíce lidí (Sk 2,41). Tato událost následovala po Ježíšově nanebevstoupení a oslavení v nebesích. Vylití Ducha bylo náhlou, nadpřirozenou událostí, která změnila apoštoly z prostých a nasmělých Galilejců v odvážné a přesvědčivé muže, kteří měli zanedlouho změnit svět.

Letnice jsou také často označovány jako „den narození církve“. Kristovi následovníci (nejprve Židé a později i pohané) byli uznáni jako nové Boží společenství na zemi. Tento týden se budeme věnovat podrobněji události oněch Letnic a jejich významu pro Ježíšovy následovníky i pro celý svět.

Budování společenství

- ▶ *Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?*
- ▶ *Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.*

Sestoupení Ducha svatého

¹Když nastal den Letnic, byli všichni shromážděni na jednom místě. ²Náhle se strhl hukot z nebe, jako když se žene prudký víchř, a naplnil celý dům, kde byli. ³A ukázaly se jim jakoby ohnivé jazyky, rozdělily se a na každém z nich spočinul jeden; ⁴všichni byli naplněni Duchem svatým a začali ve vytržení mluvit jinými jazyky, jak jim Duch dával promlouvat. (Sk 2,1–4)

Osobní studium

Učedníci poslechli Ježíšův příkaz a v Jeruzalémě čekali na zaslíbeného Ducha. Jejich očekávání nebylo pasivní – vroucně se modlili, činili upřímné pokání a z celého srdce oslavovali Boha. Když po deseti dnech nadešel onen očekávaný okamžik, „byli všichni shromážděni na jednom místě“ (Sk 2,1) – pravděpodobně šlo o stejnou místnost, o níž se mluví ve Skutcích 1. kapitole. Brzy se však ocitli na veřejnosti, kam se seběhlo mnoho lidí (Sk 2, 6–13).

Proč se podle tebe sestoupení Ducha spojuje s takovými dramatickými projevy, jaké popisují úvodní verše?

Události, které se v horní místnosti odehrály, byly nesmírně bouřlivé – nejprve nečekaný hukot podobný vichřici, který zaplnil celou místnost, a potom cosi, co vypadalo jako plameny ohně na hlavách přítomných.

V Písmu se vítr a oheň často spojují s *teofánií*, tedy s Božím zjevením (např. Ex 3,2; 19,18; Dt 4,15). Vítr a oheň představují v Bibli i Božího Ducha a jeho působení (J 3,8; Mt 3,11). Ať už byl v případě Letnic přesný smysl zmíněných úkazů jakýkoliv, provázely a hlásaly jedinečnou chvíli v dějinách spásy – zaslíbené vylití Ducha svatého.

Boží Duch působil na světě nepřetržitě. „V době patriarchů se působení Ducha svatého často projevovalo pozoruhodným způsobem, nikdy však ve své plnosti. Učedníci poslechli svého Spasitele a nyní pokorně prosili o tento dar. Ježíš podpořil jejich modlitby svou přimluvou v nebi. Požadoval dar Ducha, aby ho mohl vylít na svůj lid.“ (AA 37; PNL 23)

Jan Křtitel předpověděl, že Mesiáš bude křtít Duchem svatým (L 3,16; porovnej se Sk 11,16). Sám Ježíš mluvil opakovaně o daru Ducha (L 24,49; Sk 1,8). Seslání Ducha svatého se stalo prvním důkazem toho, že Ježíš i po svém nanebevstoupení pracuje v nebesích – v Otcově blízkosti – v náš prospěch (J 14,16.26; 15,26). O Letnicích se naplnil slib, který Ježíš dal svým učedníkům.

Ačkoli křest Duchem během Letnic byl jedinečnou událostí spojenou s Ježíšovým vítězstvím na kříži a jeho oslavením v nebesích, naplnění Duchem svatým je zkušenost, kterou mohou (a mají) prožívat křesťané ve svých životech (Sk 4,8.31; 11,24; 13,9.52; Ef 5,19).

Aplikace

Jak můžeš zjistit, že Duch svatý působí ve tvém životě? Jak se dá zjistit, zda působí v životě lidí, kteří jsou kolem tebe? Proč je problematické posuzovat, zda (a jak moc) koná Duch svatý své dílo v životě jiného člověka?

Dar jazyků

“Všichni byli naplněni Duchem svatým a začali ve vytržení mluvit jinými jazyky, jak jim Duch dával promlouvat. ⁵V Jeruzalémě byli zbožní židé ze všech národů na světě, ⁶a když se ozval ten zvuk, sešlo se jich mnoho a užasli, protože každý z nich je slyšel mluvit svou vlastní řečí. ⁷Byli ohromeni a divili se: „Což nejsou všichni, kteří tu mluví, z Galileje? ⁸Jak to, že je slyšíme každý ve své rodné řeči. ... ¹¹Židé i obrácení pohané, Krétané i Arabové; všichni je slyšíme mluvit v našich jazycích o velikých skutcích Božích!“ ¹²Žasli a v rozpacích říkali jeden druhému: „Co to má znamenat?“ (Sk 2,4–8.11.12)

Osobní studium

Ve Skutcích 2,4 se mluví o tom, že dar Ducha se projevil mluvením jazyky (Sk 10,45.46; ČSP; 19,6; ČSP). To však zdaleka nebylo jedinou manifestací působení Ducha svatého. Mezi další projevy patřilo předpovídání budoucnosti (Sk 11,28), vidění (Sk 7,55), inspirované kázání (Sk 2,11; 28,25,26), uzdravování (Sk 3,6.12; 5,12.16) a další obdarování pro různé typy služby (Sk 6,3.5).

Dar jazyků se během Letnic neprojevil proto, že by šlo o typický nebo nejdůležitější důkaz vylití Ducha. Dar jazyků se na začátku projevil proto, aby pomohl rozběhnout světovou misií církve. Jinými slovy, pověření, které dal Ježíš učedníkům (Sk 1,8), si vyžádalo mimo jiné i dar mluvení různými jazyky. Pokud se mělo apoštolům podařit překročit kulturní hranice a přinést evangelium i do nejbudnějších koutů světa, pak potřebovali mít schopnost promluvit k různým lidem jejich jazykem.

Přečti si znovu text Sk 2,5–12. Jakými dary vybavil Duch svatý vaše sborové společenství (nebo tebe osobně), abyste mohli oslovit evangeliem lidi ve vašem okolí?

Odhady říkají, že na světě mohlo žít v prvním století osm až deset milionů Židů. Více než polovina z nich žila mimo Judsko. Mnozí z těch, kteří byli na svátky v Jeruzalémě, pocházeli z cizích zemí a neovládali aramejštinu, tedy jazyk, kterým v té době mluvili Židé v Judsku.

Není pochyb o tom, že o Letnicích tvořili většinu obráčených Židů z různých zemí, kteří mohli nyní slyšet evangelium ve svém rodném jazyce. I kdyby aramejštinu ovládali, přece jen je musela silně zasáhnout skutečnost, že někdo v Jeruzalémě mluví jazykem země, odkud pocházeli. Skutečnost, že apoštolové mluvili tehdy obvyklými cizími jazyky, a ne nějakými extaktickými jazyky, je zřejmá z výrazu *dialektos* (Sk 2,6.8). Tento termín označuje jazyk určitého národa nebo oblasti (viz např. Sk 21,40; 22,2; 26,14). Apoštolové tedy mluvili jazyky Židů z různých částí světa. Zázrak spočíval v tom, že prostí Galilejci najednou začali mluvit cizími jazyky, které ještě před několika hodinami neovládali. Pro místní Židy, kteří tyto události pozorovali, ale cizí jazyky neznali, byla jediným možným vysvětlením skutečnost, že apoštolové jsou opilí a vydávají zvuky, které nedávají žádný smysl (Sk 2,13).

Aplikace

Přestože se před očima přítomných lidí uskutečňovalo zjevení Boží moci, někteří to považovali jen za projev opilosti. Jak se dá vyhnout podobným předsudkům, špatným úsudkům a duchovní zaslepenosti?

Petrovo kázání

17 „A stane se v posledních dnech, praví Bůh, sešlu svého Ducha na všechny lidi, synové vaši a vaše dcery budou mluvit v prorockém vytržení, vaši mládenci budou mít vidění a vaši starci budou mít sny.“ ... 22 Muži izraelští, slyšte tato slova: Ježíše Nazaretského Bůh potvrdil před vašimi zraky mocnými činy, divy a znameními, která mezi vámi skrze něho činil, jak sami víte. 23 Bůh předem rozhodl, aby byl vydán, a vy jste ho rukou bezbožných přibili na kříž a zabil. 24 Ale Bůh ho vzkřísil; vytrhl jej z bolestí smrti, a smrt ho nemohla udržet ve své moci. (Sk 2,17.22–24)

Osobní studium

Obvinění z opilosti dalo Petrovi příležitost vysvětlit, co se děje. Ve své řeči apoštol nejprve poukázal na Písmo (Sk 2,16–21), jehož prostřednictvím vysvětlil vylití Ducha svatého jako naplnění prorocství.

Porovnej texty Sk 2,17 a Jl 3,1. Jak podle tebe Petr rozuměl době naplnění Jóelova prorocství?

Jóelovo prorocství bylo o budoucí době spasení (Jl 3,5), kterou měla charakterizovat nejen různá znamení v přírodě, ale i bohaté vylití Ducha (Jl 3,1–4). Výkladem letničních událostí ve světle těchto prorocství se Petr snažil zdůraznit dějinnou důležitost toho, co se právě odehrávalo. Petr však při odvolávání se na text proroka Jóela udělal jeden důležitý posun. Zatímco Jóel začíná tuto pasáž slovem „potom“ (Jl 3,1), které poukazuje na události v budoucnosti, Petr uvedený citát uvádí slovy: „Stane se v posledních dnech...“ (Sk 2,17). Zdůrazňuje tím, že právě začalo závěrečné dějství velkého příběhu spasení. Nejde samozřejmě o úplný popis událostí posledních dnů, ale o důkaz obrovské naléhavosti, kterou raná církev rozpoznala. A přestože apoštolové nevěděli, kdy přijde konec, byli přesvědčeni, že to nebude trvat dlouho.

Přečti si verše Sk 2,22–32. Proč je pro Petra nejdůležitějším poselstvím právě Ježíšovo vzkříšení?

Po zdůraznění prorockého významu Letnic se Petr zaměřil na nedávné události Ježíšova života – jeho smrt a vzkříšení. Nejvíce vyzdvihl právě vzkříšení, které je v celém evangelijním příběhu rozhodující skutečností. Petr považoval vzkříšení za úplné a definitivní obhájení Ježíše a potvrzení jeho identity (Sk 2,22.27). I z Písma citoval text, který měl co nejvíce zdůraznit význam Ježíšova vzkříšení (Ž 16,8–11).

Ježíš byl Mesiáš, a proto nad ním smrt nemohla mít moc. Pro Petra a pro všechny novozákonní pisatele se Ježíšovo vzkříšení stalo mocným důkazem nejen Ježíšova mesiášství, ale také pravdivosti křesťanského poselství i záchraně.

Aplikace

Na tomto světě panuje smrt, která se dotýká nejen každého z nás osobně, ale také našich blízkých. Jak a proč může být pro nás Kristovo vzkříšení povzbuzením?

Ježíšovo vyvýšení

³³Byl vyvýšen na pravici Boží a přijal Ducha svatého, kterého Otec slíbil; nyní jej seslal na nás, jak to vidíte a slyšíte. ³⁴David nevstoupil na nebe, ale sám říká: „Řekl Hospodin mému Pánu: Usedni po mé pravici, ³⁵dokud ti nepoložím nepřátele pod nohy.“ ³⁶Ať tedy všechen Izrael s jistotou ví, že toho Ježíše, kterého vy jste ukřižovali, učinil Bůh Pánem a Mesiášem. (Sk 2,33–36)

Osobní studium

Petr ve své řeči nejprve vysvětlil, že seslání Ducha je naplněním starozákonního proroctví. Pak zdůraznil význam Ježíšova vzkříšení. Nyní se dostává k další části, ve které hovoří o Ježíšově vyvýšení.

Jak rozumíš úvodnímu textu, že Ježíš byl „vyvýšen“? Proč Petr zdůrazňuje, že Ježíš je „Pánem a Mesiášem“? Jak to všechno souvisí se sesláním Ducha svatého učedníkům?

Místo po Boží pravici je symbolem autority a moci (Ž 110,1–3). Petr na základě Písma ukazuje, že Ježíšovo vyvýšení v nebesích mu dalo možnost seslat Ducha svatého na své učedníky. Vyvýšení nedalo Ježíši postavení, které by neměl již dříve (J 1,1–3; 17,5). Toto vyvýšení vyjadřuje před celým vesmírem Otcovo nejvyšší uznání, že Ježíš je skutečným Pánem a Mesiášem (Sk 2,36).

Tato událost nás přivádí k jednomu z nejdůležitějších témat Písma – k vesmírnému sporu mezi dobrem a zlem. Duch svatý nemohl sestoupit v plnosti, dokud Ježíš nebyl oslaven (J 7,39). Až Ježíšova obět na kříži a jeho vyvýšení a oslavení Otcem otevřelo cestu pro seslání Ducha (J 17,4,5). Jak tomu rozumět? Ježíšovo vyvýšení znamenalo Boží přijetí toho, co Ježíš na kříži vykonal – včetně porážky knížete zla, který si uzurpoval vládu nad tímto světem (J 12,31).

Proniknutí hříchu na tento svět vrhlo na Boha stín nedůvěry a podezření. Ježíšova smrt byla nezbytná nejen pro záchranu lidí, ale i pro obhájení Boha a jako důkaz, že satan je podvodník a lhář. Ježíš svou službou na zemi začal novou etapu záchrany lidí (L 4,18–21). Když vyháněl demony nebo odpouštěl hříchy, vysvobozoval vlastně satanovy vězně. Právě kříž dal Ježíši pravomoc k takovému jednání. A tak když Kristovo sebeobětování přijala nebesa – tedy když byl Kristus oslaven – satan dostal rozhodující a zdrcující úder. Na zemi sestoupil Duch svatý, který měl lidi připravit na Kristův příchod.

Aplikace

Otec vyvýšil a oslavil toho, jehož lidé odmítli, vyloučili ze svého středu a ukřižovali. Proč si musíme dát velký pozor, abychom neodsuzovali a neponižovali nikoho, kdo není podle našich představ, kdo nemá „vzhled ani důstojnost. Viděli jsme ho, ale byl tak nevzhledný, že jsme po něm nedychtili“ (Iz 53,2)?

První ovoce

³⁶„**At' tedy vsechen Izrael s jistotou ví, že toho Ježíše, kterého vy jste ukřižovali, učinil Bůh Pánem a Mesiášem.**“³⁷**Když to slyšeli, byli zasaženi v srdci a řekli Petrovi i ostatním apoštolům: „Co máme dělat, bratří?“**³⁸**Petr jim odpověděl: „Obraťte se a každý z vás ať přijme křest ve jménu Ježíše Krista na odpuštění svých hříchů, a dostanete dar Ducha svatého.**“³⁹**Neboť to zaslíbení platí vám a vašim dětem i všem daleko široko, které si povolá Pán, náš Bůh.“ (Sk 2,36–39)**

Osobní studium

Petrova slova zasáhla jeho posluchače přímo do srdce. Někteří z nich mohli být mezi těmi, kteří se před několika týdny dožadovali Ježíšova ukřižování (L 23,13–25). Nyní však byli přesvědčeni, že Ježíš z Nazareta byl opravdu Bohem povoláním Mesiášem. Proto žalostně volali: „Co máme dělat?“ (Sk 2,37)

Na základě úvodních veršů se pokus o vlastní definici pokání a křtu. Jak rozumíš podstatě příslibu daru Ducha svatého, o němž mluví Petr? Jak se takový dar může projevit ve tvém životě?

Pokání znamená radikální změnu životního nasměrování – odvrácení se od hříchu (Sk 3,19; 26,20). Nejde tedy jen o lítost nebo vyčítky svědomí. Skutečné pokání (podobně jako víra) je darem od Boha. Podobně jako všechny ostatní dary jej můžeme přijmout nebo odmítnout (Sk 5,31–33; 26,19–21; Ř 2,4).

Už od působení Jana Křtitele bylo pokání spojené s křtem (Mk 1,4). Křest se stal zjevným vyjádřením pokání. Je to obřad, který symbolizuje „smytí hříchů“ a „koupel znovuzrození“ (Sk 2,38; 22,16; ČSP; Tt 3,5–7; ČSP).

Lidé dostali během Letnic nejen nabídku odpuštění hříchů, ale i možnost přijmout plnost Ducha svatého pro osobní růst, pro službu v církvi, a především pro šíření evangelia. Právě to bylo pravděpodobně největším požehnáním, protože hlavním důvodem existence církve je oznamování dobré zprávy o Bohu (1Pt 2,9). Toto „zvěstování“ se samozřejmě neděje pouze formou kázání, ale také prostřednictvím různých jiných darů služby (Ef 4,11–13). Od Letnic mohli učedníci prožívat jistotu spasení a žít v moci Ducha, který jim dával schopnosti konat svěřené dílo.

Aplikace

Proč je vědomí „odpuštění svých hříchů“ tak důležité pro každého, kdo chce hlásat evangelium? Co by zůstalo z dobré zprávy, kdyby právě odpuštění hříchů nebylo jeho součástí?

Podněty k zamyšlení

Vylití Ducha o Letnicích odhalilo velmi důležitou pravdu o tom, co se událo v nebesích a jak Bůh Otec přijal Kristovu oběť za hříchy celého světa. Sestoupení Ducha svatého ukázalo i to, že v nebesích začala Kristova služba pro naši záchranu, která vychází z jeho oběti. Tyto ohromující události jsou dalším zjevením nádherné pravdy, že nebesa a země jsou spojeny takovým způsobem, který se nyní vymyká našemu chápání.

„Kristovo nanebevstoupení bylo znamením toho, že jeho následovníci dostanou slíbené požehnání. Měli na ně vyčkat, než se pustí do svého díla. Když Kristus vstoupil do nebeských bran, byl za chvalozpěvu andělů uveden na trůn. Ihned po skončení tohoto obřadu sestoupil na učedníky v bohatých proudech Duch svatý. Takto byl Kristus skutečně oslaven slávou, kterou měl u Otce již od věčnosti. Vylitím Ducha svatého o letnicích nebe oznámilo, že Kristus se ujal svého úřadu. Jak zaslíbil, seslal svým následovníkům Ducha svatého z nebe na znamení toho, že jako kněz a král převzal veškerou moc na nebi i na zemi a že byl pomazán, aby vládl nad svým lidem.“ (AA 38.39; PNL 23.24)

Otázky k rozhovoru

1. *Co dnes může církev očekávat díky Letnicím, které se uskutečnily před dvěma tisíci lety? Co se může opakovat i dnes, a co ne?*
2. *Uvažujte nad skutečností, že Petr udělal centrem svého kázání během Letnic právě Ježíšovo vzkříšení. Vzkříšení bylo udivující i proto, že ať už byla očekávání Mesiáše v té době jakákoliv, nikdo nebyl připraven na to, že Mesiáš bude vzkříšen z mrtvých – ani ti, co ho očekávali nejhorlivěji. Co se z toho můžeme naučit o důležitosti poznání učení Písma, ať již jsou současné názory na studium Bible jakékoliv?*
3. *Ve verši Sk 2,28 se mluví o důležitosti křtu. Jak to bude s těmi, kteří sice uvěřili v Krista, ale nebyli pokřtěni? Zdůvodněte svou odpověď.*

Praktický závěr

- ▶ *Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?*

Podněty k modlitbám

- ▶ *Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.*
- ▶ *Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?*
- ▶ *Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.*

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy:

Život rané církve (Sk 2–5)

Texty na tento týden

Sk 2,42–47; 3,1–26; 4,1–37; 5,1–42

Základní verš

„Každého dne pobývali svorně v chrámu, po domech lámali chléb a dělili se o jídlo s radostí a s upřímným srdcem. Chválili Boha a byli všemu lidu milí. A Pán denně přidával k jejich společenství ty, které povolával ke spáse.“ (Sk 2,46.47)

Vědomí blízkosti Kristova návratu bylo v rané církvi velmi silné. Ježíšova odpověď na otázku související s obnovou království sice nepřinesla žádný konkrétní časový údaj (Sk 1,6–8), ale mohla být pochopena tak, že vše závisí na seslání Ducha svatého a završení poslání, kterým Pán pověřil své učedníky. Když tedy přišly Letnice, první věřící měli pocit, že se vše naplňuje – přijali Ducha a zvěštovali evangelium celému světu. Ne že by apoštolové opustili Jeruzalém a vydali se do světa, ale svět přišel za nimi (Sk 2,5–11).

Jedním z důležitých znaků bylo, že se raná církev velmi rychle odpoutala od pozemských statků. Učedníci si uvědomovali krátkost času, proto prodávali svůj majetek a zcela se oddali zkoumání Písma a prožívání vzájemného společenství. Zároveň vydávali svědectví o Ježíši – byť zatím jen v Jeruzalémě. Společné prožívání víry se rozrostlo i na vzájemnou péči o potřeby druhých – zejména chudých. Brzy se však objevily nečekané problémy, které mohly způsobit v církvi rozkol. Díky Božímu zásahu se však podařilo zachovat ohroženou jednotu církve. V té době se učedníci začali setkávat i s prvním projevy nepřátelství a odporu. Ale i uprostřed těchto problémů zůstávala jejich víra neochvějná.

V naší lekci budeme studovat počáteční období existence křesťanské církve, její praktický život, vztahy a službu.

Budování společenství

- ▶ *Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?*
- ▶ *Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.*

Učení a společenství

⁴⁴Všichni, kteří uvěřili, byli pospolu a měli všechno společné. ⁴⁵Prodávali svůj majetek a rozdělávali všem podle toho, jak kdo potřeboval. (Sk 2,44.45)

³²Všichni, kdo uvěřili, byli jedné mysli a jednoho srdce a nikdo neříkal o ničem, co měl, že je to jeho vlastní, nýbrž měli všechno společné. ... ³⁴Nikdo mezi nimi netrpěl nouzi, neboť ti, kteří měli pole nebo domy, prodávali je a peníze, které utržili, ³⁵skládali apoštolům k nohám. Z toho se rozdávalo každému, jak potřeboval. (Sk 4,32.34.35)

Osobní studium

Poté, co Lukáš popsal události spojené se sesláním Ducha svatého o Letnicích, soustředil se ve svém vyprávění na charakteristiku života církve v Jeruzalémě: „Vytrvale poslouchali učení apoštolů, byli spolu, lámali chléb a modlili se.“ (Sk 2,42) Zdá se, že tyto čtyři činnosti se dají rozdělit na učení a společenství. Podle verše Sk 2,46 se učení uskutečňovalo především v chrámu a vzájemné společenství hlavně v soukromých domech.

Chrámové nádvoří bylo obklopeno krytým sloupovým, v jehož prostorách se často odehrávalo rabínské vyučování. Věřící křesťané se věnovali tomu, co učili apoštolové. To naznačuje, že dar Ducha je nevedl jen k jakémusi nekonkrétnímu rozjímání, ale k intenzivnímu studiu pod vedením apoštolů. Věrohodnost učení apoštolů dokazovaly zázraky a znamení, které se skrze ně staly (Sk 2,43).

Duchovní společenství bylo dalším rozlišovacím znakem zbožnosti raného křesťanství. Věřící prožívali společný čas nejen v chrámu, ale i ve svých domovech, kde společně jedli, slavili Večeři Páně a modlili se (Sk 2,42.46). I prostřednictvím každodenního společenství a oslavy Boha křesťané vyjadřovali svou naději v brzký Ježíšův návrat, který měl nejen ustanovit slíbené Boží království, ale také obnovit Ježíšovo společenství s učedníky (Mt 26,29).

Setkávání v domech učedníků hrálo v životě rané církve klíčovou roli. A přestože se věřící nadále účastnili obřadů v chrámu (Sk 3,1) a soboty podle všeho trávili v synagogách se svými židovskými spoluvěřícími (Jk 2,2), vše podstatné, co budovalo jejich křesťanský život, se odehrávalo v domovech.

Co tvořilo podle úvodních veršů podstatu společného prožívání víry prvních křesťanů? V čem spočívá podobnost a v čem jsou rozdíly při porovnání s prožíváním víry ve vašem společenství?

Učedníci se ve víře v blízký konec rozhodli, že nebude až tak důležité, kdo co vlastní. Z kontextu se nezdá, že by se svého majetku zcela „zbavili“, ale nepovažovali jej už za něco, co je jen jejich vlastní (Sk 4,32), ale vítali možnost, že mohou posloužit i dalším. Neměli se proč obávat zítřka, protože sám Mesiáš se ve svém království o jejich potřeby postará (L 22,29.30). To, že měli prostředky společné, jim pomáhalo prožívat hlouběji vědomí jednoty. Kromě toho se takový postoj stal úžasným příkladem křesťanské štědrosti.

Aplikace

Jak se projevuje tvá štědrost vůči lidem, které ti Bůh poslal do cesty?

Podstata evangelia

¹²Když to Petr viděl, promluvil k lidu: „Muži izraelští, proč nad tím žasnete a proč hledíte na nás, jako bychom svou vlastní mocí nebo zbožností způsobili, že tento člověk chodí? ¹³Bůh Abrahamův, Izákův a Jákobův, Bůh našich otců oslavil svého služebníka Ježíše, kterého vy jste vydali a kterého jste se před Pilátem zřekli, když ho chtěl osvobodit. ¹⁴Svatého a spravedlivého jste se zřekli a vyposlali jste si propuštění vraha. ¹⁵Původce života jste zabili, Bůh ho však vzkřísil z mrtvých a my jsme toho svědky.“ (Sk 3,12–15)

Osobní studium

Ve Sk 3,1 čteme o tom, jak Petr a Jan přicházejí ve tři hodiny do chrámu k odpolední modlitbě. Mimo jiné to naznačuje, že minimálně na začátku mělo křesťanství stále židovský charakter. Apoštolové tedy nechodili do chrámu jen vyučovat nebo vést lidi ke Kristu. Petr a Jan byli židé, a proto byli stále oddaní židovským náboženským tradicím (Sk 20,16; 21,17–26). Při této konkrétní příležitosti udělali ohromující zázrak (Sk 3,1–10), který dal Petrovi opět možnost kázat evangelium.

Přečti si text Sk 3,12–26. Které z Petrových myšlenek považuješ za nejdůležitější? Proč? V čem byly aktuální pro jeho posluchače? V čem jsou aktuální pro dnešek?

Kázání rané křesťanské církve charakterizovalo pět základních myšlenek: Ježíš byl trpící Mesiáš (Sk 3,18); Bůh ho vzkřísil (Sk 3,15); Ježíš byl oslaven v nebesích (Sk 3,13); Ježíš přijde znovu (Sk 3,20) a důležitost pokání a obrácení v souvislosti s odpuštěním hříchů (Sk 3,19).

Apoštolové se stále nacházeli v židovské kultuře. Lidé, kterým kázali, nemuseli měnit své náboženství, ale prožít obrácení v souladu s novozákonním poselstvím, tou dobrou zprávou pro každého člověka. Jako součást Božího lidu měli přijmout Mesiáše a prožít znovuzrození, které následuje po skutečném přijetí Ježíše.

Ačkoliv se dnes naše zvěstování evangelia odehrává ve zcela jiném společenském a kulturním kontextu, jeho podstata je stále stejná: Kristus zemřel za naše hříchy, byl vzkříšen a přijde znovu. Znamená to, že naše záchrana spočívá v něm. Dokonce i v kontextu poselství tří andělů ze Zj 14. kapitoly musí být centrem naší zvěsti Ježíš Kristus – ukřižovaný, vzkříšený, ten, který přijde znovu.

„Ze všech, kteří se hlásí ke křesťanství, by měli právě adventisté sedmého dne nejvíce vyvyšovat Krista před světem. Hlásání poselství třetího anděla nás vede k představení pravdy o sobotě. Spolu s ostatními pravdami máme hlásat i tuto pravdu. Ale nesmíme přitom opomenout to nejdůležitější a nejkrásnější – Ježíše Krista. Právě na Kristově kříži se setkala milost s pravdou; spravedlnost a pokoj se políbily. Hříšník se potřebuje vždy znovu podívat na Golgotu a s upřímnou vírou dítěte musí důvěřovat Spasitelovým skutkům, musí přijmout jeho spravedlnost a uvěřit v jeho milost.“ (GW 156.157)

Aplikace

Jak bys vysvětlil podstatu evangelia člověku, pro kterého je náboženství jen „opiem lidstva“? Jaké praktické důsledky má pro člověka skutečnost, že mu bylo odpuštěno?

Růst nepřátelství

⁹Když nás dnes vyšetřujete pro dobrodiní, které jsme prokázali nemocnému člověku, a ptáte se, kdo ho uzdravil, ¹⁰vězte vy všichni i celý izraelský národ: Stalo se to ve jménu Ježíše Krista Nazaretského, kterého vy jste ukřižovali, ale Bůh ho vzkřísil z mrtvých. Mocí jeho jména stojí tento člověk před vámi zdrav. ¹¹Ježíš je ten kámen, který jste vy stavitelé odmítli, ale on se stal kamenem úhelným. ¹²V nikom jiném není spásy; není pod nebem jiného jména, zjeveného lidem, jímž bychom mohli být spaseni. (Sk 4,9–12)

Osobní studium

Netrvalo dlouho a u některých náboženských představitelů v Jeruzalémě vzbudil růst církve nevoli a nepřátelství. Hlavní odpovědnost za chrám v Jeruzalémě měl velekněz a jeho spolupracovníci, z nichž většina patřila do skupiny saduceů. Velekněz předsedal i židovské veleradě – sanhedrinu, kde měli většinu právě saduceové. Jelikož saduceové nevěřili ve vzkříšení, nesmírně je znepokojovalo Petrovo a Janovo učení o tom, že Ježíš vstal z mrtvých. Chrámová stráž je proto zatkla a posadila na noc do vazby. Následující den měli být předvedeni před veleradu (Sk 4,1–7).

Přečti si Sk 4,1–18. Jak rozumíš Petrově odpovědi na otázku: „Jakou mocí a v jakém jménu jste to učinili?“ Proč je otázka autority (neboť o ni tu jde) v náboženském životě tak důležitá? V čem a proč se podle tebe členové velerady cítili ohroženi?

Zpochybnění autority, které vznesli židovští náboženští představitelé, naznačuje obavu o vlastní moc. Petr prohlásil nejen to, že zázrak uzdravení provedli v Ježíšově jménu, ale přidal i myšlenku, že jen Ježíš je zdrojem spásy. Apoštolové sice stáli před nejvyššími židovskými představiteli, ale uvědomovali si, že jsou ve službě mnohem vyšší autority. Petr a Jan byli obyčejní, nestudovaní rybáři z Galileje, proto jejich překvapivá odvaha a výřečnost bila do očí. A přestože si to náboženští vůdcové neuvědomovali, apoštolové byli naplněni Duchem svatým – přesně jak to Ježíš předpověděl (Mt 10,16–20).

Jelikož i uzdravený muž byl přítomen při výslechu apoštolů, zázrak uzdravení nemohl nikdo zpochybnit. Představitelé velerady však apoštolům přikázali, aby o Ježíši přestali mluvit a učit. Poselství o Ježíši se totiž báli stejně jako rostoucí oblíbenosti nového hnutí. Neschopnost a nechota náležitě posoudit všechny důkazy a svědectví dovedla představitele velerady k tomu, že je při rozhodování ovládly předsudky a snaha o vlastní ochranu.

Petrova a Janova závěrečná slova patří mezi skutečné drahokamy knihy Skutky: „Ale Petr a Jan jim odpověděli: ‚Posuďte sami, zda je před Bohem správné, abychom poslouchali vás, a ne jeho. Neboť o tom, co jsme viděli a slyšeli, nemůžeme mlčet.‘“ (Sk 4,19.20)

Aplikace

Proč je touha po moci nebezpečná – ať už uvažujeme o jakékoliv úrovni nebo o jakémkoli kontextu? Proč se právě v duchovním životě otázka autority tak často zneužívá? Jak je možné zabránit, abychom podlehlí vábení moci?

Barnabáš versus Ananiáš a Safira

³⁴Nikdo mezi nimi netrpěl nouzi, neboť ti, kteří měli pole nebo domy, prodávali je a peníze, které utřžili, ³⁵skládali apoštolům k nohám. Z toho se rozdávalo každému, jak potřeboval. ³⁶Také Josef, kterého apoštolové nazvali Barnabáš – to znamená „Syn útěchy“ – levitá původem z Kypru, ³⁷měl pole, prodal je, peníze přinesl a položil před apoštolý. (Sk 4,34–37)

³Ale Petr mu řekl: „Ananiáši, proč satan ovládl tvé srdce, že jsi lhal Duchu svatému a dal stranou část peněz za to pole? ⁴Bylo tvé a mohl sis je přece ponechat; a když jsi je prodal, mohl jsi s penězi naložit podle svého. Jak ses mohl odhodlat k tomuto činu? Nelhal jsi lidem, ale Bohu!“ ⁵Když to Ananiáš uslyšel, skácel se a byl mrtev; a na všechny, kteří to slyšeli, padla velká bázeň. (Sk 5,3–5)

Osobní studium

Raná církev nebyla charakteristická jen misíí či nadpřirozenými projevy Ducha svatého. Jedním z výrazných znaků bylo vytváření jakýchsi společných fondů nebo zásob, z nichž měli pak užitek všichni členové církve. Nešlo o povinnost ani o formální podmínku členství. Přesto nacházíme několik příkladů velkorysé štědrosti, které inspirovaly celé společenství. Jedním z takových lidí byl i Barnabáš (Sk 4,36.37), kterému patří významné místo i v dalším formování církve a naplňování jejího poslání.

Písmo však přináší i negativní příklady, které ohrožovaly jednotu církve zevnitř – a to právě tehdy, když se objevily první útoky zevně.

Přečti si text Skutky 5,1–11. Proč bylo podle tebe jednání Ananiáše a Safiry nebezpečné? Považuješ trest, který je stihl, za přiměřený? Vysvětli svou odpověď.

Přestože Lukáš nepřináší všechny detaily, je zřejmé, že základní chybou Ananiáše a Safiry nebylo rozhodnutí nechat si část utržených peněz, které byly vlastně jejich. Hříchem byla snaha oklamat, podvést celé společenství. Z jejich strany nešlo o okamžitý nápad nebo spontánní čin. Jejich jednání bylo plánováno a šlo o jasnou snahu „pokoušet Ducha Páně“ (Sk 5,9). Nebylo jejich povinností prodat svůj majetek a všechny peníze předat apoštolům (církvi). Měli právo si z utržených peněz nechat jakoukoli částku. Kdyby se tak rozhodli, mohli si uschovat část peněz na jiné výdaje nebo prostě „na horší časy“. Je však pravděpodobné, že se svým jednáním snažili mezi ostatními věřícími získat vliv nebo obdiv za svou obdivuhodnou štědrost.

Právě tato poslední možnost (získat vliv a obdiv) nám může pomoci pochopit, proč je Bůh potrestal tak tvrdě. Společný život církve vycházel z přesvědčení, že se Ježíš brzy vrátí. Skutek, kterého se Ananiáš a Safira dopustili hned v počátcích církve, mohl znevážit důležitost věrnosti Bohu. Byl by to špatný příklad pro ostatní věřící. Snad jen pro stručnost příběhu se z Písma nedozvídáme o žádné příležitosti k pokání, jak to bylo například v případě Safiry (Sk 5,8).

Skutek Ananiáše a Safiry (i jeho příprava) byl hříchem. Hřích je v Božích očích velmi vážnou záležitostí (Ez 18,20; Ř 6,23) – i přesto, že ho Bůh netrestá vždy okamžitě. Bůh často trest odkládá, je trpělivý a shovívavý. To by mělo být pro nás neustálou připomínkou nesmírné Boží trpělivosti (2Pt 3,9).

Aplikace

Proč bychom měli být opatrní a nepokoušet Boží milost, jako tomu bylo v případě Ananiáše a Safiry?

Další zatčení

³⁴Tu vstal ve veleradě farizeus jménem Gamaliel, učitel zákona, kterého si vážil všechen lid; poručil, aby je na chvíli vyvedli ven, ³⁵a řekl: „Dobře si rozmyslete, Izraelci, co s těmi lidmi chcete udělat. ³⁶Před nedávnem povstal Theudas a tvrdil, že je Vyvolený; přidalo se k němu asi čtyři sta mužů. Když byl zabit, byli všichni jeho stoupenci rozprášeni a nakonec z toho nebylo nic. ³⁷Po něm povstal ve dnech soupisu Judas Galilejský a strhl za sebou lid; také on zahynul a jeho stoupenci byli rozehnáni. ³⁸Proto vám teď radím: Nechte tyto lidi a propusťte je. Pochází-li tento záměr a toto dílo z lidí, rozpadne se samo; ³⁹pochází-li z Boha, nebudete moci ty lidi vyhubit – nechcete přece bojovat proti Bohu.“ Dali mu za pravdu. (Sk 5,34–39)

Osobní studium

Tak jako se mohlo prostřednictvím apoštolů projevit Boží odsouzení hříchu – jako v případě Ananiáše a Safiry, mohla se skrze jejich činnost ukázat i Boží milost vůči hříšníkům. Jejich mocná služba uzdravování (Sk 5,12–16) byla přesvědčivým důkazem, že jejich prostřednictvím jedná Boží Duch. Pozoruhodná byla víra lidí v to, že k uzdravení stačí i dotyk Petrova stínu. Paralelu můžeme vidět v evangeliích u ženy, která uvěřila, že ji uzdraví dotyk lemu Ježíšových šatů (L 8,43.44). Lukáš ve Skutcích neříká, že by Petrův stín měl uzdravující moc, ale že tomu lidé věřili. A přestože šlo o pověru, Bůh i tak uděloval svou milost.

Čím více však byli apoštolové naplněni Duchem svatým a čím více zázraků a znamení se dělo, tím více byli náboženští vůdcové naplněni závistí. To je vedlo k dalšímu zatčení apoštolů (Sk 5,17.18). Když se jim však díky Božím andělu podařilo z vězení zázračně uniknout (Sk 5,19–24), Petr přednesl velmi mocnou obhajobu, v níž prohlásil: „Boha je třeba poslouchat, ne lidi.“ (Sk 5,29) Teprve tehdy začali někteří z vůdců národa připouštět možnost, že může jít o nadpřirozené působení.

Přečti si znovu úvodní verše. Jaké vlastnosti měl podle tebe Gamaliel? Proč byl jeho postoj důležitý?

Řekli jsme už, že ve veleradě měli většinu saduceové. Kromě nich zde měla svůj vliv i malá skupina farizeů. Gamaliel byl farizeus a učitel zákona. Židé si ho natolik vážili, že se stal známým jako „*Rabban*“ („naš učitel“), na rozdíl od jednoduchého „*Rabbi*“ („můj učitel“). Saul (později apoštol Pavel) byl jedním z jeho učedníků (Sk 22,3).

Gamaliel ve své řeči veleradě připomněl dva vzbouřence z nedávné historie, kteří také k sobě přitáhli mnoho lidí a způsobili nepokoje. Když však byli tito vůdci zabiti, jejich následovníci se rozprchli. Na základě těchto příkladů přišel s myšlenkou, že pokud má hnutí Kristových následovníků lidský původ, brzy se samo rozpadne. Pokud by však šlo o hnutí vedené Bohem – jak to tvrdili apoštolové – pak by nebylo moudré stavět se proti němu. Apoštoly proto dali zbičovat, zakázali jim mluvit o Ježíši a propustili je.

Aplikace

Co se můžeš na příkladu Gamalielova jednání naučit o důležitosti a potřebě dobré rady? Jak se můžeš naučit být otevřenější radám, i když v nich může zaznít i to, co zrovna nechceš slyšet?

Podněty k zamyšlení

„Jsme správci, kterým bylo svěřeno, aby se v Pánově nepřítomnosti starali o jeho lid, jemuž přišel sloužit na tento svět. Vrátil se do nebes a dal nám zodpovědnost. Očekává, že budeme bdít a čekat na jeho návrat. Věrně spravujeme to, co jsme dostali na starost, aby když náhle přijde, nenašel nás spící.“ (8T 37)

„Lidé by si měli uvědomit svatost slibů a závazků, které dávají Bohu. Tyto závazky nejsou obecně vnímány tak vážně jako například dlužní úpisy či povinnost splácet úvěr. Je však slib méně důležitý a závazný jen proto, že jsme ho dali Bohu? Jen proto, že v slibu chybí odborné termíny a není soudně vymahatelný, může snad křesťan ignorovat povinnosti, ke kterým se zavázal? Žádná směnka, žádná zákonná povinnost není závaznější než slib týkající se Božích věcí.“ (6BC 1056)

Otázky k rozhovoru

1. *Ježíš mimo jiné zanechal učedníkům dva důležité úkoly: očekávat jeho brzký příchod a misijně pracovat na celém světě. Jak by to mělo ovlivnit naše poslání kázat evangelium?*
2. *Kdosi řekl: „Měli bychom být připraveni, jako by se měl Ježíš vrátit dnes, ale měli bychom pokračovat v (misijní) práci, jako kdyby měl přijít za dalších sto let.“ Jaká moudrost se nachází v této myšlence? Jak ji můžeme aplikovat v našem životě a v našem povolání?*
3. *Proč musí být Ježíšův život, jeho smrt, vzkříšení a návrat hlavním poselstvím našeho zvěstování? Jaký smysl by mělo naše kázání, kdyby nemluvilo o zmíněných událostech. Vysvětlete své postoje.*
4. *Příběh o Ananiášovi a Safíře nás mimo jiné učí, že nejsme schopni vidět do srdce druhého člověka. Nevidíme nejen to špatné, ale často ani to dobré. Co se z toho můžeme naučit? Proč je toto poznání důležité?*
5. *Znáte ve svém okolí nějaké „Gamaliele“? Jste snad vy v pozici, kdy můžete sehrát podobnou roli? Mluvte spolu o tom, jak vám pomohlo přijetí dobré rady anebo jak někomu jinému pomohla vaše dobrá rada. Co se z toho můžeme naučit?*

Praktický závěr

- ▶ *Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?*

Podněty k modlitbám

- ▶ *Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.*
- ▶ *Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?*
- ▶ *Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.*

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy:

Bůh vede svou církev (Sk 6–8)

Texty na tento týden

Sk 6,1–15; 7,1–60; 8,1–40

Základní verš

„Slovo Boží se šířilo a počet učedníků v Jeruzalémě velmi rostl. Také mnoho kněží přijalo víru.“ (Sk 6,7)

Mnozí z těch, kteří uvěřili v Krista během Letnic, byli *helénisté*, Židé bydlící v různých oblastech Římské říše, kteří se v tu dobu právě zdržovali v Jeruzalémě (Sk 2,5,9–11). Bez ohledu na to, že i oni byli Židé, v mnohém se lišili od Židů pocházejících z Judska – nazývaných *hebrejové* (Sk 6,1). Nejvýraznějším rozdílem bylo to, že helénisté nemluvili aramejsky, tedy jazykem tehdy používaným v Judsku, ale řecky.

Mezi těmito dvěma skupinami Židů však bylo mnoho kulturních a náboženských odlišností. *Helénisté*, kteří se narodili v cizině, nebyli tak zakořeněni v judských židovských tradicích nebo jejich kořeny nebyly tak hluboké jako u *hebrejů*. Nevnímali ani takový význam obřadů v chrámu a těch částí Mojžíšova zákona, které byly aplikovatelné pouze v izraelské zemi.

Tím, že většinu svého života žili v řecko-římském prostředí a byli v úzkém kontaktu s pohany, byl pro ně přirozený otevřený a přijímající charakter křesťanské víry. Právě helénisty si ve velké míře Bůh použil pro nesení evangelia celému světu.

Budování společenství

- ▶ *Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?*
- ▶ *Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.*

Ustanovení sedmi

¹V té době, kdy učedníků stále přibývalo, začali si ti z nich, kteří vyrostli mezi Řeky, stěžovat na bratry z židovského prostředí, že se jejich vdovám nedává každodenně spravedlivý díl. ²A tak apoštolové svolali všechny učedníky a řekli: „Bohu se nebude líbit, jestliže my přestaneme kázat Boží slovo a budeme sloužit při stolech. ³Bratří, vyberte si proto mezi sebou sedm mužů, o nichž se ví, že jsou plni Ducha a moudrosti, a pověříme je touto službou. ⁴My pak budeme i nadále věnovat všechen svůj čas modlitbě a kázání slova.“ ⁵Celé shromáždění s tímto návrhem rádo souhlasilo, a tak zvolili Štěpána, který byl plný víry a Ducha svatého, dále Filipa, Prochora, Nikánora, Timóna, Parména a Mikuláše z Antiochie, původem pohana, který přistoupil k židovství. ⁶Přivedli je před apoštoly, ti se pomodlili a vložili na ně ruce. (Sk 6,1–6)

Osobní studium

Vlastními slovy shrň, jaký problém se podle úvodního textu v Jeruzalémě objevil a jak ho věřící vyřešili. Jaké řešení nepoužili? Co se můžeš z jejich postupu naučit?

„Příčinou stížností bylo údajně zanedbávání řeckých vdov při každodenním rozdělování pomoci. Jakákoli nespravedlnost by byla v rozporu s duchem evangelia, satanovi se však podařilo vzbudit podezření. Bylo třeba okamžitě odstranit veškeré důvody k nespokojenosti, aby byly zmařeny satanovy snahy o rozdělení věřících.“ (AA 88; PNL 50)

Apoštolové navrhli jako řešení tohoto problému, aby si mezi sebou vybrali sedm mužů, kteří budou „sloužit (řecky *diakoneó*) při stolech“ (Sk 6,2), zatímco apoštolové budou všechen svůj čas věnovat „modlitbě a službě (řecky *diakonia*) Slova“ (Sk 6,4; ČSP). Jelikož slova „sloužit“ a „služba“ mají stejný slovní základ (podobně jako v řečtině „*diakoneó*“ a „*diakonia*“), jediný skutečný rozdíl je mezi slovy „stoly“ v Sk 6,2 a „Slovo“ v Sk 6,4. Zdá se, že spolu s přídavným jménem „každodenně“ (Sk 6,1) poukazují tato slova na dvě hlavní charakteristiky života rané církve: učení („Slovo“) a společenství („stoly“), kde „stoly“ sestávaly ze společného jídla, z Večeře Páně a z modliteb (Sk 2,42.46; 5,42).

Apoštolové se jako věrní správci Ježíšova učení věnovali především vyučování a modlitbám, zatímco sedm diákonů mělo na starosti aktivity související se životem společenství v několika „domácích sborech“. Diákonové měli mnohem širší úlohu, než jak této služebnosti rozumíme dnes. Byli v určitém směru vedoucími celého církevního společenství.

Kandidáti na pozici diákona měli splňovat určité morální, duchovní a praktické předpoklady: měli to být lidé s dobrou pověstí, měli být naplněni Duchem svatým a moudrostí. Společenství si mezi sebou vybralo sedm mužů, které pak ustanovili do služby tak, že se za ně pomodlili a kladli na ně ruce. Zdá se, že tento obřad byl jakýmsi veřejným uvedením do služby a svěřením dané zodpovědnosti.

Aplikace

Roztržka se může objevit velmi rychle. Co můžeš ty sám udělat pro zachování klidu nebo pro jeho navrácení? Proč může být nebezpečné soustředit se pouze na naše poslání a přehlížet spory, které při jeho naplňování vznikají?

Štěpánova služba

⁸Štěpán byl obdařen Boží milostí a mocí a činil mezi lidem veliké divy a znamení. ⁹Tu proti němu vystoupili někteří židé, patřící k synagóze, zvané synagóga propuštěnců, a k synagóze Kyrénských a Alexandrijských, a společně se židy z Kilikie a z Asie se začali se Štěpánem přít. ¹⁰Nebyli však schopni čelit Duchu moudrosti, v jehož moci Štěpán mluvil. ¹¹Navedli tedy několik mužů, aby prohlašovali: „My jsme slyšeli, jak mluví rouhavě proti Mojžíšovi a proti Bohu.“ ¹²Tím pobouřili lid a starší se zákoníky; pak si pro Štěpána přišli, odvedli ho a postavili před radu. ¹³Přivedli křivé svědky a ti vypovídali: „Tenhle člověk znovu a znovu mluví proti tomuto svatému místu i proti Mojžíšovu zákonu. ¹⁴Na vlastní uši jsme slyšeli, jak řekl, že Ježíš Nazaretský zboří tento chrám a změní ustanovení, která nám dal Mojžíš.“ ¹⁵Všichni, kteří v radě zasedali, pohlédli na Štěpána a viděli, že jeho tvář je jako tvář anděla. (Sk 6,8–15)

Osobní studium

Novému společenství se podařilo vyřešit spor, který vznikl mezi věřícími různého původu a s různou náboženskou zkušeností. Výsledkem bylo, že se evangelium „šířilo a počet učedníků v Jeruzalémě velmi rostl“ (Sk 6,7). Do cesty se takovému rostoucímu hnutí postavily různé skupiny lidí.

Lukášův záznam se v této části zaměřuje na Štěpána, jež Duch svatý obdařil mimořádnými dary. Co ses o něm dozvěděl z úvodních veršů, o jeho víře a charakteru? Které myšlenky ze Štěpánova kázání rozzuřily jeho protivníky?

Štěpán mluvil řecky a znal řecké zvyky a obyčeje. Proto měl příležitost kázat evangelium také v synagogách řeckých židů v Jeruzalémě. Takových synagog bylo ve městě několik. Verš Sk 6,9 (ČSP) mluví pravděpodobně o dvou z nich – jedna mohla patřit přistěhovalcům (řecký termín „Libertinských“ označuje bývalé otroky a jejich potomky) z jihu (z Kyrény a Alexandrie) a jedna přistěhovalcům ze severu (z Kilikie a Asie).

Ústředním problémem celého sporu byla nepochybně osoba Ježíše Krista. Obvinění proti Štěpánovi naznačují, jak přijímali a jak si vysvětlovali jeho poselství helénisté. Štěpána obvinili z rouhání proti Mojžíšovi a proti Bohu – tedy proti zákonu a chrámu. A ačkoliv ho v některých bodech mohli špatně pochopit – nebo jeho slova záměrně překroutili – a navedli proti němu falešné svědky, obvinění nemusela být zcela vymyšlená (podobně jako v Ježíšově případě; viz Mk 14,58 a J 2,19). Štěpán jasně před veleradou obvinil své odpůrce z toho, že jejich uctívání chrámu je modloslužbou (Sk 7,48). Ukázal tím, že porozuměl hlubšímu smyslu Ježíšovy smrti – minimálně ve vztahu k chrámu a obětní službě.

Jinými slovy, ačkoli mnozí židovští věřící pocházející z Judska byli velmi silně vázáni na chrám a obětní systém (Sk 3,1; 15,1.5; 21,17–24) a bylo pro ně těžké už jen pomyslet na to, že by se mělo přestat obětovat (Ga 5,2–4), Štěpán a zřejmě i další křesťané pocházející z helénské části židovstva pravděpodobně velmi rychle pochopili, že Ježíšova smrt znamenala konec celého chrámového systému.

Aplikace

Proč musíme být opatrní, abychom nebyli tak „zabetonováni“ v našem uvažování, že neuvídíme příchod nového světla? Jak se dá takovému postoji předcházet?

Štěpán před veleradou

⁴⁸Avšak Nejvyšší nepřebývá v chrámech, vystavěných lidskýma rukama, jak praví prorok: ⁴⁹„Mým trůnem je nebe a země podnoží mých nohou! Jaký chrám mi můžete vystavět, praví Hospodin, a je vůbec místo, kde bych mohl spočinout? ⁵⁰Což to všechno nestvořila má ruka? ⁵¹Jste tvrdošíjní a máte pohanské srdce i uši! Nepřestáváte odporovat Duchu svatému, jako to dělali vaši otcové. ⁵²Byl kdy nějaký prorok, aby ho vaši otcové nepronásledovali? Zabili ty, kteří předpověděli příchod Spravedlivého, a toho vy jste nyní zradili a zavraždili. ⁵³Přijali jste Boží zákon z rukou andělů, ale sami jste jej nezachovali!“ (Sk 7,48–53)

Osobní studium

Přečti si text Sk 7,1–53. Co tě nejvíce zaujalo na Štěpánově odpovědi jeho žalobcům a soudcům? Která jeho vyjádření tě překvapila? Co bys řekl jinak?

Obvinění vznesená proti Štěpánovi vedla k jeho uvěznění a k soudu před veleradou. Podle židovské tradice byly Zákon a služba v chrámu dva ze tří pilířů, na nichž spočívá svět – třetím byly dobré skutky. Už jen náznak, že význam obřadů nařízených v Tóře pominul, vnímali jako útok na to, co v judaizmu považovali za nejsvětější. Právě proto Štěpána obžalovali z rouhání (Sk 6,11).

Už samotná skutečnost, že Štěpánova reakce je nejdělnější řečí v knize Skutky, naznačuje její důležitost. A přestože se nám na první pohled může jevit jako nudné a nezábavné opakování dějin Izraele, musíme Štěpánovu řeč chápat v kontextu Starého zákona. Kromě toho musíme vnímat, že Štěpánův způsob řeči je podobný prorokům, kteří jako náboženští reformátoři vyzývali Izraelce, aby se vrátili k požadavkům smlouvy, kterou s nimi Hospodin uzavřel. Někdy přitom používali hebrejský výraz *rib*, jehož nejlepší překlad by zněl „soudní spor o dodržení smlouvy“. Vyjadřuje myšlenku, že Bůh žaluje svůj lid, který selhává v dodržování podmínek smlouvy.

V textu Mi 6,1,2 se například výraz *rib* vyskytuje třikrát. Potom Micheáš připomíná smlouvu ze Sinaje (Ex 20–23) a opakuje lidem velké skutky, které pro ně Bůh vykonal (Mi 6,3–5), poukazuje na požadavky smlouvy a jejich porušení (Mi 6,6–12) a nakonec mluví o trestu za nedodržení smlouvy (Mi 6,13–16).

Z podobného konceptu pravděpodobně vycházel i Štěpán ve svém proslovu. Když ho vyzvali, aby vysvětlil své jednání, vůbec se nepokoušel vyvrátit obvinění ani bránit svou víru. Namísto toho podobně jako starověcí proroci odvážně a nahlas zvěstoval proti Izraeli Boží *rib*. Jeho dlouhé připomínání Božího vztahu s Izraelem v minulosti mělo poukázat na jejich nevděčnost a neposlušnost.

Ve verších Sk 7,51–53 už Štěpán není obžalovaným, ale Božím prorokem – žalobcem, který oznamuje Boží žalobu vycházející ze smlouvy proti vůdce izraelského národa. Pokud byli jejich otcové vinni z vraždění proroků, pak vina jeho posluchačů byla ještě větší. Změna z „naši praotcové“ (Sk 7,11.19.38.44) na „vaši otcové“ (Sk 7,51) je důležitá: Štěpán se přestal ztotožňovat se svým lidem a velmi rázně se postavil na Ježíšovu stranu. Cena za tento postoj byla obrovská. Přesto se v jeho slovech neobjevuje ani náznak strachu nebo lítosti.

Aplikace

Kdy ses naposledy musel jasně a rozhodně postavit na Ježíšovu stranu? Udělal jsi to, nebo jsi zaujal nejasný, váhavý postoj? Ve kterých oblastech si potřebuješ ujasnit své priority a ochotu stát na straně pravdy?

Ukamenování Štěpána a nebeský soud

⁵⁵Ale on [Štěpán], plný Ducha svatého, pohleděl k nebi a uzřel Boží slávu i Ježíše, jak stojí po pravici Boží, ⁵⁶a řekl: „Hle, vidím nebesa otevřená a Syna člověka, stojícího po pravici Boží.“ ⁵⁷Tu začali hrozně křičet a zacpávat si uši; všichni se na něho vrhli ⁵⁸a hnali ho za město, aby ho kamenovali. Svědkové dali své pláště hlídat mládenci, který se jmenoval Saul. ⁵⁹Když Štěpána kamenovali, on se modlil: „Pane Ježíši, přijmi mého ducha!“ ⁶⁰Pak klesl na kolena a zvolal mocným hlasem: „Pane, odpusť jim tento hřích!“ To řekl a zemřel. (Sk 7,55–60)

Osobní studium

Jelikož podle definice je prorok někdo, kdo mluví v Božím jménu, Štěpán se stal prorokem ve chvíli, kdy vynášel Boží *řib* proti Izraeli. Jeho prorocká služba však byla velmi krátká.

Přečti si text Sk 7,55.56. Jak rozumíš Štěpánově vidění? Jakým způsobem jej podle tebe ovlivnilo?

„Jakmile Štěpán dospěl až sem, vypukla mezi lidmi vřava. Když dával Krista do souvislosti s proroctvími a takto hovořil o chrámu, kněz předstíral zděšení a roztrhl své roucho. Tento čin byl pro Štěpána znamením, že brzy bude jeho hlas navždy umlčen. Když viděl, s jakým odporem se jeho slova setkala, uvědomil si, že vydává své poslední svědectví. Přestože byl teprve v polovině svého kázání, náhle je uzavřel.“ (AA 100; PNL 56)

V době, kdy Štěpán stál před židovskými vůdci a vyslovoval proti nim Boží soud, viděl Ježíše stát v nebeské soudní síni – tedy v nebeské svatyni, vedle nebeského Otce (Sk 7,55.56). Tento obraz je znamením, že soud, který se odehrával na zemi, byl vlastně vyjádřením skutečného soudu, který se uskuteční v nebesích. Bůh bude soudit falešné učitele a vůdce vyvoleného národa.

Za zmínku stojí i skutečnost, že ve Štěpánově řeči chyběla jakákoliv výzva k pokání, která byla při předchozích proslovech apoštolů v knize Skutky běžná (viz Sk 2,38; 3,19; 5,31). Boží vláda v Izraeli se blížila ke konci. Boží nabídka spasení už nebude přicházet ke světu výhradně prostřednictvím vyvoleného národa, jak to Bůh slíbil Abrahamovi (Gn 12,3; 18,18; 22,18), ale také prostřednictvím Ježíšových následovníků – Židů i pohanů, kteří měli nyní opustit Jeruzalém a zvěstovat evangelium celému světu (Sk 1,8).

Přečti si znovu text Sk 7,57–8,2. Jak na tebe působí události spojené se Štěpánovou smrtí?

Ukamenování bylo trestem za rouhání (Lv 24,14). Z Lukášova záznamu není úplně jasné, zda byl Štěpán pravomocně odsouzen, nebo prostě zlynčován zfanatizovaných davem. V každém případě jde o první zaznamenaný případ Ježíšova následovníka, který byl zabit pro svou víru. Skutečnost, že svědci si položili své šaty k Saulovým nohám, naznačuje, že patřil k vůdcům Štěpánových protivníků. Když se Štěpán modlil za své katy, modlil se vlastně i za Saula. Něco takového mohl udělat jen člověk s mimořádným charakterem a neochvějnou vírou. Jde o mocný projev skutečnosti, že v jeho životě působil Kristus (L 23,34).

Aplikace

Jak bys reagoval, kdyby ti někdo řekl, že všichni křesťané jsou hlupáci? Co bys udělal, kdyby se ti pro tvou víru vysmál? Proč je tak komplikované modlit se za své nepřátele?

Začátek šíření evangelia

¹Saul schvaloval, že Štěpána zabili. Tehdy začalo kruté pronásledování jeruzalémské církve; všichni kromě apoštolů se rozprchli po Judsku a Samařsku. ²Zbožní muži Štěpána pochovali a velmi nad ním truchlili. ³Saul se však snažil církev zničit: pátral dům od domu, zatýkal muže i ženy a dával je do žaláře. ⁴Ti, kteří se z Jeruzaléma rozprchli, začali kázat evangelium všude, kam přišli. ⁵Filip odešel do města Samaří a zvěstoval tam Krista. ⁶Všichni lidé byli zaujati Filipovými slovy, když je slyšeli a když viděli znamení, která činil. ⁷Neboť z mnoha posedlých vycházeli s velikým křikem nečistí duchové a mnoho ochrnutých a chromých bylo uzdraveno. ⁸A tak nastala veliká radost v tom městě. (Sk 8,1–8)

Osobní studium

Štěpánova smrt odstartovala masivní pronásledování Ježíšových následovníků v Jeruzalémě. Podněcovala ho stejná skupina lidí, kteří byli zodpovědní za Štěpánovu smrt. Vedl je Saul, který způsoboval církvi nemalé škody (Sk 8,3; 26,10). Pronásledování však s sebou přineslo i něco dobrého.

Věřící, kteří uprchli z Jeruzaléma, šířili evangelium po Judsku a Samaří – přesně tak, jak to svým učedníkům přikázal Ježíš (Sk 1,8). Skutečnost, že apoštolové nejprve zůstali v Jeruzalémě (Sk 8,1), ukazuje na jejich odvahu a touhu naplnit pověření být „svědky v Jeruzalémě“ (Sk 1,8).

Úvodní verše osmé kapitoly popisují začátek misijní činnosti mimo Jeruzalém. Výsledkem byla „veliká radost“ mezi obrácenými i v církvi (Sk 8,8). Co tuto radost způsobilo? Co přináší radost vám, vašemu sborovému společenství, vašemu okolí?

Samařané byli jen takoví „poloviční Izraelci“ – a to dokonce i v náboženském smyslu. Věřili v jednoho Boha, přijímali Tóru (pět Mojžíšových knih), praktikovali obřizku a očekávali Mesiáše. Židé však vírou a náboženstvím Samařanů pohrdali. Považovali je za zkažené a nedokázali si představit, že by i oni měli podíl na Božích požehnáních, která Izraelcům zaručovala smlouva s Hospodinem. Neočekávaná obrácení Samařanů ohromila církev v Jeruzalémě, takže apoštolové vyslali do Samaří Petra a Jana, aby celou věc posoudili. Zdá se, že Bůh zdržoval sestoupení Ducha svatého až do příchodu Petra a Jana (Sk 8,14–17), aby apoštoly přesvědčil, že i Samařany mají přijmout za plnoprávné členy společenství víry (podobně i Sk 11,1–18).

Samařany to však neskončilo. Právě naopak! Text v Sk 8,26–39 zaznamenává příběh Filipa a etiopského eunucha, který se po hlubším pochopení biblického poselství rozhodl pro křest. „Dal zastavit vůz a oba, Filip i dvořan, sestoupili do vody a Filip jej pokřtil.“ (Sk 8,38)

Nejprve to tedy byli Samařané a nyní i Etiopan, který byl původně na cestě do Jeruzaléma, ale nyní se ubíral do svého domova. Evangelium hned od začátku překračuje hranice Izraele a proudí do okolního světa – přesně podle předpovědi. To vše však byl stále jen začátek. Brzy tito věřící budou putovat z Jeruzaléma do celého známého světa, aby kázali nádhernou zprávu o smrti Ježíše, který zaplatil za hříchy lidí a nyní každému a všude nabízí naději záchrany.

Aplikace

Pronásledování křesťanů v Jeruzalémě bylo jistě něčím nedobrým a problematickým. Paradoxně však posunulo církev dál a přineslo mnoho požehnání věřícím i „pohanům“. Dopustil Bůh už i ve tvém životě něco negativního a bolestivého, co nakonec dokázal proměnit v požehnání pro tebe i pro druhé? Co to bylo?

Podněty k zamyšlení

„Pronásledování, které dolehlo na jeruzalémskou církev, bylo silným podnětem ke zvěstování evangelia. Kázání Božího slova v tomto městě provázal úspěch. Vzniklo však nebezpečí, že se zde učedníci zdrží příliš dlouho a zanedbají Spasitelovo pověření jít do celého světa. Zapomněli, že zlu mohou nejsnáze vzdorovat průbojnou službou, a začali se domnívat, že jejich nejdůležitějším úkolem je chránit jeruzalémskou církev před útoky nepřítele. Měli poučovat nově obrácené věřící, že je třeba hlásat evangelium těm, kteří je dosud neslyšeli. Místo toho jim však hrozilo nebezpečí, že se postupně spokojí s úspěchy, kterých již dosáhli. Bůh dopustil na své služebníky pronásledování, protože je chtěl rozptýlit na místa, kde by mohli pracovat pro druhé. Byli vyhnáni z Jeruzaléma a „začali kázat evangelium všude, kam přišli“ (Sk 8,4).“ (AA 105; PNL 60)

Otázky k rozhovoru

1. *Pečlivě si přečtete uvedený citát z knihy Poslové naděje a lásky o nebezpečí, jemuž byla raná církev v souvislosti s úspěšným zvěstováním evangelia v Jeruzalémě vystavena. I tento text je svědectvím o tom, že navzdory rozšířeným názorům o odmítání Krista velmi mnoho Židů přijalo Ježíše jako Mesiáše. Co z uvedeného citátu může být velmi důležitým poselstvím pro nás dnes? Podle čeho si můžete být jisti, že se nechytíme do podobné pasti jako učedníci – snahy usilovně chránit to, co máme, namísto toho, abychom plnili svůj skutečný úkol: získávat pro evangelium lidi kolem nás?*
2. *V době vzniku církve byly vztahy mezi Židy a Samařany poznamenány staletým nepřítelstvím. Co se můžeme naučit z toho, že Filip – pravděpodobně Žid – přinesl svědectví o Ježíši do Samaří? Ani naše církev není imunní vůči různým kulturním a etnickým předsudkům. Co se můžeme naučit z poselství Kristova kříže o tom, že před Bohem jsme si všichni rovni? Co se můžeme z univerzálnosti Kristovy smrti naučit o nekonečné hodnotě každého člověka?*
3. *Jak přistoupil Filip k Etiopanu (Sk 8,27–30)? Jak se můžeme stát otevřenějšími a využít příležitosti zvěstovat evangelium druhým lidem?*
4. *Které principy nebo skutečnosti z textu Sk 6–8 nám mohou pomoci efektivněji naplnit poslání církve?*

Praktický závěr

- ▶ *Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?*

Podněty k modlitbám

- ▶ *Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.*
- ▶ *Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?*
- ▶ *Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.*

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy:

Pavlovo obrácení (sk 9)

Texty na tento týden

Sk 9,1–43; 26,9–18

Základní verš

„Pán mu však řekl: ‚Jdi, neboť on je mým nástrojem, který jsem si zvolil, aby nesl mé jméno národům i králům a synům izraelským.‘“ (Sk 9,15)

Obrácení Saula z Tarsu (který se stal Pavlem) bylo jednou z nejpozoruhodnějších událostí rané církve. Pavlův vliv na vznikající církve však zdaleka nespočíval jen v tom, že se stal upřímným křesťanem. Jeho význam spočívá v tom, co všechno nakonec pro věc evangelia udělal. Saul byl totiž zpočátku zarytým protivníkem vznikající církve, které za krátký čas způsobil hodně bolesti. Měl nejen odhodlání, ale i oficiální podporu, aby církve zcela zničil. Vírou však odpověděl na Boží volání na cestě do Damašku a stal se největším z apoštolů. „Z nejzuřivějšího, zarytého pronásledovatele Kristovy církve se stal její nejschopnější obránce a nejuspěšnější posel evangelia.“ (LP 9)

Pronásledování církve, kterého se Pavel na počátku dopouštěl, mu navždy přinášelo hluboký pocit vlastní nehodnosti. Zároveň však mohl s ještě hlubším pocitem vděčnosti vyznávat, že Boží milost pro něj nebyla zbytečná. Díky Pavlovu obrácení se křesťanství navždy změnilo.

Budování společenství

- ▶ **Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?**
- ▶ **Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.**

Pronásledovatel církve

⁹Také já jsem se ovšem domníval, že musím všemožně bojovat proti jménu Ježíše Nazaretského. ¹⁰A to jsem v Jeruzalémě vskutku dělal. Když jsem k tomu dostal od velekněží plnou moc, dal jsem mnoho věřících uvěznit, a když měli být usmrceni, schvaloval jsem to. ¹¹Po všech synagógách jsem je často dával trestat a nutil je, aby se rouhali. Jako smyslů zbavený jsem se chystal pronásledovat je i v cizích městech. ¹²A tak jsem se vypravil s plnou mocí a pověřením velekněží do Damašku. (Sk 26,9–12)

Osobní studium

Saul (později Pavel) byl řecký Žid. Narodil se v Tarsu, hlavním městě Kilikie (dnes součást Turecka; Sk 21,39). Přesto se v jistém smyslu odklonil od typického helénistického stereotypu. Přivedlo ho to až do Jeruzaléma, kde se jeho učitelem stal Gamaliel (Sk 22,3), v té době nejuznávanější a nejlivnější farizejský učitel. Jako farizeus byl Saul přísně ortodoxní a jeho horlivost hraničila s fanatismem (Ga 1,14). Právě proto patřil mezi ty, kteří vedli Štěpána na smrt, a stal se klíčovou postavou přicházejícího pronásledování Kristových následovníků.

Na základě Pavlových slov v úvodních verších popiš jeho osobnost a způsob, jakým jednal.

Pavel na jiném místě říká, že evangelium se stalo pro Židy „kamenem úrazu“ (1K 1,23). Kromě toho, že Ježíš neodpovídal tradičním židovským očekáváním Mesiáše jako krále, nemohli v žádném případě přijmout myšlenku, že Mesiáš by mohl zemřít na kříži. Písmo přece jasně říká, že „ten, kdo byl pověšen, je zlořečený Bohem“ (Dt 21,23). Pro Izraelce bylo ukřižování nepřijatelné a jasně v jejich uvažování dokazovalo, že tvrzení učedníků o Ježíšově mesiášství nejsou pravdivá.

Text Sk 9,1,2 zobrazuje Saula z Tarsu jako aktivního pronásledovatele Ježíšových učedníků. Damašek bylo důležité město. Leželo přibližně dvě stě kilometrů na sever od Jeruzaléma a žila zde poměrně velká židovská komunita. Židé žijící mimo Judsko se určitým způsobem organizovali kolem místních synagog. Centrem byl samozřejmě Jeruzalém (velerada). Mezi veleradou v Jeruzalémě a jednotlivými komunitami se uskutečňovala poměrně častá komunikace prostřednictvím dopisů, jež doručoval zvláštní posel, označovaný jako šaliach (z hebrejského šalach, „poslat“). Šaliach byl oficiálním zástupcem, byl pověřený veleradou a měl na starosti některé náboženské úkony.

Když si Saul vyžádal od velekněze listy pro synagogy v Damašku, stal se z něj šaliach. To mu dávalo pravomoc zatknout kteréhokoliv Ježíšova následovníka a přivést ho do Jeruzaléma (Sk 26,12). V řečtině je ekvivalentem výrazu šaliach slovo *apostolos*, „posel, vyslanec“, ze kterého je odvozeno naše slovo apoštol. Dříve než se Pavel stal apoštolem (poslem) Ježíše Krista, byl apoštolem židovské velerady.

Aplikace

Kdy jsi byl naposledy pro něco nesmírně zapálený nebo z něčeho nadšený, ale později se tvůj pohled změnil? Co ses z této zkušenosti naučil?

Na cestě do Damašku

³Na cestě, když už byl blízko Damašku, zazářilo kolem něho náhle světlo z nebe. ⁴Padl na zem a uslyšel hlas: „Saule, Saule, proč mne pronásleduješ?“ ⁵Saul řekl: „Kdo jsi, Pane?“ On odpověděl: „Já jsem Ježíš, kterého ty pronásleduješ. ⁶Vstaň, jdi do města a tam se doviš, co máš dělat.“ ⁷Muži, kteří ho doprovázeli, zůstali stát a nebyli schopni slova; slyšeli sice hlas, ale nespátřili nikoho. ⁸Saul vstal ze země, otevřel oči, ale nic neviděl. Museli ho vzít za ruce a dovést do Damašku. ⁹Po tři dny neviděl, nic nejedl a nepil. (Sk 9,3–9)

Osobní studium

Jak rozumíš Ježíšovým slovům v pátém verši úvodního textu (Sk 9,5)? Porovnej tento verš se Sk 26,14. Jak se podle tebe Saul cítil, o čem přemýšlel a jaké otázky si nutně musel klást?

Během cesty Saula a jeho společníků do Damašku se stalo něco neočekávaného. Kolem poledne se najednou objevilo oslnivé světlo z nebe a bylo slyšet hlas. Nešlo jen o jakési prorocké vidění, ale o projev Boží moci, zaměřený výhradně na Saula. Jeho společníci sice viděli světlo, ale jen on oslepl; slyšeli hlas, ale jen Saul mu rozuměl. Světlo bylo nebeskou slávou vzkříšeného Ježíše, který se v té chvíli Saulovi osobně zjevil (Sk 22,14). Na jiném místě Pavel píše, že viděl vzkříšeného Ježíše. To ho připodobňuje k dvanácti učedníkům a dává mu stejnou apoštolskou autoritu (1K 9,1; 15,7,8).

Slova, která během tohoto zjevení Ježíš Saulovi řekl, zasáhla horlivého muže mnohem více než oslepující světlo. Byl si totiž zcela jistý, že pronásledováním následovníků Ježíše z Nazareta koná Boží dílo. Byl přesvědčen, že takto očisťuje judaismus od nebezpečného a ohavného bludu. Ke svému údivu a zděšení se však dozvěděl nejen to, že Ježíš je živý, ale také, že pronásledováním Kristových učedníků útočí na samotného Ježíše.

Když Ježíš mluvil se Saulem, použil řecký slovní obrat, který měl pravděpodobně řecký původ a který musel být Saulovi známý: „Marně se vzpínáš proti bodcům.“ (Sk 26,14) V mysli vyvolával obraz zapřaženého vola, který by se snažil jít proti hrotu ostré hole, která ho měla usměrňovat. Pokud by to zvíře udělalo, ublížilo by si tím.

Toto rčení může poukazovat na zápas v Saulově mysli, který Bible označuje jako práci Ducha (J 16,8–11) a který se mohl začít odehrávat už při ukamenování Štěpána. „Saul sehrál rozhodující roli při výslechu a odsouzení Štěpána. Avšak jasné důkazy Boží přítomnosti, jimiž se Bůh k učedníkovi přiznal, vzbudily v Saulovi pochybnosti, zda bylo pronásledování Ježíšových učedníků, které vedl, spravedlivé. Byl velmi znepokojen a ve své bezradnosti se obrátil na ty, jejichž moudrosti a úsudku pevně důvěřoval. Argumenty kněží a předních mužů jej nakonec přesvědčily, že Štěpán se rouhal, že Kristus, kterého umučení učedník kázal, byl podvodník a že právo je tedy na straně těch, kdo zastávají svatý úřad.“ (AA 112.113; PNL 64)

Aplikace

Proč je moudré poslouchat hlas svědomí? Co se může stát, když své svědomí ignorujeme?

Ananiášova návštěva u Pavla

¹³Ananiáš odpověděl: „Pane, mnoho lidí mi vyprávělo o tom člověku, kolik zla způsobil bratřím v Jeruzalémě. ¹⁴Také zde má od velekněží plnou moc zatknout každého, kdo vzývá tvé jméno.“

¹⁵Pán mu však řekl: „Jdi, neboť on je mým nástrojem, který jsem si zvolil, aby nesl mé jméno národům i králům a synům izraelským. ¹⁶Ukážu mu, co všechno musí podstoupit pro mé jméno.“ (Sk 9,13–16)

¹Pavel, apoštol povoláný a pověřený nikoliv lidmi, ale Ježíšem Kristem a Bohem Otcem, který Ježíše vzkřísil z mrtvých ... ¹¹Ujišťuji vás, bratří, že evangelium, které jste ode mne slyšeli, není z člověka. ¹²Vždyť já jsem je nepřevzal od žádného člověka ani se mu nenaučil od lidí, nýbrž zjevil mi je sám Ježíš Kristus. (Ga 1,1.11.12)

Osobní studium

Přečti si úvodní text Sk 9,13–16. Pokus se vžít do Ananiášova uvažování. Jak bys jednal na jeho místě? Proč je komplikované důvěřovat Bohu v situacích, kdy naše osobní zkušenost protirečí jeho požadavkům?

Když Saul zjistil, že mluvil se samotným Ježíšem, zeptal se ho: „Co mám dělat, Pane?“ (Sk 22,10) Tato otázka v sobě ukrývá lítost nad tím, čeho se Saul až do této chvíle dopouštěl. Zároveň však vyjadřuje absolutní ochotu podřídit svůj další život Ježíšovu vedení. Saula pak odvedli do Damašku, kde měl počkat na další pokyny.

V textu Sk 9,10–19 Bible ukazuje, jak Pán připravoval Saula z Tarsu na nový život apoštola Pavla. Ježíš dal Ananiášovi prostřednictvím vidění úkol navštívit Saula a položit na něj ruce, aby opět viděl. Ananiáš dobře věděl, kdo je Saul, kolik utrpení způsobil Ježíšovým následovníkům a kolik z nich přišlo jeho vinou o život. Ananiáš znal i důvod Saulovy cesty do Damašku. Je jasné, že se nechtěl stát první Saulovou obětí ve městě. Jeho zdráhavá reakce je proto pochopitelná.

Ananiáš však nevěděl, že Saul právě prožil osobní setkání s Ježíšem a že toto setkání navždy změnilo jeho život. Nevěděl, že už nepracuje pro veleradu, ale – k Ananiášově velkému údivu – že si ho Ježíš povolal do služby. Saul už tedy nebyl poslem velerady, ale Ježíšovým nástrojem zvěstování evangelia židům i pohanům.

V Listu Galatským Pavel zdůrazňuje, že jeho apoštolát i poselství, které hlásá, přijal přímo od Krista, ne od nějaké lidské autority (Ga 1,1.11.12). To samozřejmě nijak neprotirečí roli, kterou měl při jeho povolání Ananiáš. Ten při své návštěvě jen potvrdil pověření, které Saul přijal na cestě do Damašku od samotného Ježíše.

Změna v Saulově životě byla tak nečekaná a strhující, že ji nebylo možné přičítat žádnému člověku. Jen Boží zásah mohl vysvětlit, jak by mohl Ježíšův nejdohodlanější odpůrce přijmout najednou Ježíše za svého Spasitele a Pána. Vzdal se přitom všeho – svého přesvědčení, své pověsti a opustil své životní nasměrování. Z pronásledovatele se stal nejoddanější a nejschopnější apoštol.

Aplikace

Jakým způsobem vyjadřuje Saulovo obrácení působení úžasné Boží milosti? Jak může Pavlův příběh ovlivnit tvůj postoj k těm, o jejichž případném budoucím obrácení pochybuješ?

Začátek Pavlovy služby

²⁰A hned začal v synagógách kázat, že Ježíš je Syn Boží. ²¹Všichni, kdo ho slyšeli, žasli a říkali: „To je přece ten, který se snažil v Jeruzalémě vyhladit všechny vyznavače tohoto jména. I sem přišel jen proto, aby je v poutech odvedl k velekněžím.“ ²²Ale Saul působil čím dál tím mocněji a svými důkazy, že Ježíš je Mesiáš, přiváděl do úzkých damašské židy. ²³Po nějaké době se židé uradili, že Saula zabijí, ²⁴ale on se o jejich úkladech dověděl. Protože ve dne v noci hlídali i brány, aby ho mohli zahubit, ²⁵spustili ho učedníci dolů z hradeb v koši po provazech. (Sk 9,20–25)

Osobní studium

Podle úvodních veršů bychom mohli nabýt dojmu, že po svém obrácení Pavel zůstal nějaký čas v Damašku a pak se vrátil do Jeruzaléma (Sk 9,26). V Ga 1,17 však Pavel uvádí, že před cestou do Jeruzaléma šel do Arábie, kde podle všeho žil nějaký čas v ústraní. „Zde, v samotě pouště, měl Pavel dostatek času na soukromé studium a rozjímání.“ (AA 125; PNL 71)

Jak Lukáš popisuje Pavlovu (Saulovu) službu v Damašku (Sk 9,20–25)? V čem se odlišovala od jeho původních záměrů? Jak se mu v Damašku dařilo?

Když Saul opustil Jeruzalém s doporučujícími listy od velekněze, jeho cílem byli Židé, kteří uvěřili v Krista a nyní hledali útočiště v damašských synagógách (Sk 9,2). Saul však po svém obrácení nepřichází do synagog zatýkat věřící v Krista, ale zvyšovat jejich počet. Nešíří o Kristu lži ani ho neoznačuje za podvodníka, ale představuje ho jako Mesiáše Izraele. Jak se jen museli divit ti, kteří o Saulovi slyšeli jako o nepříteli a pronásledovateli, když nyní vydával svědectví o Kristu! Museli žasnout nad tím, co se ze Saula z Tarsu staslo a co nyní dělal pro církev. (Pravděpodobně si tehdy ani nedokázali představit, jak obrovský vliv bude tento nový věřící nakonec mít!)

Jelikož Pavlovi protivníci neměli argumenty proti jeho argumentům, rozhodli se připravit ho o život. Pavlův popis této události (2K 11,32.33) naznačuje, že jeho odpůrci jej ve snaze dosáhnout svého cíle obžalovali před místními autoritami. S pomocí ostatních věřících se však Pavlovi podařilo uniknout v koši, pravděpodobně přes okno domu postaveného v městských hradbách.

Pavel hned od začátku věděl, že to nebude mít lehké (Sk 9,16). Nedílnou součástí jeho služby se stane nepřátelství, pronásledování a trápení přicházející z různých stran. Nic však neotřásl jeho vírou a smyslem pro povinnost – navzdory útrapám a soužení, kterým byl vystaven prakticky na každém kroku svého nového života s Kristem (2K 4,8.9).

Aplikace

Pavel se nevzdal ani navzdory nepřátelství a utrpení. Jak se může člověk naučit v otázce víry takovému postoji? Jak vydržet navzdory zastrašování, překážkám a protivenství?

Návrat do Jeruzaléma

²⁶Když [Saul] přišel do Jeruzaléma, chtěl se připojit k učedníkům; ale všichni se ho báli, protože nevěřili, že k nim patří. ²⁷Tu se ho ujal Barnabáš, uvedl ho k apoštolům a vypravoval jim, jak Saul na cestě do Damašku uviděl Pána, uslyšel jeho hlas a jak tam potom neohroženě kázal v Ježíšově jménu. ²⁸Saul se nyní mohl v Jeruzalémě na všem podílet s apoštolý a všude směle mluvil ve jménu Páně. ²⁹Kázal také řecky mluvícím židům a přel se s nimi, takže se ho pokoušeli zabít. ³⁰Když se to bratři dověděli, doprovodili ho do Cesareje a poslali do Tarsu. (Sk 9,26–30)

Osobní studium

Po útěku z Damašku přišel Pavel nakonec zpět do Jeruzaléma – poprvé od doby, co odešel jako pronásledovatel křesťanů. Stalo se to až tři roky poté, co se vrátil ze svého pobytu v Arábii (Ga 1,18). Nebyl to jednoduchý návrat, protože ho čekaly problémy nejen ze strany bývalých spojenců, ale i ze strany Kristovy církve.

Jak bys podle úvodních veršů charakterizoval Pavla na základě jeho krátkého působení v Jeruzalémě? Které události během tohoto období považuješ ty osobně za nejdůležitější? Proč?

V Jeruzalémě se Pavel pokusil připojit k učedníkům. A přestože v té době už byl více než tři roky křesťanem, zvěst o jeho obrácení zněla tak neuvěřitelně, že učedníci v Jeruzalémě byli stejně skeptičtí jako dříve Ananiáš v Damašku. Báli se, že jde jen o šikovně zorganizovanou past. Tehdy se za Pavla postavil Barnabáš, levita z Kypru (Sk 4,36.37) – a tedy helénista. Právě jemu se podařilo prolomit odpor apoštolů a přivést k nim Pavla. Když poznali, že se Pavel skutečně obrátil, i oni zaslí nad tím, co Bůh v životě bývalého nepřítele církve vykonal.

Přesto apoštolové stále cítili vůči Pavlovi určitou nevoli. Pokud již ne pro jeho roli při pronásledování církve, tak minimálně pro evangelium, které kázal. Podobně jako judští věřící v případě Štěpána, i apoštolové si jen velmi pomalu začali uvědomovat univerzální dosah křesťanství. To již nebylo založeno na starozákonním obětním systému, který ztratil svou platnost Ježíšovou smrtí na kříži. Mezi Pavlovy nejbližší spoluvěřící v judské církvi budou i později patřit převážně bývalí helénisté – kromě Barnabáše i Filip, jeden ze sedmi jáhnů (Sk 21,8), nebo Mnason z Kypru (Sk 21,16). I o několik let později budou církevní vůdcové v Jeruzalémě zpochybňovat obsah Pavlova kázání, ačkoli kázal v podstatě tytéž doktríny jako dříve Štěpán (Sk 21,21).

Během více než dvou týdnů strávených v Jeruzalémě (Ga 1,18) se Pavel rozhodl kázat evangelium stejným židům, které dříve podněcoval proti Štěpánovi. Ale podobně jako v případě Štěpána, i Pavlovo úsilí se setkalo se silným odporem, který znamenal ohrožení jeho života. Ve vidění mu Ježíš řekl, aby pro svou vlastní bezpečnost odešel z Jeruzaléma (Sk 22,17–21). Díky pomoci spoluvěřících se mu podařilo dostat do Cesareje a odtud do jeho rodného města v Kilikii, kde zůstal několik let, než se vydal na své misijní cesty.

Aplikace

Byl pro tebe někdo takovým „Barnabášem“? Pro koho jsi byl „Barnabášem“ ty? Proč jsou v životě (a především v církvi) taková lidé důležití?

Podněty k zamyšlení

„Generál, který padne v bitvě, je sice pro svou armádu ztracen, ale jeho smrt nepříteli nijak neposílí. Jestliže se však vysoce postavený muž spojí s nepřátelskými silami, pak nejenže se postrádají jeho služby, ale strana, k níž se přidal, se octne ve velké výhodě. Bůh mohl Saula z Tarsu na jeho cestě do Damašku usmrtit, čímž by pronásledovatele značně oslabil. Ve své prozíravosti však nejen ušetřil Saulův život, ale získal ho na svou stranu. A tak se hrdina, který bojoval po boku nepříteli, přidal ke Kristu.“ (AA 124; PNL 70.71)

„Kristus svým učedníkům nařídil, aby šli a učili národy. Ale to, co se až dosud dozvídali od židů, jim bránilo naplno pochopit slova jejich Mistra. Proto byli liknaví v uskutečňování svého poslání. Sami sebe nazývali Abrahamovými dětmi a pokládali se za dědice Božích zaslíbení. Až několik let po Pánově nanebevstoupení se jejich mysli otevřely natolik, aby jasně pochopili význam Kristových slov, že mají usilovat o obrácení pohanů stejně jako o obrácení židů.“ (LP 38)

Otázky k rozhovoru

1. *Uvažujte nad otázkou, kterou Ježíš položil Pavlovi: „Proč mne pronásleduješ?“ (Sk 9,4) Pavlovi tato otázka ukázala, že Ježíš z Nazareta opravdu vstal z mrtvých. Kromě toho však tato otázka ukazuje na duchovní jednotu mezi Ježíšem a jeho církví (viz také Mt 25,34–45). Důsledek je zřejmý: každý, kdo ubližuje církvi, ubližuje i Kristu. Co toto poznání znamená pro vás dnes?*
2. *Vydávání svědectví o Ježíši znamená také pro Ježíše trpět. Ne náhodou je řecké slovo pro „svědka“ (martyr) podobné našemu slovu „martyr“ (knižně mučedník). Co to znamená trpět pro Ježíše? Jak tomu rozumíte a jakou s tím máte osobní zkušenost?*
3. *Starý latinský výrok říká: Credo ut intelligam. Znamená to: Věřím, abych pochopil. Jak nám tato myšlenka může pomoci porozumět, co Saul z Tarsu prožil? Před svým obrácením, předtím, než Pavel uvěřil v Krista, nerozuměl. Vše pochopil až po zkušenosti, kterou prožil. Co se z toho můžeme naučit? Jak nám tato myšlenka může pomoci, když se cítíme smutní, že lidé nechtějí uvěřit pravdám, které se nám zdají naprosto jasné?*

Praktický závěr

- ▶ *Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?*

Podněty k modlitbám

- ▶ *Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.*
- ▶ *Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?*
- ▶ *Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.*

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy:

Petrova služba (sk 9–12)

Texty na tento týden

Sk 9,32–43; 10,1–48; 11,1–30; 12,1–18

Základní verš

„A Petr se ujal slova: ‚Nyní skutečně vidím, že Bůh nikomu nestrání, ale v každém národě je mu milý ten, kdo v něho věří a činí, co je spravedlivé.‘“ (Sk 10,34.35)

Po Pavlově odchodu do Tarsu se Petr opět stává hlavní postavou Lukášova vyprávění o raném období křesťanské církve. Petr je vykreslen jako služebník putující po Judsku a okolních oblastech. Lukáš v krátkosti zaznamenává dvě zázračné události – uzdravení Eneáše a vzkříšení Tabity (řecky Dorkas), po kterých následuje příběh o Kornéliovi (Skutky 10).

Obrácení pohanů bylo v apoštolské církvi tím nejkontroverznějším tématem. Ani debaty, které následovaly po Kornéliově obrácení, vzniklé problémy nevyřešily. Až vylití Ducha svatého připomnělo Petrovi a bratrům v Jeruzalémě události Letnic a pomohlo je přesvědčit, že požehnání evangelia není omezeno jen na Židy. Mezitím se i církve v Antiochii začala postupně otevírat pro přijetí pohanů.

Tento týden se budeme věnovat také novému pronásledování, jež se odehrálo během vlády krále Heroda, a všimneme si jeho vlivu na apoštoly, kterých se dříve nedotklo pronásledování vedené Pavlem (Saulem).

Budování společenství

- ▶ *Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?*
- ▶ *Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.*

Zázraky ve službě evangelia

³⁶V Joppe žila učednice jménem Tabita, řecky Dorkas. Konala mnoho dobrých skutků a štědře rozdávala almužny. ³⁷Ale právě tehdy onemocněla a zemřela. Umyli ji a položili do horního pokoje. ³⁸Poněvadž Lydda je blízko Joppe, dověděli se učedníci, že je tam Petr, a poslali k němu dva muže s naléhavou prosbou: „Přijď rychle k nám!“ ³⁹Petr se hned s nimi vydal na cestu. Když přišli do Joppe, zavedli jej do horního pokoje, kde ho s pláčem obklopily všechny vdovy a ukazovaly mu košile a pláště, které jim Tabita šila, dokud byla naživu. ⁴⁰Petr poslal všechny z místnosti; pak poklekl, pomodlil se, obrátil se k mrtvé a řekl: „Tabito, vstaň!“ Ona otevřela oči, a když spatřila Petra, zvedla se na lůžku. ⁴¹Podal jí ruku a pomohl jí vstát. Pak všechny zavolal, i vdovy, a vrátil jim ji živou. ⁴²Zpráva o tom se rozšířila po celém Joppe a mnoho lidí uvěřilo v Pána. (Sk 9,36–42)

Osobní studium

Přečti si verše Sk 9,32–35. Jaká je podobnost mezi Ježíšovým zázrakem zaznamenaným v L 5,17–26 a uzdravením Eneáše? Proč mělo podle tebe toto uzdravení tak velký vliv na další události v daném regionu?

Navzdory stručnosti záznamu o uzdravení Eneáše nám tato událost připomíná známý příběh z města Kafarnaum, kde Ježíš uzdravil ochrnutého (Mk 2,1–12 a L 5,17–26). Dokonce i detail s lůžkem je podobný. Eneášovo uzdravení mělo obrovský vliv na další události nejen v Lyddě, ale i v přímořské rovině Sárón.

Přečti si text Sk 9,36–43. Uvažuj nad událostmi Tabitina vzkříšení. Jak bys reagoval na podobnou zkušenost ty?

Tabita byla věřící žena a lidé v jejím okolí ji milovali pro její štědré skutky a dary, kterými sloužila druhým. I příběh jejího vzkříšení se podobá zázraku, jaký vykonal Ježíš při vzkříšení Jairovy dcery (L 8,41.42.49–56). Svědkem Ježíšova zázraku byl Petr. Podobně jako Kristus, i Petr všechny požádal, aby opustili místnost (porovnej Sk 9,40 a Mk 5,40). „Poklekl, pomodlil se, obrátil se k mrtvé a řekl: „Tabito, vstaň!““ (Sk 9,40)

Ačkoli apoštolové udělali mnoho zázraků, ve skutečnosti šlo o Boží skutky, které se děly prostřednictvím apoštolů (Sk 5,12). Podobnosti s Ježíšovými zázraky mohly věřícím tehdy – a nám dnes – připomínat, že nezáleží ani tak na tom, kdo je Božím nástrojem, ale na míře a ochotě jeho podřízení Bohu (J 14,12). Když Bohu dovolíme, aby nás použil pro věc evangelia, mohou se dít velké věci. Petr nejenže vzkřísil Tabitu, ale tento zázrak vedl k obrácení mnoha věřících v Joppe (Sk 9,42).

Aplikace

Někteří lidé mají pocit, že kdyby viděli skutečný zázrak, stejně jako lidé v Lyddě nebo v Joppe, i oni by uvěřili a obrátili se. Ale přestože zázraky někdy některé lidi skutečně přivedou k víře, v Bibli je mnoho příběhů těch, kteří viděli zázraky, ale neuvěřili. Na čem by tedy měla být založena víra člověka?

Evangelium pro všechny

25Když chtěl Petr vejít, vyšel mu Kornélius vstříc, padl na kolena a poklonil se mu. 26Ale Petr jej přinutil vstát a řekl: „Vstaň, vždyť i já jsem jen člověk.“ 27Za rozhovoru vešli dovnitř a Petr shledal, že je tam shromážděno mnoho lidí. 28Promluvil k nim: „Dobře víte, že židům není dovoleno stýkat se s pohaný a navštěvovat je. Mně však Bůh ukázal, abych si o žádném člověku nemyslel, že styk s ním poskvňuje nebo znečišťuje.“ (Sk 10,25–28)

Osobní studium

Po vzkříšení Tabity se Petr zdržel delší dobu v domě koželuha Šimona (Sk 9,43). V Cesareji, vzdálené asi čtyřicet kilometrů od Joppe, žil v té době římský setník Kornélius. On i jeho rodina věřili v Boha, ačkoli formálně nebyli stoupenci judaismu a Kornélius byl stále neobřezaným pohanem. Bůh mu však dal vidění, v němž ho vyzval, aby vyslal posly do Joppe a pozval k sobě Šimona Petra (Sk 10,1–8).

Přečti si text Sk 10,9–16.28.34.35. Uvažuj o zkušenosti, kterou Petr prožil. Jaký postoj Petr nakonec zaujal? Prožil jsi i ty v životě Boží volání, kterému jsi zpočátku nerozuměl? Jak a na základě čeho ses nakonec rozhodl?

Je důležité pochopit, že Petrovo vidění se netýkalo jídla, ale lidí, jak to potvrzuje i sám Petr (Sk 10,28). Ano, událo se to kolem oběda. Petr byl hladový a hlas ho vyzval, aby zabíjel a jedl. Bůh však prostřednictvím tohoto vidění nechtěl odstranit rozdíl mezi čistými a nečistými zvířaty. Bůh chtěl Petra naučit, že evangelium je dobrou zprávou pro všechny lidi.

Záměrem tohoto vidění bylo prolomit Petrův odpor vůči pohanům. Petr předpokládal, že pokud vstoupí do Kornéliova domu a bude s ním stolovat, poskvrní ho to a nebude moci přijít do Boží přítomnosti nebo jej oslavovat v chrámu. V prvním století se židé z Judska a okolních oblastí snažili neobřezaným pohanům vyhýbat. Tento postoj podporovala i tehdejší teologie. Byl tím však překroucen význam existence Izraele jako národa, který měl celému světu zprostředkovat poznání pravého Boha.

Jelikož obřízka byla znamením Boží smlouvy s Abrahamem, Židé se vyhýbali neobřezaným pohanům a opovrhovali jimi. Bez toho, aby pohané přijali obřízku a stali se Židy, nemohli mít v žádném případě účast na požehnání smlouvy. Takový postoj však byl neslučitelný se skutečným smyslem Ježíšovy smrti. Křesťané se tomu měli již brzy naučit.

Aplikace

Přečti si texty Tt 2,11; Ga 3,26–28 a Ef 2,11–19. Co se z těchto veršů dozvídáme o tom, komu je určeno evangelium? Proč je špatné, když mají křesťané předsudky založené na etnické příslušnosti vůči jakékoliv skupině lidí?

Dar Ducha svatého

¹⁵*Když jsem k nim začal mluvit, sestoupil na ně Duch svatý, jako už na počátku sestoupil na nás.*
¹⁶*Tu jsem si vzpomněl na to, co řekl Pán: „Jan křtil vodou, ale vy budete pokřtěni Duchem svatým.“*¹⁷*Jestliže tedy jim Bůh dal stejný dar jako nám, když uvěřili v Pána Ježíše Krista, jak jsem já v tom mohl Bohu bránit?“* – ¹⁸*Po těch slovech bratří už nic nenamítali, ale velebili Boha: „Tak i pohany povolal Bůh k pokání, aby dosáhli života!“ (Sk 11,15–18)*

Osobní studium

Text Sk 10,44–48 odhaluje velmi důležitý moment v historii rané církve. Poprvé jeden z apoštolů kázal evangelium neobřezaným pohanům. Na rozdíl od věřících ze skupiny *helénistů*, *hebrejové* – apoštolové a křesťané z Judska – nebyli připraveni přijmout do církve pohany, kteří uvěřili v Krista. Jelikož Ježíš byl Mesiášem Izraele, mysleli si, že evangelium má být hlášáno Židům – blízkým i dalekým. Pohané by podle nich měli nejprve konvertovat k judaizmu a až potom by je mohli přijmout do společenství víry. Jinými slovy, na to, aby se pohané mohli stát křesťany, museli by se nejprve stát židy. Právě takové uvažování křesťanů ze Židů se mělo brzy začít měnit.

Dar jazyků, který dostal Kornélius a jeho domácnost, byl jasným a viditelným znamením, že Bůh je ochotný udělat pro obrácené pohany, kteří přijali Krista, totéž, co pro židovské učedníky o Letnicích (Sk 2). Bylo by proto chybou vyžadovat od pohanů, aby nejprve přijali židovskou věrouku. Bůh nikoho v otázce spasení neupřednostňuje – židé i pohané jsou si před Bohem rovni.

Přečti si text Sk 11,1–18. Jak na Petrovu zkušenost v Cesareji reagovali apoštolové v Jeruzalémě? Jak bys asi na jejich místě reagoval ty? Zdůvodni svůj postoj.

Předsudky vůči pohanům se formovaly v židovství velmi dlouho. I proto křesťané z Jeruzaléma později kritizovali Petra za to, že jedl u stolu s neobřezanými lidmi. Zdá se, že se více starali o dodržování židovských obřadních pravidel než o spasení Kornélia a jeho rodiny. Mohli se bát, že pokud církev opustí židovské, léty osvědčené způsoby chování, bude se to vysvětlovat jako odmítnutí židovské víry. To by v jejich očích mohlo vést nejen ke ztrátě Boží přízně, ale sami by se ze strany Židů vystavili stejné kritice a nenávisti, které způsobily Štěpánovu smrt.

„Kristova církev vstoupila do zcela nové etapy své činnosti. Dveře, které mnozí obrácení židé před pohany zavřeli, měly být nyní otevřeny dokořán. Pohané, kteří přijali evangelium, měli být postaveni na roveň židovským učedníkům, aniž by byli nuceni podrobit se rituálu obřízky. (AA 136; PNL 77)

Podobně jako o Letnicích, i v tomto případě prožili obrácení lidé zkušenost mluvení jazyky, které dosud neznali. Tato varianta je pravděpodobněji než mluvení nějakými extatickými nebo nebeskými jazyky. Rozdíl byl jen ve smyslu těchto událostí: zatímco apoštol měl tento dar zacílit na celosvětovou misi, v případě Kornélia šlo o potvrzení toho, že Boží milost působí i mezi pohany.

Aplikace

Proč je důležité nesoudit to, čemu nerozumíme? Co je podle tebe důležitější: dodržování pravidel, nebo záchrana člověka? Jak bys svůj postoj vysvětlil někomu, kdo s tebou nesouhlasí?

Církev v Antiochii

¹⁹Po smrti Štěpánově nastalo v Jeruzalémě pronásledování. Ti, kteří se odtud rozprchli, dostali se až do Fénicie, na Kypr a do Antiochie; slovo evangelia však zvěstovali jenom židům. ²⁰Ale někteří z nich, původem z Kypru a z Kyrény, začali po svém příchodu do Antiochie zvěstovat Pána Ježíše také pohanům. ²¹Moc Boží byla s nimi, a velké množství lidí uvěřilo a obrátilo se k Pánu. ²²Zpráva o tom se dostala k sluchu církve v Jeruzalémě a bratří poslali do Antiochie Barnabáše. ²³Když tam přišel a spatřil, co se z milosti Boží děje, měl radost a povzbuzoval všechny, aby ve svém rozhodnutí setrvali a zůstali Pánu věrní. ²⁴Byl to muž dobrý, plný Ducha svatého a víry; a tak bylo mnoho lidí přivedeno k Pánu. (Sk 11,19–24)

Osobní studium

Po obrácení Kornélia se Lukáš na chvíli odpoutává od Petrovy služby a ve svém vyprávění se zaměřuje na postup evangelia mezi pohany.

Přečti si text Sk 11,19–26. Co se událo, když uprchlíci z Jeruzaléma přišli do Antiochie?

Tato část jedenácté kapitoly se vrací k Pavlovi pronásledování z osmé kapitoly. Zatímco dosud se evangelium šířilo především v Judsku, někteří věřící helénisté, kteří museli pro pronásledování opustit Jeruzalém, rozšířili evangelium i za hranice Judska.

Lukáš věnuje výjimečnou pozornost městu Antiochii v Sýrii, kde uprchlíci začali kázat evangelium všem lidem. A mnozí z nich se opravdu rozhodli přijmout víru v Krista. Ježíšovo pověření ze Skutků 1,8 se tedy začalo uskutečňovat prostřednictvím křesťanů – helénistů.

Díky úspěšnému působení církve v Antiochii se apoštolové v Jeruzalémě dohodli vyslat tam Barnabáše, aby zhodnotil situaci. Když si Barnabáš uvědomil obrovské možnosti pro zvěstování evangelia, zašel za Saulem do Tarsu a přivedl ho do Antiochie s vědomím, že právě on může být pro toto dílo obrovským přínosem.

A Barnabáš se nemýlil. Během roku, který spolu strávili v Antiochii, mohlo evangelium slyšet množství lidí, z nichž většina byli pohané. Jelikož středobodem života věřících byl Kristus, právě v Antiochii se jim začalo poprvé říkat „kristovci – křesťané“ (Sk 11,26). Biblický text naznačuje, že je takto začali nazývat lidé mimo církev – velmi pravděpodobně s posměšným záměrem, protože věřící se mezi sebou nazývali „bratři“ (Sk 1,16; 9,13), „učedníci“ (Sk 6,1), nebo dokonce „svatí“. V době vzniku knihy Skutků se pojmenování „křesťané“ stalo běžným a rozšířeným (Sk 26,28). „Křesťan“ znamená následovník nebo přívrženec Krista.

Aplikace

Jak ty sám vnímáš pojmenování „křesťan“? Co pro tebe osobně znamená, že jsi křesťanem? Jak se tvoje křesťanství projevuje? Žil bys jinak, kdybys nebyl křesťanem?

Pronásledování za krále Heroda

¹V té době král Herodes krutě zasáhl proti některým bratřím. ²Mečem dal popravit Jakuba, bratra Janova. ³Když viděl, že si tím získal židy, rozkázal zatknout také Petra. Byly právě velikonoce. ⁴Zmocnil se ho, dal ho zavřít do vězení a hlídat čtyřmi strážemi po čtyřech vojácích. Chtěl ho po velikonocích veřejně soudit. (Sk 12,1–4)

Osobní studium

V 12. kapitole se Lukášova pozornost věnuje opět situaci v Judsku. Dozvídáme se o pronásledování křesťanů během vlády krále Heroda a o násilné smrti Janova bratra Jakuba. Herodes chtěl připravit o život i apoštola Petra.

Zkus si představit situaci rané církve, jak nám ji přibližují úvodní verše, a uvažuj o tom, jaké problémy museli řešit první křesťané a jaké problémy řešíte ve vašem sboru dnes.

Král Herodes, o kterém se zde hovoří, je Herodes Agrippa I., vnuk Heroda Velikého (Mt 2,1). Herodes Agrippa vládl v Judsku v letech 40 až 44 po Kristu. Díky projevované zbožnosti si ho jeho židovští poddaní oblíbili – zejména skupina farizeů. Jeho pokus získat si u Židů přízeň pronásledováním apoštolů dokonale zapadá do obrazu, který o něm máme z jiných zdrojů.

Poprava apoštola Jakuba se ukázala jako velmi účinný způsob naplňování Agrippových cílů, proto chtěl popravit i Petra, jehož zatkli a uvěznil. Vždy ho hlídali čtyři vojáci – ke dvěma byl připoután řetězy a dva hlídali vchod. Taková přísná bezpečnostní opatření byla velmi pravděpodobně nařízena i proto, aby se neopakovala situace, kdy Petr a Jan zázračným způsobem z vězení unikli (Sk 5,17–20).

V noci, která předcházela plánovanému soudu nad Petrem, byl apoštol opět nadpřirozeným způsobem z vězení vysvobozen (Sk 12,5–18).

Lukáš pak zaznamenává osud krále Agrippy, který zemřel v Cesareji (Sk 12,20–23). Mnozí odborníci se pokoušeli určit příčinu královy smrti (zánět pobřišnice, žaludeční vředy či dokonce otrava), Lukáš však velmi jasně říká, že v pozadí královy smrti byl Boží soud.

Aplikace

Jakub byl zabit, Petr vysvobozen a Herodes čelil Božímu soudu. V některých případech jsme svědky spravedlnosti, v jiných se nám to tak nezdá. To vše nás učí, že nemáme odpovědi na všechny otázky. Proč není jednoduché přijímat vírou skutečnosti, kterým nerozumíme? Jak se to dá naučit?

Podněty k zamyšlení

„V desáté kapitole knihy Skutky apoštolů je zaznamenán další případ pomoci nebeských andělů, jejímž výsledkem bylo obrácení Kornélia a celého jeho domu. Čtème tyto kapitoly [8 až 10] a věnujme jim mimořádnou pozornost. Můžeme se z nich naučit, že nebesa jsou křesťanovi zapojenému do služby záchrany duší mnohem blíží, než by si mnozí mohli představit. Z těchto textů bychom se měli naučit i to, že Bůh věnuje pozornost každé lidské bytosti. Proto bychom měli ke každému bližnímu přistupovat jako k jednomu z Božích nástrojů, které používá k završení svého díla na zemi.“ (6BC 1059)

„Když se církev modlí, Boží věc bude pokračovat a jeho nepřátelé budou spět k zániku – ačkoli to církev nezabaví utrpení a mučednictví. Lukáš je velmi reálně přesvědčen o vítězství evangelia. Ukazuje, že ačkoli Boží slovo se nedá spoutat, jeho služebníci mohou trpět v okovech.“ (Marshall, Howard I.: *The Acts of the Apostles*. Grand Rapids: Eerdmans, 1980, str. 206.207)

Otázky k rozhovoru

1. *O Kornéliovi je napsáno, že byl „zbožný, s celou svou rodinou věřil v jediného Boha, byl velmi štědrý vůči židovskému lidu a pravidelně se modlil k Bohu“ (Sk 10,2). Je zřejmé, že Boží Duch konal své dílo v Kornéliově srdci mnohem dříve, než měl možnost setkat se s Petrem. Co se můžeme naučit ze skutečnosti, že Kornéliova zbožnost dala Bohu příležitost, aby ho zasáhl poselstvím evangelia?*
2. *Vraťte se společně k závěrečné otázce z pondělí: Co z vašeho kulturního, sociálního a politického kontextu může vyvolávat národnostní a etnické napětí, kterému by se křesťané měli vyhýbat? Jak můžeme získat nadhled nad společenskými vlivy?*
3. *Navzdory utrpení a bolesti se Pavlova honba za pronásledováním křesťanům obrátila v dobré: uprchlíci, kteří přišli do Antiochie, začali kázat evangelium všem lidem, nejen židům. Povzbuďte se navzájem zkušenostmi, při kterých Bůh obrátil vaše utrpení a bolest v požehnání.*
4. *Jakub byl jedním z nejbližších Ježíšových učedníků (Mk 5,37; 9,2; 14,33). Přesto jako první z dvanácti zemřel mučednickou smrtí. Najděte další biblické příklady lidí, kteří nespravedlivě trpěli. Co nám to může objasnit o problematice utrpení?*

Praktický závěr

- ▶ *Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?*

Podněty k modlitbám

- ▶ *Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.*
- ▶ *Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?*
- ▶ *Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.*

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy:

Pavlova první misijní cesta (sk 13–14)

Texty na tento týden

Sk 13,1–52; 14,1–28

Základní verš

„Budíž vám tedy známo, bratří, že skrze něho se vám zvěstuje odpuštění všech hříchů, a to i těch, jichž vás nemohl zprostit Mojžíšův zákon. Ale v něm je ospravedlněn každý, kdo věří.“ (Sk 13,38.39)

Je zřejmé, že evangelium se mělo dostat k židům i pohanům. Pomalu ale jistě si tuto pravdu začali uvědomovat i první křesťané, kteří byli původem vyznavači judaizmu.

První výslovná zpráva o tom, že v Krista uvěřili ve velkém množství i pohané, je zmíněna v souvislosti s Antiochií. Právě v Antiochii vzniklo první společenství křesťanů, kteří byli původně pohané, byť zde byla také významná skupina Židů a stoupenců obřizky (Ga 2,11–13). Díky misijnímu úsilí prvních křesťanů v Antiochii, které podpořil i příchod Barnabáše a Pavla, počet věřících ve městě velmi rychle rostl. Antiochie se velmi brzy stala důležitým centrem křesťanství mimo Judsko. V něčem dokonce předčila i církve v Jeruzalémě.

Antiochie se stala kolébkou křesťanské misie. Právě odsud – a s počáteční podporou místních křesťanů – se Pavel vydal na všechny tři své misijní cesty. Díky oddanosti věřících v Antiochii se křesťanství formovalo podle Ježíšova záměru – jako celosvětové hnutí, díky kterému se evangelium rozšíří ke všem „obyvatelům země, každé rase, kmeni, jazyku i národu“ (Zj 14,6).

Budování společenství

- ▶ *Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?*
- ▶ *Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.*

Začátek první misijní cesty: Kypr

¹V Antiochii byli v církvi proroci a učitelé: Barnabáš, Simeon, zvaný Černý, Lucius z Kyrény, Manahem, který býval druhem tetrarchy Heroda, a Saul. ²Když konali bohoslužbu Pánu a postili se, řekl Duch svatý: „Oddělte mi Barnabáše a Saula k dílu, k němuž jsem je povolal.“ ³A tak po modlitbách a postu na ně vložili ruce a vyslali je k dílu. ⁴Posláni tedy Duchem svatým, odešli Barnabáš a Saul do Seleukie a odtud se plavili na Kypr. (Sk 13,1–4)

Osobní studium

Na začátku 13. kapitoly knihy Skutky apoštolů se Lukáš opět zaměřuje na Antiochii s cílem představit Pavlovu první misijní cestu, již věnuje dvě kapitoly (Sk 13 a 14). Od tohoto místa až do konce knihy se bude pozornost soustřeďovat na Pavla a jeho misijní práci mezi pohany.

Ve Skutcích 13 a 14 se mluví o prvním misijním úsilí, které má svůj cíl a záměr a které připravilo konkrétní církevní společenství. Lukáš však velmi jasně zdůrazňuje, že toto úsilí má svůj původ v Bohu a že se nedělo z vůle věřících (Sk 13,2). Pravdou však je, že Bůh může naším prostřednictvím jednat pouze tehdy, když se mu otevřeme a ochotně se jím necháme použít.

Přečti si text Sk 13,1–12. Co Lukáš zdůrazňuje v souvislosti s činností Barnabáše a Pavla na Kypru?

Než se misionáři vydali na cestu, společenství věřících věnovalo určitý čas přímluvným modlitbám a půstu. Vložení rukou na ně bylo aktem jejich oddělení k službě a prosbou o Boží vedení (Sk 14,26) při plnění svěřeného úkolu.

Kypr je ostrov nacházející se v severní části Středoziemního moře – nedaleko Antiochie. Bylo proto poměrně přirozené začít právě zde. Kromě toho Barnabáš pocházel právě z Kypru (Sk 4,36). A přestože se evangelium již dostalo na ostrov, zbývalo ještě hodně práce, kterou bylo nutné provést.

Když se Barnabáš a Pavel spolu s Barnabášovým bratrancem Janem Markem (Sk 15,39 a Ko 4,10) dostali na Kypr, kázali v synagogách ve městě Salaminy. Byl to Pavlův obvyklý postup – dříve než začal kázat pohanům, zašel do místních synagog a zvěstoval evangelium tam. Jelikož Ježíš byl Mesiáš Izraele, pro Pavla bylo více než samozřejmé podělit se o dobrou zprávu nejprve se Židy.

Později putovali přes celý ostrov směrem na západ (přes 150 km) a můžeme předpokládat, že kázali i ve městech, která cestou navštívili. Nakonec se dostali až do města Páfu. Vyprávění se pak věnuje dvěma lidem: židovskému čaroději Barjezusovi (Elymasovi) a římskému místodržiteli Sergiu Paulovi. Tyto záznamy jsou výborným obrazem toho, jak se evangelium setkávalo s různými reakcemi: na jedné straně s otevřeným nepřátelstvím, na druhé straně se zbožným přijetím – dokonce i u vysoce postavených pohanů. Text v Sk 13,12 naznačuje obrácení místodržícího.

Aplikace

V uvedených příbězích bychom možná mohli předpokládat, že Barjezus uvěří evangeliu a pohanský vládce ho odmítne. Opak je však pravdou. Co podle tebe rozhoduje o tom, zda někdo přijme evangelium, anebo ho odmítne? Proč může být pro křesťana těžší přijmout nové biblické poznání než pro nevěřícího?

Pisidská Antiochie – Pavlovo kázání

³⁸Budiž vám tedy známo, bratři, že skrze něho se vám zvěstuje odpuštění všech hříchů, a to i těch, jichž vás nemohl zprostit Mojžíšův zákon. ³⁹Ale v něm je ospravedlněn každý, kdo věří. ⁴⁰Střežte se proto, aby vás nepostihlo, o čem se mluví v Prorocích: ⁴¹„Vy, kteří mnou pohrdáte, otevřete oči, zděste se a dejte se na útěk, protože já učiním ve vašich dnech něco, čemu nikdy neuvěříte, když vám to bude někdo vypravovat.“ (Sk 13,38–41)

Osobní studium

Z Kypru se Pavel se svými společníky přeplavil do Perge v Pamfylii, která se nachází na jižním pobřeží dnešního Turecka. Než se přesunuli do Pisidské Antiochie, Lukáš zaznamenává dvě důležité změny: Pavel se stává vůdčí osobností a přebírá iniciativu (do té doby byl jako první vždy jmenován Barnabáš) a Lukáš přestává nazývat Pavla jeho židovským jménem Saul a začíná o něm mluvit již jen jako o Pavlovi (Sk 13,9). Důvodem může být skutečnost, že od těchto událostí se Pavel nachází převážně v řecko-římském prostředí.

Ve Skutcích 13,13 se Lukáš zmiňuje, že se Jan Marek vrátil zpět do Jeruzaléma. Text nám neposkytuje žádnou informaci o tom, proč je Jan Marek opustil. Ellen Whiteová ve své knize *Poslové naděje a lásky* píše, že Marek byl nebezpečím a strádáním na cestě přemožený strachem a malomyslností. To vše způsobilo, že „Marek se nechal zastrašit. Ztratil veškerou odvahu. Odmítl pokračovat v cestě a vrátil se zpátky do Jeruzaléma.“ (AA 170; PNL 98) Bůh nikdy nemluvil o tom, že služba pro něj bude jednoduchá a lehká. Pavel hned od začátku věděl, že jeho práci pro Ježíše doprovodí utrpení (Sk 9,16). Naučil se proto zcela spoléhat na Boží moc. V tom spočívá tajemství Pavlovy síly (2K 4,7–10).

Přečti si text Skutky 13,16–41. Pokus se shrnout podstatu Pavlova poselství v synagoze v Pisidské Antiochii. Které myšlenky považuješ za nejdůležitější? Proč?

Text obsahuje první z Pavlových kázání zaznamenaných v Novém zákoně. Nebylo to samozřejmě jeho úplně první kázání a není pochyb o tom, že jde jen o stručný záznam toho, co řekl.

Kázání je rozčleněno na tři hlavní části. Začíná vyjádřením společné víry židů a křesťanů ve vyvolení Izraele a Davidovo kralování (Sk 13,17–23). V této části se Pavel snaží získat své posluchače a poukázat na styčné body obou vyznání. V druhé části Pavel představuje Ježíše jako naplnění Božích zaslíbení o Davidově potomku a nástupci, který přinese Izraelcům záchranu (Sk 13,24–37). V závěrečné části zaznívá výstraha před odmítnutím spasení, které Ježíš nabízí (Sk 13,38–41).

Vyvrcholením Pavlova kázání jsou verše 13,38.39, které jeho poselství o ospravedlnění uzavírají. Odpuštění a ospravedlnění jsou dostupné pouze prostřednictvím Ježíše, ne prostřednictvím Mojžíšova zákona. Tato stať neříká nic o zrušení zákona. Zdůrazňuje jen jeho neschopnost uskutečnit to, co od něj židé očekávali – především ospravedlnění (Ř 10,1–4). Spravedlnost je možné získat jedinež vírou v Ježíše Krista (Ga 2,16).

Aplikace

Jak bys vysvětlil myšlenku, že „spasení je možné jen díky Kristu“? Pokud je to pravda, jak bys pak někomu vysvětlil, proč je důležité žít podle Božího morálního zákona (Desatera), ačkoli jeho dodržování nás nemůže ospravedlnit?

Reakce na Pavlovo kázání

⁴⁵Když židé viděli tolik lidí, naplnila je závist a začali Pavlovým slovům odporovat a rouhat se. ⁴⁶Ale Pavel a Barnabáš směle prohlásili: „Vám židům mělo být slovo Boží zvěstováno nejprve. Protože je odmítáte, a tak sami sebe odsuzujete k ztrátě věčného života, obracíme se k pohanům. ⁴⁷Vždyť Pán nám přikázal: „Ustanovil jsem tě, abys byl světlem pohanům a nesl spásu až na sám konec země.“ ⁴⁸Když to pohané uslyšeli, radovali se a velebili slovo Páně; ti pak, kteří byli vyvoleni k věčnému životu, uvěřili. (Sk 13,45–48)

Osobní studium

Verše Sk 13,38.39 nám představují něco velmi důležitého – neschopnost zákona ospravedlnit člověka. Navzdory závaznému charakteru Desatera, zákon nemůže zprostředkovat ospravedlnění, protože nedokáže zajistit dokonalou poslušnost těch, kteří podle něj žijí (Sk 15,10; Ř 8,3). A i kdyby v nás zákon dokázal probudit dokonalou poslušnost, tato poslušnost nás nemůže očistit od našich minulých hříchů (Ř 3,19; Ga 3,10). Právě proto si ospravedlnění nemůžeme zasloužit – a to ani jen částečně. Můžeme ho pouze přijmout vírou v Ježíše Krista a jeho obět smíření (Ř 3,28; Ga 2,16).

Prčti si text Skutky 13,42–49. Jak na Pavlovo poselství reagovali běžní židovští věřící, jak představitelé synagogy a jak pohané?

Přestože Pavel své kázání ukončil velmi ostrými a přísnými slovy (Sk 13,41), reakce většiny lidí přítomných v synagoze byla příznivá. Následující sobotu se však situace začala dramaticky měnit. Z textu je zřejmé, že se židé rozdělili na dvě skupiny. Na jedné straně stáli ti židé (a proselytė), kteří šli za Pavlem a Barnabášem a poslouchali jejich povzbuzující slova o Boží milosti (Sk 13,43). A pak tu byla skupina židů, kteří odmítali poselství evangelia. Tvořili ji představitelé synagogy, kteří reprezentovali oficiální judaismus (Sk 13,45). Lukáš připisuje nenávislný postoj vůči Pavlovi jejich žárlivosti na jeho úspěch.

Ve starověku přitahovalo židovství mnoho lidí tím, co vyznávalo – monoteismus, životní styl a také sobota a její požehnání. Mnozí se k židovství přidali jako proselytė. Obrizka však byla pro mnohé vážnou překážkou, protože ji považovali za barbarskou a nechutnou. Důsledkem toho bylo, že mnoho pohanů navštěvovalo synagogy a uctívalo pravého Boha, ale formálně k židovství nepřestoupili. Označovali je jako „bohobožné“. Mohli to být právě tito „bohobožní“ ze synagogy v Antiochii (Sk 13,16.43) spolu s proselyty, kdo pomáhal mezi lidmi rozšířit zvěst o Pavlovo poselství. Ti si pak přišli ve velkém počtu poslechnout Pavla osobně. Mnoho z nich totiž lákala představa prožívat spasení, aniž by se nejdříve museli stát stoupenci judaizmu.

Tento moment nám může pomoci vysvětlit závist a žárlivost židovských představitelů. Odmítnutím evangelia se však sami vyloučili z možnosti prožívat Boží záchranu. Kromě toho mohl Pavel a Barnabáš v reakci na jejich odmítnutí obrátit svou pozornost k pohanům, kteří měli radost a oslavovali Boha, že je zahrnul do svého plánu záchranu.

Aplikace

Proč jsou lidská žárlivost a závist tak nebezpečné – a zvláště v otázce náboženství? Proč je chybou požadovat, aby se noví věřící přizpůsobili různým tradičním zvykům církve, které nelze odvodit přímo z Bible?

Pavlova návštěva v Ikoniu

¹Totéž se stalo v Ikoniu: Pavel a Barnabáš vešli do židovské synagógy a mluvili tak mocně, že uvěřilo mnoho Židů i Řeků. ²Avšak ti židé, kteří neuvěřili, pobouřili pohany a vyvolali jejich nenávisť proti bratřím. ³Přesto tam Pavel a Barnabáš dost dlouho zůstali a přes všechny překážky mluvili o Pánu; a Pán dosvědčoval svou milost tím, že jim dával moc konat znamení a zázraky. ⁴Obyvatelstvo města se rozdělilo: jedni byli při židech, druzí při apoštolech. (Sk 14,1–4)

Osobní studium

V závěru 13. kapitoly knihy Skutků se dozvídáme, že židovští vůdcové v Antiochii „pobouřili vznešené ženy, které také ctily jediného Boha, pobouřili i přední muže toho města, podnítili tím proti Pavlovi a Barnabášovi nepřátelství a vyhnali je ze svého kraje“ (Sk 13,50). Učedníci však prožívali radost a byli naplněni Duchem svatým (Sk 13,52). Jejich dalším cílem se stalo město Ikonium.

Přečti si text Skutky 14,1–7. Jak se vyvíjela situace v Ikoniu po příchodu Pavla a Barnabáše? Co je (co by mělo být) potvrzením pravdivosti poselství evangelia dnes?

V Ikoniu Pavel a Barnabáš pokračovali ve svém zvyku oslovit nejprve židovské věřící a až potom zvěstovat evangelium pohanům. Pavlovo kázání v Antiochii (Sk 13,16–41) ukazuje na hlavní důvody, proč při svém kázání upřednostňovali židy: vyvolení Izraele a vše, co s tím souviselo (Ř 3,2; 9,4,5), a Boží naplnění zaslíbení o Spasiteli z rodu Davidova (Iz 11,1–16). Je třeba si dát pozor na zjednodušené představy, že „židé odmítli Mesiáše“. Pravdou totiž je, že například v Ikoniu díky Pavlovi „uvěřilo mnoho Židů“ (Sk 14,1). Apoštol Pavel pokládal za jednu ze svých priorit, aby přivedl k Ježíši co nejvíce Židů.

Ve svém Listu Římanům (kapitoly 9–11) Pavel jasně říká, že „ne všichni, kteří jsou z Izraele, jsou Izrael“ (Ř 9,6) a že každý člověk může uvěřit jen díky Boží milosti. Pavel věřil, že „Bůh nezavrhl svůj lid“ a že „i nyní je tu zbytek lidu vyvolený z milosti“ (Ř 11,2,5). Pavel kázal evangelium pohanům, ale doufal, že jednoho dne bude v Ježíše věřit více Židů.

„Pavlova argumentace z Římanům 9–11 nabízí další vysvětlení misijní strategie, o kterou se podle záznamů v knize Skutků snažil. Pro každou generaci křesťanů přináší tato argumentace teologické zdůvodnění důležitosti přinášet svědectví nevěřícím Židům.“ (Peterson, David G., *The Acts of the Apostles*. Grand Rapids: Eerdmans, 2009, str. 401)

Situace v Ikoniu se příliš nelišila od situace v Antiochii. Na začátku velmi pozitivně reagovali Židé a po nich i pohané, ale později židovští představitelé nebo vůdci místní židovské komunity podnítili a poštvali pohany proti misionářům. To způsobilo mezi lidmi rozdělení a rozbroje. Když protivníci plánovali zaútočit na Pavla a Barnabáše, oba se rozhodli opustit město a přesunout se dál.

Aplikace

Pro ty, kteří neznají Krista (včetně židovského národa), je dnes důležité, aby nejen slyšeli evangelium, ale aby také viděli, jak podle něj žijí ti, kteří vyznávají Ježíšovo jméno. Jakým svědkem jsi ty pro své známé? Jaké svědectví vydává vaše společenství?

Lystra a Derbe

²¹I v tomto městě kázali evangelium a získali mnoho učedníků. Potom se vraceli přes Lystru, Ikonium a Pisidskou Antiochii. ²²Všude tam posilovali učedníky a povzbuzovali je, aby vytrvali ve víře; říkali jim: „Musíme projít mnohým utrpením, než vejdemo do Božího království.“²³V každé té církvi ustanovili starší a v modlitbách a postech světili učedníky Pánu, v kterého uvěřili. (Sk 14,21–23)

Osobní studium

Dalším místem, do kterého během svého putování Pavel s Barnabášem zavítali, byla Lystra – nevýznamné městečko asi 30 kilometrů jihozápadně od Ikonie. Ačkoli tam strávili nějaký čas (Sk 14,6), Lukáš zaznamenává pouze jednu událost, ta však byla poměrně významná. Začala uzdravením člověka, pravděpodobně žebračka, který měl od narození ochrnuté nohy.

Přečti si text Sk 14,5–19. Jak lidé reagovali na Pavla a Barnabáše? Co se z těchto reakcí dá zjistit o způsobu, jakým tito lidé uvažovali?

Obyvatele města zázrak uzdravení tak ohromil, že začali apoštoly považovat za bohy – Barnabáše pokládali za Dia, nejvyššího boha řeckého panteonu, a Pavla za Herma, Diova syna a mluvčího. Lidé jim dokonce chtěli přinést oběti.

Latinský básník Ovidius (Publius Ovidius Naso; nar. 43 před Kr. – zemřel 17/18 po Kr.) zaznamenal asi padesát let před touto událostí legendu o Diovi a Hermovi, kteří jako lidé navštívili město ve stejné oblasti („hornatou krajinu Frygii“) a hledali místo k odpočinku. Podle legendy je laskavě přijali staří pokorní manželé. Ostatní obyvatelé k nim byli lhostejní. Za jejich dobrosrdečnost a pohostinnost vůči neznámým hostům se jim bohové odměnili. Dům manželské dvojice se proměnil v chrám a oni dva se stali kněžími. Zbytek města byl zničen (viz Ovidius: *Metamorfózy*, str. 611–724).

Vzhledem k tomuto příběhu, který obyvatelé Lystry pravděpodobně znali, není reakce lidí na Pavlův zázrak překvapením. Tato legenda (nebo spíše pohádka) nám pomáhá vysvětlit i důvod, proč byli lidé přesvědčeni, že jde právě o tyto dva bohy (a nikoli například o boha lékařství Asklépia). Pavlovi a Barnabášovi se však podařilo lidi na poslední chvíli zadržet, aby je neuctivali. Nakonec se jejich nepřítelům, kteří přišli z Antiochie a Ikonie, podařilo celou situaci úplně obrátit a Pavel byl téměř ukamenován.

Přečti si text Skutky 14,20–26. Pokus se zaznamenat všechna slovesa, která popisují činnost Barnabáše a Pavla na zbytku jejich misijní cesty. Které jejich činnosti považuješ za nejdůležitější? Proč?

Aplikace

Pavel a Barnabáš věřícím připomínali, že „musíme projít mnohým utrpením, než vejdemo do Božího království“ (Sk 14,22). Co to znamená? Jak tomu rozumíš? Prožil jsi něco podobného? Jak můžeš růst ve víře uprostřed soužení, kterému si vystaven?

Podněty k zamyšlení

„Během svého života na zemi se Ježíš snažil vyvést židy z pocitu vlastní výjimečnosti. Obrácení setníka a Syrofeničanky bylo příkladem toho, co dělal ve prospěch lidí, kteří nebyli Izraelci. Nyní nadešel čas pro aktivní a soustředěnou práci mezi pohany. Mezi nimi byly komunity, které s radostí přijaly evangelium a oslavovaly Boha za světlo smysluplné víry. Nepřátelství a nevíra některých židovských představitelů nezměnila Boží plán, protože nový Izrael byl naroubován na starou olivu. Synagogy se před apoštoly sice uzavřely, ale domy jednotlivých věřících pro ně byly otevřeny. Podobně to bylo i s budovami pohanů – i v nich se kázalo Boží slovo.“ (LP 51)

„Ve své misijní práci se Pavel a Barnabáš vždy snažili následovat Kristův příklad ochoty, obětavosti a svědomité služby lidem. Byli prozíraví, horliví a neúnavní a nebrali ohled na své zájmy ani na své vlastní pohodlí; s upřímnými modlitbami vytrvale zasévali semeno pravdy. Zároveň ochotně rozdávali nesmírně cenné praktické rady všem, kdo se postavili na stranu evangelia. Jejich upřímnost a Boží bázeň měly na nové učedníky trvalý vliv, takže se jim důležitost evangelia provždy vryla do paměti. (AA 186; PNL 108)

Otázky k rozhovoru

1. *Uvažujte nad příběhem Jana Marka, který se od učedníků oddělil ve chvíli, kdy se situace začala vyostřovat. Pavel a Barnabáš se později neshodli, když chtěl Barnabáš vzít Jana znovu na misijní cestu, ale Pavel byl proti (Sk 15,37). O několik let později však Pavel prosil Timotea: „Marka vezmi s sebou, bude mi užitečný jako pomocník.“ (2Tm 4,11) Co se z toho můžeme naučit? Jak bychom se měli dívat na ty, kteří za určitých okolností selhali nebo nebyli věrni svému povolání?*
2. *Pokuste se zhodnotit odpověď Pavla a Barnabáše obyvatelům Lystry, kteří je pokládali za bohy (Sk 14,14–18). Jak bychom měli reagovat, když přichází pokušení, abychom si přisvojili uznání za to, co udělal Bůh?*
3. *Přečtěte si text Skutky 14,21–23. Pavel a Barnabáš posilovali a povzbuzovali víru ostatních věřících. Co můžete udělat (jednotlivě, ale i jako společenství), abyste posílili víru nových věřících? Jak se můžeme ujistit, že naše lidské tradice, nebo dokonce něco, čemu jsme dlouho věřili, se nepostaví do cesty poznávání pravdy, jako tomu bylo v případě náboženských vůdců, kteří odporovali Pavlovi?*

Praktický závěr

- ▶ *Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?*

Podněty k modlitbám

- ▶ *Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.*
- ▶ *Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?*
- ▶ *Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.*

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy:

Koncil v Jeruzalémě (Sk 15)

Texty na tento týden

Sk 15,1–41

Základní verš

„Věříme přece, že jsme stejně jako oni spaseni milostí Pána Ježíše.“ (Sk 15,11)

Po více než dvou letech se Pavel a Barnabáš vrátili do syrské Antiochie. Jelikož se celý místní sbor zapojil do jejich vyslání jako misionářů, je jen přirozené, že po návratu podali o své cestě zprávu. Důraz však nekladli na to, co udělali oni sami, ale na to, co jejich prostřednictvím vykonal Bůh.

Kromě zpráv o tom, že v Ježíše uvěřilo mnoho Židů, mluvili samozřejmě i o úspěchu jejich mise mezi pohany. Už od událostí spojených s Kornéliem považovali mnozí křesťané obrácení neobřezaných pohanů za problematické (Sk 11,1–18). Ale nyní, kdy se k církvi připojil velký počet bývalých pohanů, vše se zkomplikovalo ještě víc. Mnozí věřící v Jeruzalémě byli nespokojeni. Podle jejich názoru měli být pohané nejprve obřezáni, tedy měli se stát židovskými proselyty, a až pak se mohli stát součástí Božího lidu a prožívat s ním společenství.

Text ve Skutcích 15. kapitole hovoří o situaci, kdy „pohanský problém“ dosáhl kritické hranice a církev se spojila, aby hledala řešení. V historii apoštolské církve byl jeruzalémský koncil mezníkem a měl velký význam pro celosvětovou misi.

Budování společenství

- ▶ *Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?*
- ▶ *Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.*

Podstata problému

1Tu přišli do Antiochie někteří lidé z Judska a začali bratry učit: „Nepřijmete-li obřízku, jak to předpisuje Mojžíšův zákon, nemůžete být spaseni.“ 2Pavel a Barnabáš s tím nesouhlasili a dostali se s nimi do sporu; proto bylo rozhodnuto, aby ti dva a ještě někteří jiní z Antiochie šli do Jeruzaléma a předložili tuto otázku apoštolům a starším. 3Církev je tedy vyslala na cestu a oni šli přes Fénicii a Samařsko a všude k veliké radosti bratří vyprávěli, jak se i pohané obracejí k víře. 4Když přišli do Jeruzaléma, byli přijati církví, apoštoly a staršími a vypravovali jim, jak je Bůh ve všem vedl. 5Tu povstali někteří bratří z farizeů a prohlásili: „Pohané musí přijmout obřízku a musí se jim nařídit, aby zachovávali Mojžíšův zákon.“ (Sk 15,1–5)

Osobní studium

V Antiochii byli od začátku křesťané z obou skupin – uvěřili helénisté i pohané (Sk 11,19–21; Ga 2,11–13). Obě tyto skupiny žily v klidném souladu, který však svým příchodem narušili učedníci z Jeruzaléma.

Jak bys vlastními slovy vyjádřil podstatu problému, jenž je popsán v úvodních verších a objevil se v církvi hned na počátku? Zkus najít všechna možná řešení tohoto problému. Najdi jejich výhody i nevýhody.

„Judaizátory“ nazýváme věřící, kteří chtěli, aby všichni křesťané žili podle židovských pravidel. V našem textu je pravděpodobně můžeme identifikovat jako farizee, kteří uvěřili (Sk 15,5). Jejich přítomnost v církvi by nás neměla překvapit. Vždyť samotný Pavel byl před svým obrácením farizeus (Fp 3,5). Zdá se, že se tato skupina vydala do Antiochie z vlastní iniciativy (Sk 15,24). Z dalších událostí v Antiochii se dozvídáme, že i většina křesťanů ze Židů – včetně apoštolů – vnímala přítomnost neobřezaných pohanů v církvi s určitým znepokojením a cítili se v jejich přítomnosti nesví (Ga 2,11–13).

Pavel ve svém Listu Galatským nemluví o judaizátorech pozitivně. Obviňuje je, že vnášejí do společenství věřících zmatek (Ga 1,7; 5,10), nazývá je „falešnými bratry“ a „vetřelci“ (Ga 2,4; ČSP). Říká, že jejich hlavní pohnutkou je zničit duchovní svobodu, kterou přináší evangelium, a přivést křesťany z pohanů do otroctví zákonictví.

Jejich základní postoj byl poměrně jednoduchý: bez obřízky a zachování ostatních židovských obřadních zákonů nemohou být pohané spaseni. Byli přesvědčeni, že lidé mohou získat spasení pouze jako součást společenství, se kterým Bůh uzavřel smlouvu. A právě obřízka byla podle Písma jediným způsobem, jak se pohané mohli stát součástí Božího vyvoleného lidu (Gn 17,9–14 a Ex 12,48). A proto křesťané z pohanů mohou být podle nich spaseni jedině tehdy, pokud se z nich nejprve stanou židovští proselyt.

Je jasné, že Pavel a Barnabáš s takovými požadavky nemohli souhlasit. Vždyť odporovaly skutečné podstatě evangelia. Útočný přístup návštěvníků z Judska však vyústil v bouřlivou debatu. Řecké slovo *stasis*, použité v Sk 15,2, znamená „konflikt“ nebo „rozkol“. Celá záležitost však byla příliš důležitá, než aby se o ní diskutovalo jen na místní úrovni. Šlo o zachování jednoty církve. Věřící v Antiochii se proto rozhodli poslat do Jeruzaléma své zástupce, mezi nimi i Barnabáše a Pavla, aby tam společně s apoštoly hledali řešení.

Aplikace

Zkus si představit, že patříš do skupiny křesťanů ze Židů. Jaké argumenty bys použil pro obhajobu svého postoje ve vzniklém sporu?

Obřízka

“Když přišli do Jeruzaléma, byli přijati církví, apoštoly a staršími a vypravovali jim, jak je Bůh ve všem vedl. ⁵Tu povstali někteří bratři z farizeů a prohlásili: „Pohané musí přijmout obřízku a musí se jim nařídit, aby zachovávali Mojžišův zákon.“ ⁶Apoštolové a starší se tedy sešli, aby celou tu věc uvážili. (Sk 15,4–6)

²⁸Není už rozdíl mezi židem a pohanem, otrokem a svobodným, mužem a ženou. Vy všichni jste jedno v Kristu Ježíši. ²⁹Jste-li Kristovi, jste potomstvo Abrahamovo a dědicové toho, co Bůh zaslíbil. (Ga 3,28.29)

Osobní studium

Jedním z největších problémů celého sporu byla otázka obřízky, která nebyla lidským nařízením (porovnej s Mt 15,2–9). Obřízka byla Božím ustanovením. Šlo o znamení jeho smlouvy s Abrahamovým potomstvem jako Božím vyvoleným lidem (Gn 17,9–14).

Požehnáni smlouvy se neomezovala jen na rodilé Izraelce. Tuto zkušenost mohli prožívat i všichni otroci a cizinci (přistěhovalci a nájemníci), jestliže se nechali obřezat (Ex 12,43–49). Po obřizce měl cizinec před Bohem stejné postavení jako rozený Izraelec: „Bude jako domorodec.“ (Ex 12,48)

Obřízka byla proto nezbytným úkonem (pro muže), pokud se chtěl někdo stát plnohodnotným členem Božího smluvního společenství. A protože Ježíš byl Mesiášem Izraele, je jen přirozené, že judaizátoři trvali na tom, že žádný pohan nemůže mít užitek z Ježíšova daru spasení, pokud se nejprve nestane židem.

Přečti si texty Ř 3,30; 1K 7,18; Ga 3,28 a 5,6. Pokus se vlastními slovy shrnout Pavlovo chápání obřízky.

Tvrzení, že žádný pohan nemůže být zachráněn, aniž by se nejdříve přidal k judaizmu, znamenalo smíchání dvou různých konceptů: smlouvy a spasení. Být členem Božího lidu smlouvy nezaručovalo spasení (Jr 4,4 a 9,25). Kromě toho samotný Abraham byl spasen (ospravedlněn) z víry. Událo se to dříve, než byl obřezán (Ř 4,9–13). Zatímco spasení se vždy dělo prostřednictvím víry, smlouva byla milostivým ustanovením, jehož prostřednictvím chtěl Bůh zjevit celému světu sebe a svůj záchranný plán. To byl také cíl vyvolení Abrahama a jeho potomstva (Gn 12,1–3).

Problém spočíval v tom, že věřící z Judska ztotožnili smlouvu a spasení, a proto považovali obřízku za nezbytnou – za skutek, na jehož základě získává člověk spásu. Boží zachraňující milost však nepůsobí tam, kde působí lidské skutky. A tak vnucovat věřícím z pohanů obřízku jako prostředek spasení znamenalo deformovat pravdu evangelia (Ga 1,7; 2,3–5), rušit Boží milost (Ga 2,21) a z Kristovy oběti dělat bezvýznamnou skutečnost (Ga 5,2). Šlo zároveň o odmítnutí univerzálního charakteru spasení (Ko 3,11; Tt 2,11). Právě pro tyto rozpory by se Pavel nikdy nemohl ztotožnit s názory judaizátorů.

Aplikace

V čem spočívá nebezpečí názoru, že spasení je založeno na členství ve správné církvi nebo na zachování nějakého konkrétního ustanovení zákona?

Rozprava

¹⁹Proto já soudím, abychom nedělali potíže pohanům, kteří se obracejí k Bohu, ²⁰ale jen jim napsali, aby se vyhýbali všemu, co přišlo do styku s pohanskou bohoslužbou, aby nežili ve smilstvu, aby nejedli maso zvířat, která nebyla zbavena krve, a aby nepožívali krev. ²¹Vždyť Mojžíš má odedávna po městech své kazatele, kteří čtou jeho Zákon v synagógách každou sobotu.“ (Sk 15,19–21)

Osobní studium

Přečti si text Skutky 15,7–11. Jaké argumenty předložil Petr při diskuzi v Jeruzalémě?

Lukáš samozřejmě nezaznamenává celý průběh setkání. Bylo by zajímavé znát argumenty pro výroky judaizátorů (Sk 15,5) nebo celou odpověď Pavla a Barnabáše (Sk 15,12). Skutečnost, že máme k dispozici Petrovu a Jakubovu řeč, ukazuje mimo jiné na důležitost těchto dvou mužů mezi apoštoly.

Petr ve své řeči promluvil ke shromážděným apoštolům a starším. Připomněl jim svou zkušenost s Kornéliem, která se odehrála před několika lety. Jeho argumenty jsou v podstatě stejné jako při jeho tehdejší obhajobě před bratry v Jeruzalémě (Sk 11,4–17). A přestože byl Kornélius neobřezaným pohanem, samotný Bůh ukázal svůj souhlas s jeho obrácením tím, že jemu i celému jeho domu dal stejný dar Ducha, jaký přijali apoštolové o Letnicích.

Ve své prozřetelnosti Bůh nepoužil nikoho menšího než Petra, aby přesvědčil judské věřící, že v otázce spasení nedělá mezi Židy a pohany žádný rozdíl. A přestože věřící pohané neměli ze starozákonních pravidel a nařízení očišťující užitek, tak tito křesťané nemohli být v žádném případě považováni za nečisté, protože samotný Bůh očistil jejich srdce. Petrovo závěrečné vyjádření je stejné, jaké by použil i Pavel: „Věříme přece, že jsme stejně jako oni spaseni milostí Pána Ježíše.“ (Sk 15,11)

Přečti si text Sk 15,13–21. Vlastními slovy shrň návrh řešení, který přednesl Jakub. Co ho podle tebe k takové formulaci vedlo?

Zdá se, že Jakub měl mezi apoštoly určitou autoritu (porovnej s texty Sk 12,17; 21,18; Ga 2,9,12). Bez ohledu na to, co Jakub chápal pod znovou vybudováním Davidova domu (citát Am 9,11,12, kde se hovoří o obnově Davidova království), jeho hlavním cílem bylo poukázat na to, že Bůh už daroval pohanům vstup do zreorganizovaného či nově zřízeného „Božího lidu“, a tak se mohou stát součástí Izraele.

Z toho vyplýval i Jakubův návrh, aby po křesťanech z pohanů nebyla vyžadována žádná další omezení nebo požadavky kromě těch, jež byly běžné u cizinců, kteří si přáli žít na území Izraele.

Aplikace

Přestože otázka požadavků kladených na křesťany z pohanů byla výbušným tématem a Lukáš opakovane připomíná, že se o této otázce hodně a vášnivě diskutovalo (Sk 15,2.7), nakonec se věřící shodli na přijatelném řešení, se kterým se mohli ztotožnit. Co můžeš udělat ty, aby se i vaše společenství shodlo na důležitých otázkách?

Apoštolský výnos

28 Toto jest rozhodnutí Ducha svatého i naše: Nikdo at' vás nezatěžuje jinými povinnostmi než těmi, které jsou naprosto nutné: 29 Zdržujte se všeho, co bylo obětováno modlám, také krve, pak masa zvířat, která nebyla zbavena krve, a konečně smilstva. Jestliže se toho všeho vyvarujete, budete jednat správně. Bud'te zdraví.“ (Sk 15,28.29)

Osobní studium

Proč se podle tebe apoštolové a starší rozhodli právě pro ty čtyři požadavky, které najdeme v úvodních verších?

S odstupem času můžeme říci, že se na koncilu podařilo vyřešit hlavní problém, pro který se celé setkání uskutečnilo. Jelikož spasení jsme milostí skrze víru (Ef 2,8), od věřících z pohanů se při vstupu do církve již nadále obřízka nevyžadovala. Museli se však zdržet čtyř věcí: (1) masa přineseného jako oběť modlám prostřednictvím pohanských rituálů, které se pak podávalo při chrámových hostinách nebo se prodávalo na trhu, (2) konzumace krve, (3) masa udušených zvířat, tedy masa, z něhož nevytekla krev, a (4) pohlavní nemoralnosti v různých formách.

Většina křesťanů dnes pokládá stravovací omezení (zákazy 1–3) za dočasné doporučení. Argumentují tím, že takové praktiky pokládali Židé za odporné, a proto měly tyto zákazy přemostit propast mezi křesťany ze židů a z pohanů. Kromě toho se často tvrdí, že ani všechny ostatní starozákonní zákony, včetně pravidel ve stravování (Lv 11) a příkázání o sobotě (Ex 20,8–11; Dt 5,12–15), které se nedostaly na apoštoly vytvořený seznam, nejsou pro křesťany závazné.

Tento apoštolský dekret však nebyl ani dočasným, ani novým kodexem křesťanské etiky, který by odstranil všechno ostatní, co se Starého zákona týkalo. Skutečnost je taková, že apoštolové a starší pod vedením Ducha svatého (Sk 15,28) zopakovali nařízení z Lv 17–18, která se týkala cizinců a přistěhovalců v Izraeli.

V kontextu knihy Leviticus znamenají právě tyto zákazy a omezení zřeknutí se pohanství. Každý cizinec, který chtěl žít v Izraeli, se musel vzdát pohanských „ohavných zvyklostí“ (Lv 18,30). A podobně každý pohan, který se chtěl stát křesťanem a chtěl patřit do společenství věřících, měl zaujmout jasný postoj vůči pohanství a jeho praktikám.

To byl však jen první krok. Když se stal pohan křesťanem, přirozeně se očekávalo, že bude konat Boží vůli – zachovávat ta příkázání, která jsou univerzální, byla známá před vznikem izraelského národa a nebyla obřadní – jako například sobota (Gn 2,1–3) nebo rozlišování mezi čistými a nečistými zvířaty (Gn 7,2).

Skutečnost, že tento dekret nebyl dočasný, je zřejmá například z veršů Zj 2,14 a 20, ve kterých se opakuje první a poslední zákaz. To naznačuje platnost i dalších dvou nařízení. Historická svědectví ukazují, že tento dekret křesťané považovali za normativní i dlouho po apoštolském období církve.

Aplikace

Jak se můžeme naučit řešit spory, které mezi námi vzniknou? Co můžeme udělat pro to, abychom si vzájemně uměli naslouchat a abychom v duchu respektu a pokory zvládli projít i složitými obdobími způsobenými naší růzností?

List z Jeruzaléma

³³Zůstali tam nějakou dobu; pak je bratří s přáním pokoje propustili a oni se vrátili zpět. ³⁴Silas se však rozhodl, že tam zůstane, a tak šel Juda do Jeruzaléma sám. ³⁵Pavel a Barnabáš zůstali ještě v Antiochii a s mnoha jinými tam učili a zvěštovali slovo Páně. (Sk 15,33–35)

Osobní studium

Přečti si verše Sk 15,22–29. Co tě nejvíce zaujalo na dopisu, který poslali apoštolové do Antiochie a dalších oblastí? Co z toho, jak reagovala církev v Jeruzalémě v souvislosti s rozhodnutím koncilu, považuješ ty osobně za nejdůležitější?

Iniciativa napsat dopis křesťanům z pohanů, který je měl informovat o rozhodnutích koncilu, byla prvním opatřením, které věřící v Jeruzalémě přijali. List byl napsán jménem apoštolů a starších a byl oficiálním dokumentem, který odrazil dominantní postavení jeruzalémského sboru (vzhledem k přítomnosti apoštolů). Koncil se velmi pravděpodobně konal v roce 49 po Kristu. List se tak stává jedním z nejstarších křesťanských dokumentů, které máme k dispozici.

Dalším opatřením, pro které se církev v Jeruzalémě rozhodla, bylo ustanovení dvou delegátů. Byli to Juda řečený Barsabáš a Silas, kteří měli doprovázet Barnabáše a Pavla do Antiochie. Jejich úkolem bylo přinést list a potvrdit, případně vysvětlit jeho obsah.

Jak na list reagovala církev v Antiochii (Sk 15,30–33)?

Na konci koncilu se ukázalo, že s Pavlovou formulací evangelia souhlasí i apoštolové v Jeruzalémě. I proto mohl Pavel později napsat: „Jakub a Petr a Jan, kteří byli uznáváni za sloupy církve – podali mně a Barnabášovi pravici na stvrzení naší dohody, že my půjdeme mezi pohany a oni mezi židy.“ (Ga 2,9)

Křesťané, kteří se nadále řídili židovskými zákony, považovali i přes souhlas se závěry koncilu za velmi problematické stolovat s pohany, kteří ve své podstatě zůstávali obřadně nečistými.

Na tento problém upozorňuje i Pavel ve svém Listu Galatským (Ga 2,11–14) v souvislosti s nepříjemnou událostí, do které byl zapleten i Petr. „Dokonce ani všichni učedníci nebyli ochotni přijmout rozhodnutí rady. Někteří horlivě obhajovali ceremoniální zákon a nesouhlasili s Pavlem. Domnívali se, že jeho postoj k požadavkům židovského zákona je příliš povrchní.“ (AA 197; PNL 114)

Aplikace

Čestně uvažuj o tom, co ti může bránit, abys prožíval otevřené a upřímné společenství s věřícími z jiné kultury, nebo z jiné společenské třídy? Co ti může pomoci očistit se od takového výrazně protievangelijního postoje?

Podněty k zamýšlení

„Obrácení židů většinou nebyli ochotni postupovat kupředu tak rychle, jak jim to Bůh ve své prozřetelnosti umožňoval. Z úspěšného působení apoštolů mezi pohany bylo zřejmé, že obrácených pohanů bude brzy mnohem více než obrácených židů. Židé chtěli, aby se dodržování předpisů a obřadů stanovených jejich zákonem stalo nezbytnou podmínkou pro přijetí pohanů do církve. Obávali se totiž, že jejich zvláštnosti, kterými se až dosud odlišovali od všech ostatních národů, by nakonec mohly mezi těmi, kdo přijali evangelium, zcela zaniknout.“ (AA 189; PNL 109)

„Bylo přirozené, že židovští křesťané, kteří žili v blízkosti chrámu a neustále ho měli na očích, často přemýšleli o zvláštních výsadách židovského národa. Nyní viděli, že křesťanská církev opouští obřady a tradice judaizmu; uvědomovali si, že ve světle nové víry ztratí lidé brzy ze zřetele zvláštní posvátnost, která byla židovským zvykům přisuzována. Mnozí se proto hněvali na Pavla, který podle nich do značné míry zavinil tuto změnu. Dokonce ani všichni učedníci nebyli ochotni přijmout rozhodnutí rady. Někteří horlivě obhajovali ceremoniální zákon a nesouhlasili s Pavlem. Domnívali se, že jeho postoj k požadavkům židovského zákona je příliš povrchní.“ (AA 197; PNL 114)

Otázky k rozhovoru

1. *Uvažujte společně nad aplikační otázkou z části na pondělí. Jako rozumíte skutečnosti, že příslušnost k „pravé“ církvi není zárukou spasení? Starověký Izrael byl „pravou církví“, ale přesto nebyl každý spasen. Pokud členství v „pravé“ církvi není zárukou spasení, jakou výhodu potom má patřit do ní?*
2. *Mluvili jsme o tom, že přijetí neobřezaných pohanů do společenství víry bylo jedním z prvních vážných problémů rané církve. Které problémy naší církve můžeme přirovnat k tomu, co se dělo na začátku křesťanství? Jak nám dnes může příklad apoštolů v Skutcích 15. kapitole pomoci hledat řešení?*
3. *Zkuste ve vaší skupince vybrat lidi, kteří budou zastávat názor křesťanů ze Židů, že pohané se nejprve musejí stát židovskými proselyty a až pak se mohou stát křesťany. Tento postoj vnímají jako rozšíření smluvních zaslíbení daných Izraelcům. Jaké by mohly být jejich argumenty? Jak byste na ně reagovali? Jak vám může taková debata ukázat, že problémy, které se dnes zdají zcela jasné, mohou být v jiném čase nebo na jiném místě mnohem komplikovanější, než se zdá nám?*

Praktický závěr

- ▶ *Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?*

Podněty k modlitbám

- ▶ *Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.*
- ▶ *Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?*
- ▶ *Modlete se i za lidi ve svém okolí (přítele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.*

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy:

Druhá misijní cesta (sk 16–18)

Texty na tento týden

Sk 16,1–40; 17,1–34; 18,1–10

Základní verš

„Jedné noci měl Pavel vidění, v němž mu Pán řekl: ‚Neboj se! Mluv a nemlč, protože já jsem s tebou a nikdo ti neublíží. Mnozí v tomto městě patří k mému lidu.‘“ (Sk 18,9.10)

Po návratu do Antiochie se Pavel a Barnabáš věnovali budování tamní církve. Kromě toho také „učili a zvěštovali slovo Páně“ (Sk 15,35). Zdá se, že to bylo naposled, kdy pracovali spolu – předtím, než je rozdělila ostrá výměna názorů. Jejím důvodem byl Barnabášův bratranec Jan Marek (Ko 4,10). Když Pavel vyzval Barnabáše, aby společně navštívili místa, ve kterých kázali během své první cesty, Barnabáš chtěl vzít s sebou i Jana Marka. Pavel byl však proti. Svůj nesouhlas zdůvodňoval předchozím Markovým selháním (Sk 13,13; 15,38). Pavel a Barnabáš se rozešli a dále už ve společné práci nepokračovali. Časem se však ukázalo, že i tento zdánlivý neúspěch Bůh využil. Vznikly totiž dvě dvojice, které mohly zasáhnout mnohem širší oblast, než bylo původně v plánu. Barnabáš s sebou vzal Marka a vrátil se na Kypr, do svého rodiště (Sk 4,36). Pavel si k sobě přizval Silase, který s nimi přišel z Jeruzaléma, a společně se vydali do Sýrie a Kilikie posilovat místní společenství křesťanů. Před svým prvním příchodem do Antiochie pobýval Pavel několik let v Tarsu (Sk 9,30; 11,25.26). Nyní měl možnost znovu navštívit sbory, které tam založil. Ale Boží plán dosahoval mnohem dál, než si Pavel dokázal na začátku představit.

Budování společenství

- ▶ *Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?*
- ▶ *Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.*

Návrat do Lystry

¹Tak se Pavel dostal také do Derbe a do Lystry. Tam byl jeden učedník jménem Timoteus; jeho matka byla židovka, která uvěřila v Krista, ale jeho otec byl pohan. ²Bratři v Lystře a v Ikonii o něm vydávali dobré svědectví, ³a Pavel ho chtěl vzít s sebou. Z ohledu na tamější židy jej dal obřezat: všichni totiž věděli, že jeho otec byl pohan. (Sk 16,1–3)

Osobní studium

Lukáš při psaní Skutků vybíral to nejdůležitější. Psal o Derbe a Lystře, o Sýrii a Kilikii se dozvídáme jen to, že Pavel na své cestě posiloval místní sbory (Sk 16,4).

Přečti si text Skutky 16,1–13. Proč je při zvěstování evangelia důležité postupovat citlivě? Jak se to projevilo ve službě apoštola Pavla a Timotea?

Přestože Timoteův otec byl pohan, jeho matka Eunike byla židovka, která uvěřila v Krista. Navzdory tomu, že Timoteus nebyl obřezán, znal již od dětství svatá Písma (2Tm 3,15). Z toho můžeme usuzovat, že byl zbožným člověkem. Jako křesťan získal respekt a obdiv místních věřících.

Jelikož Židé odvozuji židovské kořeny podle matky, Timoteus byl pokládán za Žida – a to i přesto, že nebyl osmého dne po narození obřezán. Důvodem byl pravděpodobně jeho otec, který jako Řek musel považovat obřízku za barbarský zvyk.

Pavel chtěl, aby byl Timoteus jeho spolupracovníkem, ale protože jako neobřezaný Žid by měl zakázáno vstoupit do židovských synagog, Pavel ho nechal obřezat. Timoteus samozřejmě obřízku podstoupit nemusel. Jejich společná motivace s Pavlem byla tedy výhradně praktická a neměli bychom ji vnímat v protikladu k evangeliu, které Pavel kázal.

Pavel prošel místy, která při své první cestě navštívil, a vydal se směrem na jihozápad, pravděpodobně do Efezu v provincii Malá Asie (Sk 16,6). Duch svatý jim v tom však zabránil. Pak se vydal na sever směrem do Bithynie, ale v tom mu Duch svatý také nějakým způsobem zabránil. Jelikož už procházel přes Mysii, bylo Pavlovou nejlepší možností vydat se na západ do přístavu Troady, odkud se mohl lodí vypravit různými směry.

V nočním vidění však byl Pavel vyzván, aby šel do Makedonie. Pavel a jeho spolupracovníci usoudili, že je Bůh volá, aby kázali evangelium Makedoncům.

Aplikace

Přemýšlej o důvodech, pro které se Timoteus nechal obřezat. Co se z toho můžeš naučit o způsobu chování, se kterým sice nemusíš být zcela ztotožněn nebo jej můžeš považovat za nepotřebné, ale přesto může sloužit vyššímu cíli?

Filipy

¹⁶Když jsme šli jednou do modlitebny, potkala nás mladá otrokyně, která měla věšτεckého ducha a předpovídáním budoucnosti přinášela svým pánům značný zisk. ¹⁷Chodila za Pavlem a za námi a stále volala: „Toto jsou služebníci nejvyššího Boha. Zvěstují vám cestu ke spáse.“

¹⁸A to dělala po mnoho dní. Pavlovi to bylo proti mysli, obrátil se proto na toho ducha a řekl: „Ve jménu Ježíše Krista ti přikazuji, abys z ní vyšel!“ A v tu chvíli jí ten zlý duch opustil. ¹⁹Když si její páni uvědomili, že tím přišli o svůj zisk, uchopili Pavla a Silase a vlekli je na náměstí před městskou správou. ... ²³Když je důkladně zbičovali, zavřeli je do vězení a žalárníkovi poručili, aby je dobře hlídali.

³¹Oni mu [žalárníkovi] řekli: „Věř v Pána Ježíše, a budeš spasen ty i všichni, kdo jsou v tvém domě.“ ³²A začali jemu i všem v jeho domácnosti zvěstovat slovo Boží. ³³Ještě v tu noční chvíli se jich ujal, očistil jim rány a hned se dal se všemi svými lidmi pokřtít. ³⁴Pak je zavedl do svého domu, pozval je ke stolu a s celou rodinou se radoval, že uvěřili v Boha. (Sk 16,16–19.23.31–34)

Osobní studium

Když se Pavel se svými společníky dostali do Makedonie, doputovali do města Filipy, kde založili první křesťanský sbor v Evropě.

Přečti si text Sk 16,11–24. Vlastními slovy popiš zkušenost učedníků v městě Filipy. Proč Pavel vyhnal z dívky věšτεckého ducha, když ten vlastně „rozhlašoval pravdu“? Co mohl podle tebe Pavel udělat jinak, aby se vyhnul vězení? (Otázka neznamená, že měl něco udělat jinak.)

Bylo Pavlovým zvykem, že vždy po příchodu na nové místo zavítal v sobotu do místní synagogy, aby mohl přinést svědectví Židům (Sk 13,14.42.44; 17,1.2; 18,4). Ve Filipech se spolu se svými společníky a se ženami, které uctívaly Boha, šli modlit na břeh řeky za město. Z toho nepřímou vyplývá, že ve městě pravděpodobně nebyla synagoga. Důležitá je i ta skutečnost, že Pavel nechodil do židovských synagog v sobotu jen proto, aby tam evangelizoval, ale i proto, že sobota byla dnem, kdy uctíval Boha.

Po přečtení veršů Sk 16,25–34 popiš vlastními slovy, co se událo po uvěznění Pavla a jeho spolupracovníků. Co tě na celém příběhu zaujalo nejvíc?

Odpověď Pavla a Silase na otázku dozorce je plně v souladu s evangeliem, protože spasení můžeme získat pouze na základě víry v Ježíše (Ř 3,28; Ga 2,16). Z příběhu však nemůžeme učinit závěr, že k tomu, aby byli lidé pokřtění, stačí uvěřit v Ježíše – bez poznání správného učení.

Co víme o žalárníkovi? Byl to Žid nebo židovský proselyta? Potom potřeboval uvěřit v Ježíše jako v Pána a Spasitele. Ale co když to byl pohan, který již uctíval Boha, podobně jako Kornélius (Sk 10,2–4), Lydie (Sk 16,14) a někteří další z knihy Skutků? Co když se předtím zúčastnil některého z Pavlových kázání? Ať už je pravda o něm jakákoliv, stručnost celého příběhu by pro nás neměla být motivací pro rychlé křty.

Aplikace

Přečti si text Sk 16,31–34. Co tyto verše vypovídají o dostatečnosti Ježíšovy oběti pro každého, kdo uvěří? Jak bys někomu vysvětlil svou jistotu spasení?

Tesalonika a Beroja

¹⁰A hned té noci vypravili bratři Pavla a Silase do Beroje. Když tam přišli, odebrali se do židovské synagogy. ¹¹Židé v Beroji byli přístupnější než v Tesalonice: přijali evangelium s velikou dychtivostí a každý den zkoumali v Písmu, zdali je to tak, jak zvěstuje Pavel. (Sk 17,10.11)

Osobní studium

Když soudci propustili Pavla a Silase z vězení – za téměř komických okolností (Sk 16,35–40) – odešli po rozloučení s věřícími z města Filipy. Odtud Pavel a jeho společníci putovali přes důležitá města Amfipolis a Apollonii až do Tesaloniky, hlavního města Makedonie.

Přečti si text Sk 17,1–9. S jakou reakcí se Pavel v Tesalonice setkal? Pokus se na základě různých situací, do kterých Pavel přicházel, charakterizovat jeho pocity na misijní cestě.

Vidíme, že v Tesalonice Pavel opět kázal evangelium nejprve v synagoze. Pavlovo poselství přesvědčilo nejen místní Židy, ale i mnohé zbožné Řeky a nemálo vlivných žen. Skutečnost, že se přidali k Pavlovi a Silasovi (Sk 17,4), naznačuje, že vytvořili samostatnou skupinu, která se setkávala mimo synagogu – pravděpodobně v Jasonově domě. Jejich protivníky však ovládla žárlivost, a proto vyprovokovali nepokoje. Jejich záměrem bylo přivést Pavla a Silase před městskou radu a obžalovat je. Protože však misionáře nenašli, zmocnili se Jasona a několika dalších křesťanů, předvedli je před místní autority a obžalovali z ukrývání „buřičů“.

V čem se podle Sk 17,10–15 lišila reakce lidí v Beroji od reakce, se kterou se Pavel setkal v Tesalonice? Jak ty sám reaguješ na nové pohledy a názory v otázce víry a náboženství?

Řecké slovo *eugenés* (Sk 17,11) přeložené jako „ušlechtilí“ (ČSP) znamená doslova „pocházející z dobré (šlechtické, aristokratické) rodiny“. Obecně tento výraz označuje „spravedlivého“, „čestného“ nebo „otevřeného“ člověka. Židy v Beroji Lukáš chválí nejen proto, že přijali poselství Pavla a Silase, ale i pro jejich ochotu každodenně zkoumat Písma, aby se přesvědčili, zda jsou tvrzení misionářů správná. Emocionální odpověď na evangelium, jíž však chybí rozumové poznání, může být nejen povrchní, ale taková víra má často i krátké trvání.

I v Beroji však musel Pavel brzy skončit svou službu, protože přišli Židé z Tesaloniky a podněcovali a pobuřovali lidi ke stejnému odporu jako v Tesalonice. Vydal se tedy na cestu směrem na jih a doputoval až do Atén.

Aplikace

Kdy jsi naposledy usilovně studoval Písmo, aby ses přesvědčil, „zdali je to tak“ (ať už to bylo cokoliv)?

Pavel v Aténách

²⁹Jsmeli tedy Božími dětmi, nemůžeme si myslet, že božstvo se podobá něčemu, co bylo vyrobeno ze zlata, stříbra nebo z kamene lidskou zručností a důmyslem. ³⁰Bůh však promínil lidem dobu, kdy to ještě nemohli pochopit, a nyní zvěstuje všem, ať jsou kdekoliv, aby této neznalosti litovali a obrátili se k němu. ³¹Neboť ustanovil den, v němž bude spravedlivě soudit celý svět skrze muže, kterého k tomu určil. Všem lidem o tom poskytl důkaz, když jej vzkřísil z mrtvých. (Sk 17,29–31)

Osobní studium

Atény, intelektuální centrum starověkého Řecka, si doslova libovaly v různých modlách. Všude byly mramorové sochy různých osob a božstev. Nejvíce jich bylo při vstupech na veřejná náměstí (agory), která byla centrem městského života. Pavel byl natolik rozrušený touto rozšířenou modloslužbou, že změnil svůj zvyk a namísto toho, aby se nejprve věnoval pouze návštěvám synagogy, rozhodl se pro práci „na dvou frontách“. Kromě toho, že každý týden diskutoval se Židy a zbožnými pohany v synagoze, věnoval se každý den na veřejných místech Řekům (Sk 17,15–22).

Jelikož Atéňané byli obecně vždy připraveni dozvědět se něco nového, některé filozofy zaujalo Pavlovo učení. Pozvali proto Pavla, aby přednesl svou řeč na Areopagu, což byla rada aristokratů se zákonodárnou a soudní mocí. Ve své řeči Pavel necitoval z Písma a ani neopakoval, jak Bůh jednal v dějinách židovského národa. Přestože před židovskými posluchači měl takový postup význam (Sk 13,16–41), pohanům by jeho slova nedávala žádný smysl. Namísto toho Pavel představil některé důležité biblické pravdy takovým způsobem, kterému mohli vzdělaní pohané rozumět.

Pokus se vlastními slovy shrnout Pavlova slova na Areopagu (Sk 17,22–31). Co řekl o Bohu a spasení, o dějinách a o podstatě lidské přirozenosti?

Většina Pavlových myšlenek zněla vzdělanému pohanskému obecnstvu absurdně, protože jejich pohled na Boha a náboženství byl velmi deformovaný. Nevíme, jak chtěl Pavel své poselství zakončit, protože ho přerušili ve chvíli, kdy mluvil o Božím soudu a vzkříšeném Ježíši (Sk 17,31). Takové názory byly v rozporu se dvěma pohanskými koncepty: (1) Bůh je bezvýhradně transcendentní (nepostižitelný, přesahuje nás), proto se nezabývá světem a lidskými záležitostmi, a (2) po smrti člověka neexistuje žádné vzkříšení. To nám pomáhá pochopit, proč pohané považovali evangelium za bláznovství (1K 1,23) a proč se v Aténách obrátilo tak málo lidí.

Přesto bylo mezi těmi, kteří v Aténách uvěřili, několik lidí s velkým vlivem v aténské společnosti. Patřil mezi ně i Dionysios, člen Areopagu, a Damaris, která mohla mít důležité postavení, nebo možná byla dokonce také členkou městské rady (Sk 17,34).

Aplikace

Různý postup při kázání evangelia naznačuje, že Pavel si uvědomoval sociální a kulturní rozdíly na jednotlivých místech. Na Areopagu dokonce citoval pohanského básníka (Sk 17,28), aby své poselství zdůraznil. Co se z Pavlova přístupu můžeš naučit o různých způsobech, jakými se lidé dají oslovit evangeliem?

Pavel v Korintu

⁸Představený synagogy Krispus a všichni, kteří byli v jeho domě, uvěřili Pánu; také mnozí z Korintánů, kteří Pavla poslouchali, uvěřili a dali se pokřtít. ⁹Jedné noci měl Pavel vidění, v němž mu Pán řekl: „Neboj se! Mluv a nemlč, ¹⁰protože já jsem s tebou a nikdo ti neublíží. Mnozí v tomto městě patří k mému lidu.“ (Sk 18,8–10)

Osobní studium

Ve verších Sk 18,1–11 popisuje Lukáš Pavlovu zkušenost z Korintu, kde zůstal jeden a půl roku. Akvila a Priscilla se stali Pavlovými celoživotními přáteli (Ř 16,3; 2Tm 4,19). Podle vyprávění můžeme usuzovat, že tito manželé byli křesťany již před svým příchodem do Korintu, kam se dostali pravděpodobně během deportace Židů z Říma, kterou nařídil císař Klaudius (Sk 18,2). Římský historik Suetonius (70–130 po Kr.) naznačuje, že deportace se udály na základě nepokojů v židovské komunitě, které byly spojeny s člověkem jménem „Kristus“ (*Divus Claudius*, 25.4). Příčinou mohlo být i kázání evangelia místními židovskými křesťany. Je možné, že této aktivitě se v Římě věnovali i Akvila s Priscillou. Bez ohledu na společnou víru a společný židovský původ, měl Pavel s novými přáteli společně i stejné řemeslo.

Jaké výsledky přinesla podle veršů Sk 18,4–17 Pavlova misijní činnost v Korintu?

Když z Makedonie do Atén dorazili Silas a Timoteus, přinesli i finanční podporu od tamních sborů (2K 11,8,9). To Pavlovi umožnilo zcela se věnovat kázání a učení. Pavel chtěl během své služby žít z vlastních příjmů. Zároveň však učil, aby „ti, kteří zvěstují evangelium, měli z evangelia obživu“ (1K 9,14).

Přestože ze strany židovských představitelů narůstal vůči Pavlovi poselství odpor, uvěřili v Krista nejen zbožní pohané, ale i někteří Židé. Mezi obrácenými byl i představený synagogy Krispus a celá jeho rodina. Uvěřili i mnozí další Korintáné. Situace mezi Židy byla poměrně napjatá (jak ukazuje následující příběh v Sk 18,12–17), a proto zřejmě Pavel plánoval odejít dříve. V nočním vidění mu však Ježíš řekl, aby zůstal v Korintu a pokračoval tam v kázání (Sk 18,9–11).

Později na své cestě zpět do Antiochie vzal s sebou Pavel Akvilu i Priscillu. Nechal je v Efezu, kde strávil několik dní. Během krátkého pobytu v Efezu měl možnost kázat v místní synagoze. Setkal se tam s pozitivním přijetím a Efezanům slíbil, že se později vrátí (Sk 18,18–21). Během jeho následující misijní cesty se Pavel do Efezu opravdu vrátil.

Aplikace

Pavel po odmítnutí jeho poselství v Aténách a po počátečním neúspěchu v Korintu potřeboval povzbuzení. Jak na tebe působí tato povzbuzující slova (Sk 18,9,10)? Čím mohou oslovit i tebe, budeš-li při zvěstování evangelia ve stejné situaci?

Podněty k zamyšlení

„Ti, kdo dnes učí pravdy, které jsou lidem nevhod, se občas mohou setkat se stejně nepřátelským přijetím, s jakým se tehdy při své práci setkali Pavel a jeho pomocníci. Neměli by se nechat odradit ani tehdy, když je budou odmítat lidé, kteří se vydávají za křesťany. Poslové kříže se musí vyzbrojit ostražitostí a modlitbou a ve víře směle kráčet vpřed. Musí vždy pracovat v Ježíšově jménu a vyvyšovat Krista jako prostředníka lidí v nebeské svatyni.“ (AA 230; PNL 133)

„Kéž by ti, kteří jsou v posledních dnech dějin této země prověřováni zvěstovanými pravdami, následovali příkladu obyvatel Beroje a každý den zkoumali Písmo a srovnávali poselství, která jim byla předána, s Božím slovem. Kdyby tomu tak bylo, velký počet lidí by dnes věrně zachovával přikázání Božího zákona. Takových lidí je však ve skutečnosti poměrně málo. ... Všichni budou souzeni podle poznání, kterého se jim dostalo. Bůh vysílá své služebníky s poselstvím o spasení a ty, kdo je slyší, bude volat k zodpovědnosti za to, jak s touto zvěstí naložili. Lidé, kteří upřímně hledají pravdu, budou ve světle Božího slova důkladně zkoumat učení, které je jim předkládáno.“ (AA 232; PNL 134.135)

Otázky k rozhovoru

1. *V kontextu závěrečného odstavce studia na pondělí uvažujte společně nad smyslem následujícího citátu: „Principy křesťanského života by měli poznávat všichni, kteří uvěřili pravdě.“ (6T 92)*
2. *Uvažujte společně nad aplikační otázkou v části na středu. Jak může váš sbor projevit stejné pochopení, jaké prokázal Pavel v souvislosti s kulturními rozdíly a s ochotou oslovit lidi způsobem, který je pro ně vhodný? Jak to můžete udělat tak, abyste neustupovali ze zásad evangelia a z vaší náboženské identity?*
4. *Přečtěte si verše Sk 17,32–34. Co se můžeme naučit ze tří odlišných reakcí, se kterými se Pavel v Aténách setkal? „(1) Někteří se vysmívali. Pobavilo je zaujetí toho zvláštního Žida. Samozřejmě, vysmívat se lidé mohou téměř všemu, ale to, co se začalo jako komedie, většinou vyústí v tragédii. (2) Někteří své rozhodnutí odložili. V životě člověka je nejnebezpečnější ten den, kdy zjistí, jak snadné je mluvit o zítřku. (3) Někteří uvěřili. Moudrý člověk ví, že jen hlupák odmítne Boží nabídku.“ (Barclay, William: The Acts of the Apostles. Philadelphia: Westminster, 1976, str. 133)*
5. *Pavel citoval pohanského básníka (Sk 17,28), aby Athéňanům zdůraznil svou myšlenku. Co nás to může naučit o používání různých zdrojů při hlásání evangelia? Jaké nebezpečí se může v takovém přístupu skrývat?*

Praktický závěr

- ▶ *Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?*

Podněty k modlitbám

- ▶ *Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.*
- ▶ *Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?*
- ▶ *Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.*

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy:

Třetí misijní cesta (Sk 18–21)

Texty na tento týden

Sk 18,24–28; 19,1–40; 20,1–38; 21,1–15

Základní verš

„Ale já nepřikládám svému životu žádnou jinou cenu, než abych dokončil svůj běh a splnil úkol, který jsem dostal od Pána Ježíše: hlásat evangelium o Boží milosti.“ (Sk 20,24)

Lukášův popis Pavlovy třetí misijní cesty začíná poměrně stručně a ne zcela souvisle. Text mluví jen o tom, že po nějakém čase stráveném v Antiochii se Pavel opět rozhodl vydat na cestu, během níž „procházel galatskou krajinou a Frygií a posiloval tam všechny učedníky“ (Sk 18,23). A tak prvních 2500 kilometrů jeho putování popisuje jen jedna jediná věta.

Je to proto, že středem zájmu celé cesty bylo město Efez, kde Pavel strávil více času než na kterémkoliv jiném místě během svých cest. Z evangelizačního pohledu byla jeho služba v Efezu velmi úspěšná. Vliv Pavlova kázání zasáhl celou provincii Malé Asie (Sk 19,10.26). V tomto období pravděpodobně vznikly sbory v Kolosech, Hierapoli a Laodikeji. Půčiňil se o to zřejmě Epafras (Ko 4,12.13), jeden z Pavlových spolupracovníků (Ko 1,7; Fm 1,23).

Na této cestě je významné i to, že jde o poslední Pavlovu cestu zaznamenanou ve Skutcích. Pavel ji podnikl jako svobodný člověk. Lukáš zaznamenává i Pavlovo putování do Říma, kam však už směřoval jako vězeň.

Budování společenství

- ▶ *Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?*
- ▶ *Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.*

Pavlova služba v Efezu

¹Zatímco byl Apollos v Korintu, prošel Pavel hornatým vnitrozemím a přišel do Efezu; tam se setkal s nějakými učedníky. ²Zeptal se jich: „Když jste uvěřili, přijali jste Ducha svatého?“ Odpověděli mu: „Vůbec jsme neslyšeli, že je seslán Duch svatý.“ ³Pavel řekl: „Jakým křtem jste tedy byli pokřtěni?“ Oni řekli: „Křtem Janovým.“ ⁴Tu jim Pavel prohlásil: „Jan křtil ty, kteří se odvrátili od svých hříchů, a vybízeli lid, aby uvěřili v toho, který přijde po něm – v Ježíše.“ ⁵Když to uslyšeli, dali se pokřtít ve jméno Pána Ježíše. ⁶Jakmile na ně Pavel vložil ruce, sestoupil na ně Duch svatý a oni mluvili v prorockém vytržení. ⁷Těch mužů bylo asi dvanáct. (Sk 19,1–7)

Osobní studium

Text ve Skutcích 18,24–28 zaznamenává, že zatímco byl Pavel na cestě, do Efezu přišel křesťan židovského původu – Apollos z Alexandrie. Písmo o něm říká, že to byl „muž vzdělaný a výmluvný, který dovedl přesvědčivě vykládat svaté Písmo“ (Sk 18,24). Skutečnost, že Apollos byl Ježíšovým následovníkem, je zřejmá ze způsobu, jakým ho Lukáš popisuje: „Byl už poučen o cestě Páně, mluvil s velikým nadšením a učil přesně o Ježíšovi“ (Sk 18,25). Apollos však znal pouze křest pokání, o kterém kázal Jan Křtitel. Přestože poměrně dobře znal Ježíšovo učení, nezažil Letnice a nevěděl o křtu Duchem svatým.

To byl také důvod, proč se ho ujali Aquila a Priscilla a pověděli mu o dalších pravdách. Přestože Apollos uměl z Písma dokázat, že Ježíš byl Mesiáš Izraele (Sk 18,28), potřeboval se dozvědět více o tom, jak Bůh působil od Ježíšova nanebevstoupení prostřednictvím Ducha svatého. Když se Apollos rozhodl odejít do Achaje, Aquila a Priscilla spolu s ostatními věřícími z Efezu mu napsali doporučující dopis adresovaný sboru v Achaji, aby jej přijali (Sk 18,27). Apollos velmi úspěšně pracoval také v Korintu (1K 3,4–6; 4,6; 16,12).

Přečti si text Skutky 19,1–7. Pokus se shrnout popsanou událost vlastními slovy. Jak je podle tebe možné, že křesťané nevěděli nic o křtu Duchem svatým?

Apollův příběh spojuje Lukáš s jinou událostí, se setkáním Pavla s (asi) dvanácti věřícími v Efezu, jejichž zkušenost se podobala té Apollově. V textu jsou nazváni „učedníky“ (Sk 19,1) a Pavel se jich ptá, zda když uvěřili, přijali i Ducha svatého (Sk 19,2). Z toho jasně vyplývá, že byli křesťany. Přesto jejich odpověď na Pavlovu otázku ukazuje, že – podobně jako Apollo – i oni následovali učení Jana Křtitele a později uvěřili v Ježíše, aniž prožili zkušenost Letnic. Neměli tedy ještě možnost těšit se z hlubší zkušenosti s Pánem.

„Po svém příchodu do Efezu vyhledal Pavel dvanáct bratří, kteří byli jako Apollos učedníky Jana Křtitele a kteří stejně jako on věděli něco o Kristově poslání. Nebyli sice tak schopní jako Apollos, ale snažili se stejně upřímně a se stejnou vírou šířit poznání, kterého se jim dostalo.“ (AA 282; PNL 162)

Na jejich „nový“ křest bychom se měli dívat ve světle této jedinečné situace. Tito muži nepřicházeli z jiné církve a ani obrácení pro ně nebylo novou zkušeností. Nyní se však stali součástí hlavního proudu křesťanství. Kontext tohoto příběhu (navazuje na příběh o Apollovi) a skutečnost, že začali mluvit jazyky, naznačuje, že podobně jako Apollo, i oni mohli být povoláni jako křesťanští misionáři.

Aplikace

Jak bys někomu vysvětlil rozdíl mezi Janovým a Ježíšovým křtem? Jak se může projevit křest Duchem svatým v životě věřícího člověka?

Pobouření v Efezu

24Nějaký Démétrios, zlatník a výrobce stříbrných napodobenin Artemidina chrámu, který poskytoval značný výtěžek řemeslníkům, 25svolal je i ostatní, kteří dělali podobné věci, a řekl jim: 26„Mužové, víte, že z této práce máme blahobyť, a vidíte a slyšíte, že tenhle Pavel přemluvil a svedl mnoho lidí nejen z Efezu, nýbrž skoro z celé provincie. Říká, že bohové udělaní lidskýma rukama nejsou žádní bohové. 27Je nebezpečí, že nejen náš obor ztratí vážnost, nýbrž i chrám veliké bohyně Artemidy nebude považován za nic, a začne upadat sláva té, kterou uctívá naše provincie i celý svět.“ (Sk 19,24–27)

Osobní studium

V Efezu Pavel pokračoval ve svém zvyku kázat nejprve v synagogách. Když jeho poselství vzbudilo odpor, přesunul se spolu s novými věřícími do přednáškové síně místního filozofa a řečníka Tyranna. Pavel vyučoval Boží slovo každý den po celé dva roky (Sk 19,8–10). Lukáš shrnuje Pavlovu službu v Efezu konstatováním, že „všichni obyvatelé provincie Asie mohli slyšet slovo Páně, židé i pohané“ (Sk 19,10.26).

Ve Skutcích 19,11–20 Lukáš zaznamenává několik mimořádných zázraků, které ilustrují vítězství Boží moci ve městě, kde byly časté projevy magie a různých rituálů založených na pověřivosti. Nepochybně, Bůh mohl uzdravovat přímo prostřednictvím Pavla. Ale skutečnost, že uzdravující moc měly i „šátky a zástěry“, kterých se apoštol dotkl (Sk 19,12), se může zdát velmi zvláštní. Je však připomenutím způsobu, jakým Ježíš uzdravil ženu trpící krvácením (L 8,44). Právě pověřivost Efezanů mohla vést Boha k tomu, že skrze Pavla konal „neobvyklé mocné činy“, jak o tom mluví Lukáš (Sk 19,11). Můžeme to považovat za příklad toho, jak Bůh plnil potřeby lidí na úrovni jejich poznání.

Po úspěšné službě v Efezu se Pavel pod vedením Ducha svatého rozhodl jít opět do Jeruzaléma (Sk 19,21). Lukáš neuvádí důvod této cesty, ale z Pavlových listů víme, že chtěl doručit prostředky ze sbírek určených chudým křesťanům v Jeruzalémě (Ř 15,25–27; 1K 16,1–3). Předchozí pomoc ostatním křesťanům a velký hladomor během vlády císaře Claudia způsobily, že se judští věřící dostali do nouze. Pavel viděl v prosbě o pomoc (Ga 2,10) možnost posílit nejen jejich důvěru v jeho apoštolství, ale i důvěru v církve, která už nyní byla velkým hnutím napříč různými kulturami. Pavel se rozhodl pro cestu do Jeruzaléma i přesto, že věděl o nebezpečí, kterému se tak vystaví (Sk 20,22.23; Ř 15,31).

Jaké byly příčiny pobouření v Efezu popisovaného ve Sk 19,23–40? Uvažuj o reakci Pavla a ostatních věřících. Co se můžeš naučit z rozdílnosti jejich reakcí?

Nepřátelství, se kterým se Pavel v Efezu setkal, souviselo i s pohanskou bohoslužbou. Nepřátelství stoupenců bohyně Artemis mohlo vážně ohrozit nejen křesťany v Efezu, ale i Pavlovu další službu. A přestože Démétriova motivace byla finanční, dokázal pro podporu svých zájmů zneužít i náboženství. Význam kultu bohyně Artemis ilustruje skutečnost, že řecký filozof Hérodotos zařadil Artemidin chrám v Efezu mezi sedm divů světa.

Aplikace

Přečti si text Sk 19,27. Všimni si, jak umně Démétrios spojil náboženské uctívání s obavou o své finanční příjmy. Proč musíme být jako křesťané opatrní, abychom naši víru nezneužívali stejným způsobem? Jak se lze bránit proti lidem, kteří víru zneužívají ke svým vlastním cílům?

Shromáždění v Troadě

⁷První den v týdnu jsme se sešli k lámání chleba a Pavel promluvil ke shromáždění. Protože chtěl na druhý den odcestovat, protáhl řeč až do půlnoci. ⁸Byli jsme shromážděni v horní místnosti, kde bylo mnoho lamp. ... ¹¹Pak se vrátil nahoru, lámal a jedl chléb, dlouho do rána s nimi rozmlouval a potom odešel. (Sk 20,7.8.11)

Osobní studium

Jakmile se uklidnil zmatek v Efezu (Sk 19,23–41), rozhodl se Pavel město opustit. Ačkoli původně plánoval jít přímo do Jeruzaléma (Sk 20,1–3), nakonec si cestu prodloužil a navštívil Makedonii. Na této cestě ho provázeli zástupci některých křesťanských sborů vzniklých z bývalých pohanů (Sk 20,4).

Přečti si text Sk 20,7–12. Tento text bývá někdy používán jako argument, že první křesťané už neslavili jako svatý den sobotu, ale neděli. Jde o přesvědčivý argument? O čem tento text hovoří? Jak mu rozumíš?

Pavlova zastávka v Troadě končila setkáním „první den v týdnu“ (Sk 20,7), jinak řečeno „první den po sobotě“ (Sk 20,7; B21). Věřící se spolu sešli k „lámání chleba“, což velmi pravděpodobně odkazuje na úkon Večeře Páně, ať už jeho součástí bylo, či nebylo společné jídlo, jak to bývalo obvyklé v prvních dnech církve v Jeruzalémě (Sk 2,42.46). Skutečnost, že se v souvislosti s lámáním chleba v Troadě nezmiňuje kalich ani modlitby, tuto možnost nevylučuje. Tento příběh se často používá jako důkaz, že v Pavlových dobách – přinejmenším ve sborech bývalých pohanů – byla sobota nahrazena nedělí jako dnem bohoslužby.

Než bychom něco takového mohli tvrdit, musíme z textu pochopit nejen to, v který den se vlastně křesťané na tomto setkání sešli, ale i charakter tohoto shromáždění. V textu se mluví o tom, že na setkání bylo „mnoho lamp“ (Sk 20,8), že Pavel mluvil až do půlnoci (Sk 20,7) a že po vzkříšení Eutycha, který usnul a vypadl z okna (Sk 20,9), setkání pokračovalo až do svítání (Sk 20,11). To vše jasně ukazuje, že šlo o večerní (a noční) setkání.

Otázkou je, jestli se jednalo o večer před nedělí nebo po neděli. Odpověď vychází z toho, jaký způsob počítání času Lukáš používal, jestli židovský systém (od západu do západu) nebo římský (od půlnoci do půlnoci). Pokud šlo o židovský způsob, pak se setkání odehrálo v sobotu večer (před nedělí), pokud o římský způsob, setkání se odehrálo v neděli večer (před pondělím).

Kontext veršů Sk 20,7–12 ukazuje, že i kdyby se setkání uskutečnilo v neděli večer (a v noci), nešlo o pravidelné bohoslužebné shromáždění, ale o mimořádné setkání spojené s Pavlovým odchodem, který se udál následujícího rána. Je těžké si představit, jak by tato ojedinělá a mimořádná událost mohla podporovat zavedení nového bohoslužebného dne – neděle – namísto tradiční soboty.

Aplikace

Uvažuj o všech důvodech pro platnost zachovávání soboty jako sedmého dne. Jakým způsobem biblické svědectví o zachovávání soboty, které se táhne celým Písmem, potvrzuje identitu naší církve a povolání hlásat trojandělské poselství celému světu?

Milét – Pavlovo rozloučení

²²Nyní jdu do Jeruzaléma, protože mě Duch nutí, a nevím, co mě tam potká. ²³Vím jen tolik, že mi Duch svatý město od města ohlašuje, že na mne čekají pouta a utrpení. ²⁴Ale já nepřikládám svému životu žádnou jinou cenu, než abych dokončil svůj běh a splnil úkol, který jsem dostal od Pána Ježíše: hlásat evangelium o Boží milosti. (Sk 20,22–24)

Osobní studium

Během své cesty do Jeruzaléma se Pavel zastavil i ve městě Milét, kam pozval zástupce efezského sboru, aby jim přednesl své závěrečné poselství.

Přečti si text Sk 20,15–37. Uveď hlavní témata, o kterých Pavel při rozloučení s věřícími v Efezu mluvil. Která z těchto témat tě zaujala nejvíce? Proč? Co se z Pavlova vyprávění můžeš naučit?

Pavel si naplánoval novou cestu, jejímž cílem měla být Hispanie (nynější Španělsko; Ř 15,22–29). Předtím chtěl ještě zajít do Jeruzaléma a cestou do Hispanie byl rozhodnut navštívit Řím. Pavel předpokládal, že se už nikdy nebude moci vrátit do Malé Asie. Proto se ve své řeči soustředil nejprve na jakési zhodnocení let strávených v Efezu. Nemluvil však jen o minulosti a o svém působení u Efezanů. Zaměřil se i na budoucnost a mluvil o nejistotě, která ho čeká v souvislosti s návštěvou Jeruzaléma (Sk 20,22,23).

Pavlovy obavy byly opodstatněné. Někteří věřící v Jeruzalémě se na něj stále dívali s určitou dávkou nedůvěry, či dokonce nepřátelství. Důvodem byla nejen Pavlova minulost pronásledovatele církve, ale také skutečnost, že při hlásání evangelia nevyžadoval od pohanů obřízku (Sk 21,20–26). Pro židovské vůdce nebyl Pavel ničím jiným než zrádcem a odpadlíkem (Sk 23,1,2). Vzhledem k tomu, že římstí místodržící v Judeji v té době nebyli příliš schopní, ovládly ji v polovině prvního století různé revoluční a národní ideály. Tato atmosféra měla vliv na všechny oblasti židovské společnosti – včetně církve. V tomto kontextu se z bývalého farizea působícího mezi pohany automaticky stávala persona non grata (Sk 21,27–36).

Pavel se však ve svém projevu Efezským zaměřil i na další souvislosti. Ve Skutcích 20,28–31 jim říká, jak by se měli vypořádat s problémem falešných učitelů. Přirovnal je k „dravým vlkům“, kteří se budou snažit zničit stádo a odvést ho od pravdy. Nebezpečí falešných učitelů není tedy novým fenoménem – v církvi bylo přítomno již od jejího začátku. Jak řekl Šalomoun v jiném čase a kontextu: „Pod sluncem není nic nového“ (Kaz 1,9). Dějiny křesťanské církve odhalují ohromující škody, které falešní učitelé způsobili v církvi – a prostřednictvím církve i nevěřícím lidem. Tento problém bude v církvi přítomen až do konce (2Tm 4,3).

Pavel toho měl na srdci velmi mnoho. Uvažoval o mnoha nebezpečích, které hrozila církvi a také jemu samotnému. Přesto zůstával věrný Kristu a hlásání evangelia.

Aplikace

Přečti si text 2K 4,8–14. Kdy ses naposledy cítil bezradný, pronásledovaný nebo opuštěný? Které z Pavlových myšlenek ti přinášejí povzbuzení? V čem? Na co se Pavel spoléhá nejvíce?

Týros a Cesarea

¹⁰Když jsme tam byli několik dní, přišel z Judska prorok, jménem Agabos. ¹¹Přišel k nám, vzal Pavlův opasek, svázal si jím nohy i ruce a řekl: „Toto praví Duch svatý: Muže, kterému patří tento opasek, židé v Jeruzalémě takto sváží a vydají pohanům.“ ¹²Když jsme to uslyšeli, prosili jsme my i tamější bratří Pavla, aby do Jeruzaléma nechodil. ¹³Ale on odpověděl: „Proč pláčete a působíte mi tím větší bolest? Vždyť já jsem připraven nejen nechat se svázat, nýbrž i zemřít v Jeruzalémě pro jméno Pána Ježíše!“ ¹⁴Protože se nedal přemluvit, přestali jsme naléhat a řekli jsme: „Děj se vůle Páně!“ (Sk 21,10–14)

Osobní studium

Od zastávky v Milétu zaznamenává Lukáš Pavlovo putování mnohem podrobněji. Apoštol strávil během své cesty do Jeruzaléma celý týden v Týru, který se nachází na pobřeží Fénicie (Sk 21,1–6). Pavel tento čas věnoval místním křesťanům, kteří jej – z vnuknutí Ducha – varovali, aby nechodil do Jeruzaléma.

Na první přečtení můžeme v textu objevit určité napětí. Zatímco Pavel říká, že ho Duch „nutí jít do Jeruzaléma“ (Sk 20,22), věřící v Týru „z vnuknutí Ducha“ (Sk 21,4) Pavla před cestou do Jeruzaléma varují. Když Lukáš poprvé vzpomíná Pavlův plán jít do Jeruzaléma, říká, že „se Pavel veden Duchem svatým rozhodl ... že půjde do Jeruzaléma“ (Sk 19,21). V řečtině zní text *etcheto en tó pneumatí* a je možné jej vyjádřit slovy „Pavel se rozhodl (měl v úmyslu) v Duchu“. Text naznačuje, že Pavlovo rozhodnutí bylo v souladu s (nebo inspirované) Duchem svatým. Nešlo o rozhodnutí, které by Pavel dělal na základě vlastní vůle nebo moudrosti.

Jak je tedy možné, že zatímco Pavel dělá pod vedením Ducha rozhodnutí jít do Jeruzaléma, věřící jej – z vnuknutí téhož Ducha – před touto cestou varují? Duch svatý zjevil křesťanům v Týru nebezpečí, které Pavla čeká, a proto ho v obavách varují, aby od svého rozhodnutí upustil. Ani samotný Pavel si totiž nebyl jistý, co ho v Jeruzalémě čeká (Sk 20,22.23).

Přečti si text Sk 21,10–14. Jak tento text vysvětluje nejen Boží záměr, aby Pavel šel do Jeruzaléma, ale také obavy věřících o Pavlův osud? Jaký postoj bys byl v pokušení zaujmout ty v podobné situaci (na místě Pavla a na místě věřících)?

O proroku Agabusovi z Jeruzaléma se mluví už v Sk 11,27–30 v souvislosti s jeho předpovědí celosvětového hladu. Agabova slova o Pavlovi se podobají některým starozákonním „hraným“ proroctvím (Iz 20,1–6 a Jr 13,1–10). Slouží jako názorná ukázka toho, co se Pavlovi stane, když přijde do Jeruzaléma, a jak ho jeho nepřátelé vydají pohanům (Římanům).

Pavlovi společníci vzali Agabovo poselství jako varování, ne jako proroctví, a tak se snažili apoštola za každou cenu přesvědčit, aby do Jeruzaléma nechodil. A přestože Pavla jejich reakce hluboce dojala, byl rozhodnut dokončit své poslání i za cenu ohrožení vlastního života. Neporušenost evangelia a jednota církve byly pro Pavla důležitější než vlastní bezpečnost a vlastní zájmy.

Aplikace

Pavel pokračoval v cestě, kterou mu ukazoval Bůh, i přesto, že se neustále setkával s pomluvami, nepochopením a špatným zacházením. Jak se můžeš naučit jednat podobně?

Podněty k zamyšlení

„Úspěch, který provázel hlásání evangelia, znovu vyvolal hněv židů. Odevšad přicházely zprávy o šíření nového učení, které osvobozuje židy od zachovávání obřadů ceremoniálního zákona a přiznává pohanům stejné výhody jako židům, kteří jsou potomky Abrahama. Ve svých kázáních v Korintě předkládal Pavel tytéž důkazy, které tak naléhavě zdůrazňoval ve svých dopisech. Jeho jednoznačné prohlášení: „Už není Řek a Žid, obřezaný a neobřezaný“ (Ko 3,11) považovali apoštolovi nepřátelé za opovážlivé rouhání. Proto se rozhodli, že jeho hlas umlčí.“ (AA 390; PNL 223)

„Ještě nikdy neprožíval apoštol při příchodu do Jeruzaléma takový smutek. Věděl, že zde najde jen málo přátel, ale zato hodně nepřátel. Blížil se k městu, které zavrholo a ukřižovalo Božího Syna a nad nímž nyní visela hrozba Božího hněvu. Když si vzpomněl, jak silně byl sám zaujatý proti Kristovým následovníkům, pocítil ke svým oklamaným krajanům hluboký soucit. ... Nemohl počítat dokonce ani s účastí a podporou svých vlastních bratří ve víře. Neobrácení Židé, kteří po něm bez ustání usilovně pátrali, nenilili a ústně i písemně o něm a o jeho díle rozšířili v Jeruzalémě ty nejhorší pomluvy. Dokonce i někteří apoštolové a starší těmto lživým zprávám uvěřili, aniž by se je pokusili vyvrátit. Neprojevili žádnou touhu se Pavla zastat.“ (AA 397.398; PNL 228.229)

Otázky k rozhovoru

1. *Uvažujte o Pavlově situaci. Odmítli ho jeho vlastní soukmenovci, kteří v Ježíše nevěřili. Dokonce i Židé, kteří v Ježíše věřili, se dívali na Pavla s podezřením, že bourá „mezničky“ a „základní kameny“ jejich víry. I mnozí pohané se stavěli nenávislně k poselství, které kázal. Přesto Pavel pokračoval ve své službě. Proč? Co si můžeme vzít z jeho životní zkušenosti?*
2. *Vraťte se k aplikační otázce na pondělí. Proč je zneužívání víry (náboženství) tak nebezpečné? Jak se dá odhalit a jak se proti němu lze bránit?*
3. *Uvažujte o argumentech, které lidé používají jako důkaz, že sobotu už světit nemusíme nebo že Bible mluví o změně svěcení soboty na neděli. Jaké odpovědi máte na tyto argumenty?*

Praktický závěr

- ▶ *Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?*

Podněty k modlitbám

- ▶ *Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.*
- ▶ *Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?*
- ▶ *Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.*

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy:

Pavlovo uvěznění v Jeruzalémě

(Sk 21–23)

Texty na tento týden

Sk 21,16–40; 22,1–30; Sk 23,1–30

Základní verš

„Následující noc stanul před Pavlem Pán a řekl: ‚Neztrácej odvahu! Jako jsi svědčil o mně v Jeruzalémě, tak musíš svědčit i v Římě.‘“ (Sk 23,11)

Brzy po skončení Pavlovy první misijní cesty se stalo zřejmým, že v církvi existuje hluboká neshoda v otázce, jakým způsobem se mohou pohané stát součástí společenství víry (Sk 15,1–5). Pavel si pravděpodobně uvědomoval rostoucí konflikt, a proto přišel s plánem jak podpořit jednotu církve. Dohoda s ostatními apoštoly zněla, že Pavel a Barnabáš se budou věnovat pohanům, zatímco ostatní apoštolové se budou věnovat především obřezaným Židům. Součástí této dohody bylo, že Pavel bude pamatovat na chudé (Ga 2,9.10). Proto se rozhodl, že vyzve křesťany z pohanů, aby formou „sbírky pro svaté“ (1K 16,1; ČSP) finančně pomohli věřícím v Judsku.

To může vysvětlit Pavlovo odhodlání jít i přes riziko na konci své třetí misijní cesty do Jeruzaléma. Pavla naplňovala láska k jeho „příbuzným podle těla“ (Ř 9,1–5; ČSP) a zároveň velmi toužil po jednotě církve (Ga 3,28; 5,6). Jelikož Židé i pohané mohou být spaseni pouze vírou, ne ze skutků zákona (Ř 3,28–30), všechny rozdílnosti mezi těmito dvěma skupinami vyplývající z obřadních požadavků zákona byly proti otevřenému a všechny přijímajícímu charakteru zákona (Ef 2,11–22).

Tento týden se budeme věnovat začátku nové fáze Pavlova života a jeho mise.

Budování společenství

- ▶ *Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?*
- ▶ *Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.*

Pavel a křesťané z Jeruzaléma

23 Udělej tedy, co ti radíme: Jsou tu čtyři muži, kteří na sebe vzali slib. Připoj se k nim, 24 podrob se s nimi očistnému obřadu a zaplat' za ně, co je předepsáno; pak si budou moci dát ostříhat hlavu. Tak poznají všichni, že není ani trochu pravdy na tom, co se o tobě říká, a že naopak sám jsi věrný Zákonu a žiješ podle něho. ... 26 Nato Pavel vzal ty muže s sebou a na druhý den se s nimi dal zasvětit. Pak šel do chrámu a oznámil, kdy se skončí očistné dny a za každého z nich bude přinesena oběť. (Sk 21,23.24.26)

Osobní studium

Po příchodu do Jeruzaléma Pavla vroucně přijali křesťané kolem Mnasona, u kterého se i ubytoval (Sk 21,16.17).

Ve Skutcích 21,18–22 se dozvídáme, že Jakub a starší z jeruzalémského sboru vyjádřili své obavy o Pavlovu pověst mezi křesťany ze Židů, kteří jsou horlivými následovníky Mojžíšova zákona. Doneslo se jim totiž lživé obvinění, že prý Pavel navádí křesťany ze Židů, aby odpadli od Mojžíše, neboť hlásá, aby „přestali obřezávat své syny a žít podle otcovských zvyků“ (Sk 21,21).

Přečti si text Skutky 21,23–26. Jak vnímáš Pavlovo rozhodnutí vyjádřit, že je stále věrným Židem? Jaké pozitiva a jaká negativa vidíš v jeho rozhodnutí?

Pavel dostal doporučení, aby byl „politicky korektní“. Měl ukázat na nepravdivost tvrzení, která se o něm šířila, tím, že udělá něco výlučně židovského: podpoří nazírský slib několika křesťanů ze Židů. Tento slib byl mimořádným činem zbožnosti, jehož prostřednictvím se Židé zasvěcovali Bohu.

Pavel se radám starších podvolil. Velmi mu totiž záleželo na jeho soukmenovcích (Ř 9,1–5), pro jejichž záchranu by byl ochoten být „proklet a odloučen od Krista“ (Ř 9,3). Dalo by se říci, že Pavel následoval svůj evangelizační princip maximálně se přiblížit těm, které chtěl oslovit (1K 9,19–23). Možná chtěl vyhovět svým spoluvěřícím ze Židů, pro které mohlo být obtížné zdůvodnit si přijetí finanční pomoci od „pohanů“, kterou jim Pavel přinesl (Ř 15,25–28).

„Když si uvědomíme, jak velmi Pavel toužil po jednotě se svými bratry, jak ohleduplně jednal se slabými ve víře, jak si vážil apoštolů, kteří byli s Kristem, a zejména Jakuba, bratra Ježíšova, a jak se snažil vyjít každému člověku pokud možno co nejvíce vstříc, aniž by se přitom vzdal svých zásad – vezmeme-li toto vše v úvahu, pak nás tolik nepřekvapí, že se nechal přesvědčit a odchýlil se od cesty, kterou tak pevně a odhodlaně až dosud kráčet. Svými snahami o usmíření však vytouženého cíle nedosáhl. Pouze urychlil rozhodnutí, takže předpovězené utrpení ho postihlo dřív a odloučilo ho od jeho bratrů. Církev tak přišla o jeden ze svých nejsilnějších pilířů a křesťané ve všech zemích byli naplněni zármutkem. (AA 405.406; PNL 233)

Aplikace

Ve svém dopise do Korintu Pavel vyjádřil svou ochotu „přiblížit se“ druhým známými slovy, že je ochotný být „židům žid“ a těm, kdo jsou slabí, se stal také slabým (1K 9,19–23). Podle čeho můžeš poznat, kde je hranice, za kterou bys už neměl jít ve snaze získat druhé pro evangelium? Je tato hranice stejná pro všechny? Zdůvodni své tvrzení.

Nepokoje v chrámu

27Když se těch sedm dní chýlilo ke konci, uviděli ho v chrámě židé z provincie Asie. Pobouřili celý dav, zmocnili se Pavla 28 a křičeli: „Izraelci, pojdte sem! To je ten člověk, který všude všechny učí proti vyvolenému lidu, proti Zákonu a proti chrámu. A teď ještě přivedl do chrámu pohany a znesvětíl toto svaté místo.“ 29Viděli totiž předtím Trofima z Efezu s Pavlem ve městě a domnívali se, že ho Pavel přivedl do chrámu. 30V celém městě nastal rozruch a lid se začal sbíhat. Chytili Pavla a vlekli ho ven z chrámu. A hned byly zavřeny brány. 31Ve chvíli, kdy ho už chtěli zabit, došlo hlášení veliteli praporu, že celý Jeruzalém se bouří. 32Ten vzal okamžitě vojáky i důstojníky a běžel dolů k davu. Jakmile uviděli velitele a vojáky, přestali Pavla bít. (Sk 21,27–32)

Osobní studium

Aby mohl Pavel na radu starších podpořit zmíněné věřící při složení jejich nazírskeho slibu, musel stejný slib složit i on. Židovská tradice zároveň zdůrazňovala, že každý, kdo přichází z pohanské země, je nečistý a nesmí vstoupit do chrámu. Proto se Pavel musel očistit ještě předtím, než předstoupil před kněze, aby je informoval o svém procesu očisťování v souvislosti s nazírským slibem (Sk 21,26).

Přečti si text Sk 21,27–36. Jak reagují různé skupiny lidí z tohoto příběhu? Co je na jejich reakcích pozitivního, co naopak negativního? Vysvětli svůj pohled.

Pavlovým nepřátelům se podařilo pošvat proti apoštolovi dav lidí. Zaútočili na něj nejen pro jeho učení, ale obžalovali ho i ze znesvěcení chrámu. Jedním z Pavlových společníků na cestách byl křesťan z Efezu – Trofimos (Sk 21,29). Pavla obvinili, že tohoto bývalého pohana přivedl na vnitřní nádvoří vyhrazené pouze pro Židy. Pokud by byla tato obžaloba odůvodněná, Pavel by se dopustil velmi vážného porušení zákona. Na zdi, která oddělovala vnější nádvoří od vnitřního nádvoří, byla oznámení v řečtině a latině zakazující vstup pohanským návštěvníkům. Porušení tohoto zákazu se mohlo trestat smrtí.

„Jestliže neobřezaný člověk vstoupil do vnitřního nádvoří této posvátné budovy, spáchal podle židovského zákona zločin, který se trestal smrtí. Lidé totiž viděli Pavla ve městě ve společnosti Trofima z Efezu a domnívali se, že ho s sebou přivedl do chrámu. To však neudělal; a protože sám byl Žid, tím, že vešel do chrámu, neporušil židovský zákon. I když tedy bylo obvinění židů zcela nepravdivé, dokázalo v lidech probudit předsudky. Strhl se pokřik, který se nesl chrámovými nádvořími, a shromážděného davu se zmocnilo silné vzrušení.“ (AA 407; PNL 234)

Když se zpráva o nepokojích dostala k veliteli římské posádky Klaudiu Lysiasovi (Sk 21,31.32; 23,26), zorganizoval vojáky a vysvobodil Pavla z rukou zuřivého davu, který se chystal apoštola zabit.

Jako terč útoku byl Pavel spoután řetězy a velitel se snažil zjistit, co se vlastně ve městě stalo. Jelikož zmatené výkřiky davu mu nedávaly žádný smysl, rozkázal, aby Pavla odvedli do pevnosti.

Aplikace

Na počátku nepokojů, které zachvátily skoro celé město a Pavla téměř připravily o život, byly pomluvy a fámy. Stal ses někdy obětí pomluv? Jak jsi na to reagoval? Jak ses cítil? Co je na takové situaci nejhorší? Co můžeš udělat pro to, aby ses ty sám nikdy nestal šířitelem pomluv nebo falešných obvinění?

Před davem

²²Poslouchali ho až do chvíle, kdy řekl tato slova; ale pak začali křičet: „Sprovod' ho ze světa! Nesmí zůstat na živu!“²³Protože křičeli, strhávali ze sebe šaty a házeli do vzduchu prach, ²⁴rozkázal velitel vojákům, aby Pavla zavedli do pevnosti; dal jim pokyn, aby při výslechu použili bičování, neboť chtěl zjistit, proč proti němu tolik běsní. (Sk 22,22–24)

Osobní studium

Text ve Skutcích 21,37–40 zaznamenává další události tohoto příběhu. Když Pavla zatkli a vedli do římské pevnosti na další výslech, apoštol požádal velitele, aby směl promluvit ke shromážděným lidem, kteří se nahlas dožadovali jeho smrti.

Apoštol oslovil velitele řecky, a to byl důvod, proč si římský velitel spojil Pavla s jistým Židem z Egypta, který se prohlašoval za proroka. Zhruba tři roky předtím způsobil v Jeruzalémě velkou vzpuru, kterou se Římanům sice podařilo potlačit, ale vůdci vzpoury se podařilo uprchnout.

Když však Pavel řekl, že není Egyptan, ale pochází z Tarsu, dostal povolení promluvit k davu. Ve své řeči Pavel nenabídl vysvětlení obvinění, které vůči němu vznesli (Sk 21,28), ale vyprávěl jim příběh svého obrácení. Zdůraznil přitom svou oddanost judaizmu a skutečnost, že pronásledoval Ježíšovy následovníky. Když se však setkal tváří v tvář s Pánem a viděl projevy jeho moci, neměl na výběr – rozhodl se Pána následovat. To vysvětlovalo obrát v jeho životě o 180° a jeho povolání kázat evangelium pohanům. Pavel se tedy nepustil do obhajování svých teologických postojů, ale vyprávěl místo toho svou vlastní zkušenost a své pohnutky.

Přečti si text Sk 22,17–29. Proč lidé tak zuřivě zareagovali na Pavlova slova, že ho Pán poslal kázat evangelium pohanům?

Ukázalo se, že rozhodnutí nechat Pavla promluvit situaci ještě více vyostřilo. Když apoštol mluvil o své oddanosti službě pohanům, jako by tím dával za pravdu obviněním, která židé vůči němu vznesli (Sk 21,28). Dav se opět rozzuřil a žádal si Pavlovu smrt.

Římský velitel pravděpodobně nerozuměl všemu, co Pavel řekl. Rozhodl se proto, že ho nechá bičovat a vyslýchat. Přestože byl Pavel Hebrej (Fp 3,5), byl i římským občanem. Když tuto skutečnost zmínil, velitel musel své rozhodnutí přehodnotit. Jako římského občana Pavla nemohli bičovat.

Aplikace

Přečti si Pavlovu řeč (Sk 22,1–21). Proč podle tebe Pavel vyprávěl zkušenost svého obrácení? Jaký vliv mají na tebe příběhy obrácení různých lidí? Jaký je tvůj příběh obrácení? V čem může být inspirací pro jiné?

Pavel před veleradou

‘Protože Pavel věděl, že jedna část rady patří k saduceům a druhá k farizeům, zvolal: „Bratři, já jsem farizeus, syn farizeův. Jsem souzen pro naději ve zmrtvýchvstání.“’Když to řekl, vznikl spor mezi farizeji a saduceji a shromáždění se rozdvojilo. (Sk 23,6.7)

Osobní studium

Když římský velitel zjistil, že Pavel nepředstavuje pro císařství žádné nebezpečí a že podstata celého sporu se týká vnitřních věcí Židů, nařídil, aby se celou věcí zabýval Sanhedrin – židovská velerada (Sk 22,30; 23,28).

Přečti si text Skutky 23,1–5. Jak vnímáš začátek Pavlovy obhajoby před veleradou? Co to vypovídá o Pavlovi a co o členech velerady?

Pavlovo úvodní prohlášení se setkalo s nevolí velekněze pravděpodobně proto, že když se jako obžalovaný odkazoval na svůj zbožný život, všichni přítomní to mohli považovat za rouhání. Pavlova spontánní reakce nám může něco naznačit nejen o apoštolově temperamentu, ale i o jeho odvaze a sebevědomí. Starověký historik Josephus Flavius charakterizuje velekněze Ananiáše jako bezbožného, chamtivého a prchlivého. Opravdu Pavel nevěděl, že mluví s veleknězem? Jeho výrok: „Nevěděl jsem, bratři, že je to velekněz“, nevyznívá v daném kontextu jako výmluva či omluva, ale spíše jako vyjádření překvapení nebo dokonce opovržení veleknězem, který svým chováním porušuje zákon a bez soudu Pavla trestá. Když apoštol nazývá velekněze „obílená stěna“ (Sk 23,3), může v tom zaznívat Ježíšovo odsouzení pokrytectví farizeů (Mt 23,27).

Podle úvodního textu se zdá, že strategie, kterou Pavel zvolil, fungovala. Jak vnímáš spor mezi saduceji a farizeji?

Hlavní slovo ve veleradě měli saduceové a farizeové. Saduceové patřili k bohaté vrstvě společnosti a náboženství pro ně bylo mimo jiné politickým nástrojem. Kromě vzkříšení (Mt 22,23–32) nevěřili ani na zázraky a zjevení a jejich „Písmem“ byla jen Tóra, ostatní biblické knihy nepřijímali jako inspirované. Farizeům šlo o obnovu pravé zbožnosti, ačkoli – jak jsme již zmínili – jejich postoje byly často pokrytecké.

Pavlův výrok (Sk 23,6) byl více než jen skvělým taktickým krokem, jak narušit jednání velerady. Apoštolovo setkání se vzkříšeným Ježíšem na cestě do Damašku bylo základem Pavlova obrácení a jeho apoštolské služby. A právě otázka vzkříšení se stala záležitostí, pro kterou ho soudili (Sk 24,20.21; 26,6–8). Právě víra ve vzkříšeného Ježíše od základu změnila Pavlův život. Pavel věděl, že kdyby Ježíš nebyl vzkříšen, pak by jeho služba neměla žádný smysl (1K 15,14–17).

Během noci, kterou Pavel strávil jako vězeň v pevnosti, se mu ukázal Hospodin a povzbudil ho slovy: „Neztrácej odvahu! Jako jsi svědčil o mně v Jeruzalémě, tak musíš svědčit i v Římě“ (Sk 23,11). Vzhledem k okolnostem měla tato slova pro Pavla obrovský význam. Byla ujištěním, že jeho touha kázat v Římě se jednou stane skutečností (Sk 19,21; Ř 1,13–15; 15,22–29).

Aplikace

Svým jednáním dělal velekněz hanbu nejen svému úřadu, ale i svému „náboženství“. Co můžeš (nebo musíš) udělat a jak musíš žít, aby o tobě někdo jednou neřekl: „Nevěděl jsem, že je to křesťan“?

Přesun do Cesareje

¹²Když nastal den, židé se spojili a zapřísáhli, že nebudou jíst ani pít, dokud Pavla nezabijí. ¹³Bylo jich více než čtyřicet, kdo se takto spikli. ¹⁴Ti šli k velekněžím a starším a řekli: „Zapřísáhli jsme se, že nic nevezmeme do úst, dokud Pavla nezabijeme. ¹⁵Vy teď spolu s radou požádejte velitele, aby dal Pavla přivést před vás, pod záminkou, že chcete důkladněji vyšetřit jeho případ. A my jsme připraveni zabít ho dříve, než přijde na místo.“ (Sk 23,12–15)

Osobní studium

Pavlovi nepřátelé byli rozhněvaní, že se jim nepodařilo zbavit se ho zákonnými prostředky. Proto se rozhodli zosnovat plán jak Pavla napadnout a zabít vlastními silami.

Přečti si text Skutky 23,12–17. V krátkosti shrň plán na zabití Pavla a to, jak se celý pokus skončil. Co se můžeš naučit ze skutečnosti, co všechno jsou lidé schopni udělat ve jménu náboženství? V čem spočívá největší nebezpečí?

Více než čtyřicet Židů se spiklo proti Pavlovi a zavázali se přísahou, že ho zabijí. Už tento samotný fakt naznačuje, jakému nepřátelství byl apoštol v Jeruzalémě vystaven. Lukáš nemluví o totožnosti těchto lidí, ale je jasné, že šlo o extremisty připravené udělat úplně všechno pro ochranu židovství před těmi, které považovali za zrádce a nepřátele. Náboženský fanatizmus spojený s revolučním duchem a nacionalizmem nebyl v Judsku prvního století vůbec ojedinělý.

Zprávu o spiknutí se díky prozřetelnosti dozvěděl Pavlův synovec. O Pavlově rodině toho mnoho nevíme, ale je zřejmé, že Pavel byl vychován v Jeruzalémě (Sk 22,3) – velmi pravděpodobně i se svou sestrou, která měla minimálně jednoho syna. Pavlův synovec byl zřejmě velmi mladý. V textu je označen řeckou zdobnělinou *neaniskos* (mladík; Sk 23,18.22) a zároveň se dozvídáme, že ho velitel „vzal za ruku“ (Sk 23,19). Pro náš příběh je důležité, že se mu podařilo navštívit Pavla v pevnosti a říci mu, co na něj chystají.

Přečti si text Sk 23,26–30. O čem svědčí dopis, který poslal Lysias místodržiteli Félixovi v souvislosti s Pavlem?

Lysiasův dopis je nestranným popisem celé situace. Zároveň ukazuje, jaké výhody Pavlovi přineslo římské občanství. Římské zákonodárství poskytovalo svým obviněným občanům plnou podporu, měli mimo jiné právo na spravedlivý soud, měli právo se ho osobně zúčastnit, hájit se (Sk 25,16) a v případě nespravedlivého soudu měli právo odvolat se přímo k císaři (Sk 25,10.11).

Bez ohledu na Félixovu pověst je třeba říci, že s Pavlem zacházel zákonným způsobem. Po předběžném výslechu přikázal, aby ho až do příjezdu žalobců hlídali ve vládní budově.

Aplikace

Uvažuj o Prozřetelnosti, která vedla Pavla v jeho životě. Kdy sis naposledy uvědomil, že Bůh nad tebou drží ochrannou ruku a vede tě i navzdory obtížím a utrpení, které můžeš prožívat? Co to vypovídá o Bohu a o tvém vztahu k němu?

Podněty k zamyšlení

„Při této příležitosti předali Pavel a jeho průvodci těm, kdo stáli v čele Božího díla v Jeruzalémě, příspěvky, které na podporu svých chudých židovských bratří věnovali křesťané z pohanů. ... Těmito dobrovolnými dary projevili obrácení pohané svou oddanost Božimu dílu na celém světě a všichni měli tyto prostředky přijmout s vděčným uznáním. Přesto bylo Pavlovi i jeho společníkům zřejmé, že mezi těmi, s nimiž se nyní setkali, jsou i takoví, kteří neumějí ocenit ducha bratrské lásky, který probudil v křesťanech ochotu obdarovat druhé.“ (AA 399.400; PNL 230)

„Kdyby se byli vedoucí představitelé sboru zcela zbavili svých pocitů zatrpklosti vůči apoštolovi a uznali, že byl zvláštním způsobem povolán k hlásání evangelia pohanům, Bůh by ho kvůli nim ušetřil. Nebylo jeho záměrem, aby Pavlovo působení skončilo tak brzy. Přesto však Pán neudělal žádný zázrak, aby zastavil sled událostí, které vyvolali vedoucí představitelé jeruzalémského sboru svým chováním. Totéž smýšlení má stále stejné následky. Církev se již sama připravila o mnohá požehnání, protože nedocenila a nevyužila opatření, která Bůh ve své milosti učinil. Pán by velmi často prodloužil působení některých věrných služebníků, kdyby si lidé vážili jejich úsilí. Jestliže však církev dovolí, aby nepřítel člověka překrucoval a mylně vykládal slova a činy Kristových služebníků, takže jsou nesprávně pochopeny, jestliže se odvažuje postavit se jim do cesty a ztěžovat jim práci, pak jí Bůh někdy odnímá požehnání, která jí dal. ... Až příliš často dokáže nepřítel připravit Božím služebníkům prostřednictvím jejich bratří takovou duševní trýzeň, že milosrdný Bůh musí zasáhnout a dopřát svým pronásledovaným spolupracovníkům pokoj. Teprve když složí své ruce na nehybnou hrud, když utichne hlas, který varoval a povzbuzoval ostatní, mohou zatvrzelí hříšníci prociťnout a poznat, o jak vzácná požehnání se připravili. Snad alespoň svou smrtí dosáhnou Boží služebnictví toho, co se jim nepodařilo v jejich životě.“ (AA 417.418; PNL 240)

Otázky k rozhovoru

- Když se Pavel rozhodl pro cestu do Jeruzaléma i přes to, že věděl o nebezpečí, které mu tam hrozí, povýšil zájem církve a Boží vůli nad své vlastní zájmy. Jakým způsobem bychom mohli následovat jeho příklad?*
 - Co se můžeme naučit z kompromisu, který Pavel v Jeruzalémě učinil? Jak můžeme být „politicky korektní“, aniž jsme se vzdali principů, podle kterých žijeme? Je to vůbec možné?*
 - Jednota církve je vždy důležitá. Jak se můžeme učit spolupracovat a přijímat se navzájem, i když máme na některé věci různé názory?*
Praktický závěr
- ▶ *Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?*

Podněty k modlitbám

- ▶ *Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.*
- ▶ *Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?*
- ▶ *Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.*

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy:

Pavlovo uvěznění v Cesareji (Sk 24–26)

Texty na tento týden

Sk 24,1–27; 25,1–27; 26,1–32

Základní verš

„A Pavel řekl: ‚Kéž by dal Bůh, aby ses nejen ty, nýbrž i všichni, kdo mě slyší, stali dříve nebo později tím, čím jsem já – kromě těchto pout.‘“ (Sk 26,29)

Pavlovým přesunem do Cesareje začalo jeho dvouleté (Sk 24,27) věznění v Herodově paláci (Sk 23,35), který byl oficiálním sídlem římského místodržícího. Během tohoto období ho několikrát vyslyšali římský místodržitelé Félix a jeho nástupce Festus a král Agrippa II. Takto se naplňovalo Pavlovo poslání, kterým ho pověřil samotný Pán (Sk 9,15).

Během každého výslechu Pavel trval na své nevinosti, prohlašoval, že proti němu neexistují žádné důkazy ani svědci. Lukáš ukazuje, že pro Pavlovo věznění neexistoval žádný důvod a že kdyby se neodvolal k císaři, mohl být propuštěn (Sk 26,32). Opakované výslechy poskytly Pavlovi možnost, aby svědčil o Ježíši a o velké naději na zaslíbené vzkříšení.

Toto období však bylo pro Pavla i časem hlubokého znepokojení a nepříjemného věznění. Navíc se zdá, že se Pavlovi nedostávalo téměř žádné podpory ze strany jeruzalémských křesťanů. „Všichni bratři, kteří stáli v čele sboru, měli nyní jedinečnou příležitost otevřeně vyznat, že skrze Pavla působil Bůh a že chybovali, když se nechali svést zprávami jeho nepřátel k žárlivosti a předsudkům. Nepokusili se však společnými silami zjednat ukřivděnému apoštolovi spravedlnost. Místo toho mu dali radu, z níž bylo zřejmé, že je stále ještě ovládá pocit, že si Pavel za přetrvávající zaujatost do značné míry může sám. Nepostavili se velkoryse na jeho obranu a nesnažili se nespokojeným bratřím dokázat, že jsou v nepravu. Chtěli dosáhnout kompromisu tím, že mu poradili, jak má podle jejich názoru jednat, aby odstranil všechny důvody k nedorozumění.“ (AA 403; PNL 232)

Budování společenství

- ▶ **Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?**
- ▶ **Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.**

Pavel před Félixem

¹⁴Přiznávám se ti však k tomu, že podle směru, který oni označují za sektu, sloužím Bohu svých předků: Věřím všemu, co je napsáno v zákoně Mojžíšově a v prorockých knihách, ¹⁵a tak jako oni mám naději v Bohu, že jednou spravedliví i nespravedliví vstanou k soudu. ¹⁶Proto i já se vždy snažím zachovat neporušené svědomí před Bohem i lidmi. (Sk 24,14–16)

Osobní studium

Pět dní po Pavlově přesunu se do Cesareje se dostavila i skupina významných židovských vůdců – nejvyšší kněz, několik členů velerady a Tertullus, profesionální řečník a právník, aby Félixovi formálně předložili žalobu na apoštola (Sk 24,1–9).

Jde o jediný popsany soudní spor ve Skutcích, při kterém žalobci využili služeb právního zástupce. Tertullus se ve své řeči pokusil zajímavou strategií získat místodržitele na stranu žalujících. Vůbec totiž nebylo pravdou, že by Židé prožívali pod vládou Félixě dlouhé období míru. Skutečnost byla dokonce taková, že žádný jiný místodržitel nepoužíval vůči Židům tolik represí. Toto násilí vyvolávalo u Židů obrovské nepřátelství vůči vládě Říma. Tertullus s pomocí velkého množství lichotek žádal o pozornost.

Potom vůči Pavlovi vznesl tři konkrétní obvinění: (1) Pavel měl vyvolávat rozbroje mezi Židy po celém světě (Sk 24,5). (2) Pavel měl být vůdcem nazorejské sekty (Sk 24,5). Tento bod předpokládal, že křesťanství je jakýmsi rozvrtným hnutím. (3) Pavel se pokoušel znesvětit chrám v Jeruzalémě (Sk 24,6).

Přečti si text Skutky 24,10–19 a pokus se shrnout základní body Pavlovy obhajoby.

Pavel ve své obhajobě uvedl skutečnosti, které vyvrátily důvody k žalobě proti němu. Nejpodstatnější bylo, že u soudu chyběli svědci z Malé Asie (Sk 24,18.19), což samo o sobě mohlo celou žalobu znevěrohodnit. A protože židovští představitelé měli mluvit jen o Pavlově slyšení před veleradou, které proběhlo o týden dříve (Sk 24,20), neměli jej z čeho obvinít, snad pouze z toho, že věřil ve vzkříšení mrtvých (Sk 23, 6).

Félix okamžitě pochopil váhu Pavlových argumentů. Křesťanství poměrně dobře znal, pravděpodobně prostřednictvím své manželky Drusilly. Rozhodl se, že soud odročí (Sk 24,22).

Félixova reakce (Sk 24,24–27) na obžalobu Pavla prozrazuje něco o jeho povaze: odkládání, úplatkářství a prospěchářství. Před někým jako Félix neměl Pavel téměř žádnou šanci na spravedlivý soud.

Aplikace

Přečti si text Skutky 24,16. Pavel řekl, že se vždy snažil, aby měl „neporušené svědomí před Bohem i před lidmi“. Jak jeho slovům rozumíš? Co bys potřeboval změnit, abys o sobě mohl říct totéž?

Pavel před Festem

⁹Festus se chtěl zavděčit Židům a odpověděl Pavlovi: „Chceš jít do Jeruzaléma a tam být přede mnou souzen z těchto obvinění?“ ¹⁰Ale Pavel řekl: „Stojím před císařským soudem, kde mám být souzen. Proti Židům jsem se v ničem neprovinil, jak i ty velmi dobře víš. ¹¹Jestliže jsem vinen a spáchal jsem něco, za co si zasloužím smrt, nezdráhám se zemřít. Není-li však pravda, z čeho mě tito žalobci obviňují, nikdo mě jim nemůže vydat. Odvolávám se k císaři.“ (Sk 25,9–11)

Osobní studium

Pavel strávil ve vězení dva roky jen proto, že si tím Félix chtěl získat Židy na svou stranu. Félixovým nástupcem v úřadu se stal Portius Festus, který zastával v Judsku úřad místodržitele v letech 60 až 62.

Přečti si text Sk 25,1–7. Jak bys charakterizoval vztah představitelů tehdejšího židovství k Pavlovi? Co to vypovídá o jejich postoji ke křesťanství? Z čeho mohl tento postoj pramenit a proč byl nebezpečný?

Jelikož členové velerady již jednou neuspěli ve své snaze přesvědčit Felixe o nutnosti odsoudit Pavla, nechtěli nyní nic ponechat náhodě. Při pravděpodobně první návštěvě Festa v Jeruzalémě požadovali, aby jim projevil přízeň, Pavla vydal zpět do jejich rukou a oni ho tak mohli soudit podle svých zákonů.

Tato žádost však byla jen záminkou, která měla zakrýt jejich skutečný záměr – zabít Pavla. A přestože Festus byl ochoten Pavlův případ znovu otevřít, rozhodl, že se soud bude konat v Cesareji, ne v Jeruzalémě. To znamenalo, že Pavel bude souzen podle římských zákonů.

Jakmile Festus přišel zpět do Cesareje, svolal tribunál a Pavlovi protivníci začali na apoštola vytahovat jedno vážné obvinění za druhým (Sk 25,7). Lukáš tato obvinění nezaznamenává, ale podle Pavlovy odpovědi (Sk 25,8) se můžeme domnívat, že šlo o podobná obvinění jako před dvěma lety, možná s tím rozdílem, že Pavla mohli označit i za hrozbu pro celou říši.

Přečti si text Skutky 25,8–12. V čem bylo uvažování Festa podobné Félixově uvažování? Jak Pavel reagoval, když si uvědomil, že se ho může Festus pokusit zneužít ke svým politickým cílům?

Jelikož Festus nechtěl přijít o podporu Židů hned na počátku tím, že by prohlásil Pavla za nevinného, uvažoval o možnosti vyhovět jejich počátečnímu požadavku vydat apoštola veleradě (Sk 25,9).

Pavel však takovou možnost nepřijal. Věděl, že v Jeruzalémě by nemohl očekávat spravedlivý soud a že by ho ani Festova přítomnost nemusela před záměry jeho nepřátel ochránit. Využil proto svá práva římského občana a trval na tom, že má právo na soud před římským tribunálem. Předpokládal, že v jeho nejisté situaci mu může pomoci jen odvolání se k nejvyšší instanci římského právního systému, kterou byl samotný císař.

Aplikace

Kdy jsi byl v pokušení přizpůsobit vlastní názory a životní principy tak, aby sis získal přízeň někoho jiného? Proč může být podobný postup nebezpečný?

Rozhovor vládců

24Festus pak promluvil: „Králi Agrippa a všichni zde přítomní, vidíte toho muže, na něhož si u mne všichni Židé jak v Jeruzalémě, tak zde stěžovali a křičeli, že nesmí zůstat na živu. 25Já jsem zjistil, že nespáchal nic, zač by zasluhoval smrt. Protože on sám se odvolal k císaři, rozhodl jsem, že ho k němu pošlu. 26Nemám však nic určitého, co bych o něm císaři napsal. Proto jsem ho dal předvést před vás a zvláště před tebe, králi Agrippa, abyste ho vyslechli a já se dověděl, co mám napsat. 27Zdá se mi totiž nerozumné poslat vězně a neuvést zároveň obvinění vznesená proti němu.“ (Sk 25,24–27)

Osobní studium

Festus souhlasil s tím, že Pavlovi umožní postavit se před soud v Římě (Sk 25,12). Mezitím však místodržitel uvítal možnost konzultovat Pavlův případ s králem Herodem Agrippou II., který přišel do Cesareje na vládní návštěvu. Šlo mu hlavně o to, jak by měla vypadat oficiální zpráva, kterou v souvislosti s Pavlovou kauzou pošle císaři. Festus pravděpodobně ještě nebyl dokonale seznámen se všemi židovskými záležitostmi a Agrippa mu s tím určitě mohl pomoci (Sk 26,2.3).

Agrippa II. vládl nad několika pohanskými oblastmi jako vazalský vládce Říma. Kromě toho do jeho jurisdikce spadal chrám v Jeruzalémě a měl pravomoc stanovovat velekněze. Mimo jiné byl posledním králem herodiánské dynastie. Do Cesareje přišel spolu se svou sestrou Bereniké (další Agrippovou sestrou byla Drusilla, manželka předchozího místodržícího Félix).

Při popisu celého případu se Festus vyjádřil, že obvinění na Pavlovu adresu se netýkala žádného hrdelního zločinu. Šlo jen a jen o otázky spojené s židovským náboženstvím, které souvisely s „jakýmsi“ Ježíšem, který zemřel a „o němž Pavel tvrdil, že je živ“ (Sk 25,19). Pavel už dříve před veleradou prohlásil, že je souzen pro víru v Ježíšovo vzkříšení. A Festus nyní potvrdil, že právě vzkříšení je hlavním sporným bodem celého případu.

Přečti si text Skutky 25,13–27. Jak na tebe působí Lukášovo vyprávění o setkání místodržícího (prokurátora) Festa s králem Agrippou? O čem svědčí jejich vzájemná komunikace?

„Když se před shromážděnými objevil Pavel, měl stále ještě na rukou pouta. Všichni si mohli všimnout obrovského protikladu: Agrippa a Bereniké měli moc a postavení, a proto jim byl svět nakloněn. Chyběly jim však ty povahové vlastnosti, kterých si cení Bůh. Přestupovali Boží zákon a jejich myšlení i jednání bylo zkažené. Jejich způsob života budil v nebi odpor.“ (AA 434; PNL 250)

Aplikace

Proč vnější projevy – v tomto případě společenské postavení, vliv a moc – nejsou dobrým ukazatelem skutečné povahy člověka? Co konkrétně můžeš udělat, aby ses nenechal překvapit a „neposuzoval“ člověka podle jeho vlivu, vnějších projevů zbožnosti nebo podle úřadu, který zastává?

Pavlova obhajoba

19A tak jsem se, králi Agrippu, nemohl postavit proti nebeskému vidění, 20a kázal jsem nejprve obyvatelům Damašku a Jeruzaléma a po celé judské zemi, a pak i pohanům, aby se v pokání obrátili k Bohu a podle toho žili. 21Z toho důvodu se mne Židé zmocnili, když jsem byl v chrámě, a chtěli mě zabít. 22Ale Bůh mi pomáhal až do dnešního dne, a tak zde stojím jako svědek před velkými i malými. Neříkám nic než to, co předpověděli proroci i Mojžíš: 23Mesiáš má trpět, jako prvý vstane z mrtvých a bude zvěstovat světlo lidu izraelskému i pohanům.“ (Sk 26,19–23)

Osobní studium

Okázalost ve vystupování krále Agrippy II. a jeho sestry Bereniké ostře kontrastuje s obrazem vězněného Pavla s pouty na rukou. Apoštol se ve své řeči zaměřil především na krále Agrippu, neboť Festus už jeho argumenty znal (Sk 25, 8–11).

Přečti si text Skutky 26,1–23. Jak Pavel při své obhajobě postupoval? Který z bodů Pavlovy obhajoby považuješ za nejdůležitější? Proč?

Pavlova řeč byla v podstatě jakousi autobiografií, shrnutím jeho života před a po obrácení. Svým obsahem se podobá řeči, kterou apoštol přednesl před zástupem v Jeruzalémě (Sk 22,1–21).

Pavel začal tím, že se snažil získat si Agrippovu přízeň. Vyjádřil svou vděčnost za možnost hájit se před králem i proto, že Agrippa velmi dobře znal „všechny židovské obyčeje i sporné otázky“ (Sk 26,3). Agrippa proto mohl římskému místodržiteli pomoci pochopit, že obvinění vůči němu skutečně nemají žádné opodstatnění a jsou vykonstruovaná.

Pavlovu řeč je možné rozdělit na tři části. V první části (Sk 26,4–11) apoštol popisuje svou bývalou zbožnost farizea, o níž věděli v Jeruzalémě všichni jeho současníci. Jako farizeus věřil mimo jiné ve vzkříšení mrtvých, což bylo neodmyslitelnou součástí naplnění nadějí patriarchů. Jednotliví židovští představitelé měli často vůči Pavlovu učení rozdílné výhrady, protože v podstatě v něm nebylo nic protizidovského. Pavel velmi dobře rozuměl jejich postojům, protože sám kdysi pokládal Ježíšovo vzkříšení za neuvěřitelné a nepředstavitelné. To byl také důvod, proč dokonce pronásledoval věřící v živého Krista.

V druhé části (Sk 26,12–18) Pavel vysvětloval, jak se jeho pohled změnil, když se na cestě do Damašku setkal se vzkříšeným Ježíšem a když dostal pověření kázat pohanům dobrou zprávu o vzkříšení.

Pavel nakonec vysvětlil, že vliv toho, co prožil (Sk 26,19–23), byl tak silný, že prostě neměl na výběr a musel poslechnout a uskutečňovat své poslání. A to byl také jediný důvod, proč se dostal před soud. Skutečnou příčinou jeho zatčení totiž nebylo porušení židovských zákonů nebo znesvěcení chrámu, ale jeho poselství o Ježíšově smrti a Ježíšově vzkříšení. Tato zvěst však byla zcela v souladu s Písmem a umožňovala věřícím z pohanů, aby měli stejný podíl na spasení.

Aplikace

Pavel říká, že evangelium měl pohanům zvěstovat, aby se jim otevřely „jejich oči a oni se obrátili od tmy ke světlu, od moci satanovy k Bohu, a vírou dosáhli odpuštění hříchů a podílu mezi posvěcenými“ (Sk 26,18). Jak se ve tvém životě projevuje to, o čem Pavel mluví?

Pavel a židovští vůdcové

²⁶Vždyť král to všechno zná, a proto také k němu mluvím otevřeně. Jsem přesvědčen, že mu nic z toho není neznámo. Vždyť se to neudálo někde v ústraní. ²⁷Věříš, králi Agrippu, prorokům? Vím, že věříš.“ ²⁸Agrippa odpověděl Pavlovi: „Málem bys mě přesvědčil, abych se stal křesťanem.“ (Sk 26,26–28)

Osobní studium

Ačkoli Pavel se ve své řeči obracel na krále Agrippu, Festus byl první, kdo na jeho argumenty zareagoval (Sk 26,24). Festus by jako Říman neměl mít filozofický problém, když Pavel mluvil o nesmrtnosti duše, ale koncept nesmrtnosti a vzkříšení zněl v řecko-římském světě jako absolutní oxymoron, tedy dvě navzájem se vylučující tvrzení. Člověk podle řecké filozofie vlastně umírá proto, aby se jeho nesmrtná duše osvobodila od těla. Vzkříšení bylo pro ně v protikladu k nesmrtnosti. Právě proto Pavel na jiném místě říká, že evangelium je pro pohany bláznovstvím (1K 1,23).

Pavel velmi zdvořile obhajoval logiku svých tvrzení. Obrátil se na Agrippu, Žida, který mohl nejen rozumět, ale také potvrdit, že všechny Pavlovy argumenty jsou v souladu s hebrejskými proroky (Sk 26,25,26).

Jak se mohl podle veršů Sk 26,26–28 král Agrippa při Pavlových slovech cítit? Co si myslíš o reakci krále na Pavlovu naléhavou otázku?

Král Agrippa by jako Žid nikdy nepopřel svou víru v Písma. Pokud by však vyjádřil s Pavlem souhlas, znamenalo by to, že mu nezbyvá než přijmout Ježíše za Mesiáše. Jeho odpověď proto byla šikovným úskokem z logické pasti, v níž se ocitl. Agrippa doslova říká: „Tak rychle mě chceš přesvědčit, abych se stal křesťanem?“ (Sk 26,28; jde o výstižnější vyjádření než tradiční překlad: „málem bys mě přesvědčil, abych se stal křesťanem“.)

Pavlova pohotová odpověď ukazuje na jeho neochvějnou oddanost evangeliu: „Kéž by dal Bůh, aby ses nejen ty, nýbrž i všichni, kdo mě slyší, stali dříve nebo později tím, čím jsem já – kromě těchto pout“ (Sk 26,29). Jeho závěrečná slova během tohoto výslechu nepatřila prosbě o osvobození. Namísto toho si přál, aby i oni mohli prožívat svobodu, kterou prožívá on – kromě pout na jeho rukou. Pavlova misionářská horlivost výrazně převyšovala jeho starost o vlastní bezpečnost.

Jaký „rozsudek“ Agrippa nad Pavlem vyslovil (Sk 26,31,32)? Proč nebyl Pavel propuštěn? Jaké to mělo následky?

Festus potřeboval Agrippovu pomoc k tomu, aby napsal zprávu pro císaře (Sk 25,25–27). Pavlovo odvolání k císaři bylo již formálně schváleno (Sk 25,12).

Aplikace

Jakou naléhavou výzvu zdůraznil Pavel v závěru své obhajoby? V čem spočívala její naléhavost? Považuješ Pavlovo odvolání k císaři za chybu? Jaké výhody a jaké nevýhody tento Pavlův krok přinesl?

Podněty k zamyšlení

„O čem asi uvažoval Agrippa při Pavlových slovech? Zamýšlel se nad svými předky a nad jejich marnými útoky proti tomu, o kterém teď Pavel kázal? Uvažoval o svém prastarém otci Herodovi Velkém, který dal vyvraždit nevinné děti v Betlémě? O svém strýci Antipovi, který dal zavraždit Jana Křtitele? Nebo o svém otci Agrippovi I. a umučení apoštola Jakuba? Viděl v tragédiích, které na tyto vládcy dolehly, důkaz o Boží nespokojenosti s jejich zločiny proti jeho služebníkům? Když v tento den „s velkou okázalostí“ vstoupil do soudní síně, vzpomněl si na svého otce Agrippu, významného vládce, který po příchodu do Cesareje stál před lidmi v zářivém oblečení a davy ho oslavovaly jako boha? Zapomněl snad na to, jak ještě před skončením tohoto provolávání slávy přišel hrůzostrašný pád ješitného krále? Něco z těchto událostí patrně proběhlo Agrippovou myslí. Ale jeho samolibost byla oslepena třpytivou honosností a jeho vědomí vlastní důležitosti odehnalo všechny šlechetné myšlenky.“ (6BC 1066.1067)

Otázky k rozhovoru

1. *Vraťte se společně k aplikační otázce ze čtvrtka. Uvažujte o Pavlově rozhodnutí odvolat se k císaři. Bylo to správné rozhodnutí (Sk 25,25; 26,31.32)? Zdůvodněte svá tvrzení. Jak spolu souvisí naše případné rozhodnutí domáhat se právní ochrany a spoléhání se na Boží péči?*
2. *Uvažujte o Pavlově výroku: „A tak jsem se, králi Agrippu, nemohl postavit proti nebeskému vidění...“ (Sk 26,19). Co tento výrok o Pavlovi vypovídá? Jak se Pavlův postoj týká nás (1Pt 2,9.10)?*
3. *Pavlovi záleželo na lidech, ne na číslech. Během svého posledního slyšení v Cesareji řekl svým posluchačům, že touhou jeho srdce je, aby všichni byli „jako on“, tedy zachráněni Boží milostí (Sk 26,29). Nešlo mu o vlastní svobodu nebo spravedlnost více nežli o přání, aby i oni mohli prožívat Boží spasení. Co se můžeme z tohoto příkladu naučit? Ve kterých oblastech jsme ochotni obětovat se, aby se mohlo šířit evangelium?*
4. *Agrippa měl možnost slyšet evangelium přímo od apoštola Pavla. Přesto ho odmítl. Jak se můžeme vyhnout tomu, abychom nepřehlédli anebo neodmítli velké možnosti, které se objeví přímo před námi? Jak můžeme zůstat duchovně citliví k realitě kolem nás?*

Praktický závěr

- ▶ *Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?*

Podněty k modlitbám

- ▶ *Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.*
- ▶ *Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?*
- ▶ *Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.*

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy:

Cesta do Říma (sk 27–28)

Texty na tento týden

Sk 27,1–44; Sk 28,1–31; Ř 1,18–20

Základní verš

„A řekl mi: ‚Neboj se, Pavle, ty se před císaře dostaneš. A Bůh ti daroval všechny, kdo jsou s tebou na lodi.‘“ (Sk 27,24)

Pavel velmi dlouho toužil navštívit Řím, ale jeho zatčení v Jeruzalémě a dlouhé věznění v Cesareji všechno změnilo. Tím, že ustoupil zákonickému tlaku vůdců jeruzalémských křesťanů, strávil téměř pět let v římské vazbě – pokud do toho započítáme i čas strávený plavbou do Říma. To vše bylo vážnou ranou pro jeho misijní plány.

Pavel však nežil jen překážkami. Samotný Ježíš mu totiž zaslíbil, že navzdory všemu bude vydávat svědectví o Kristu i v Římě (Sk 23,11). Bůh nám dává stále nové příležitosti, a to i tehdy, nebo dokonce právě tehdy, když se odchylujeme od jeho plánu. Nejenže se Pavel nakonec dostal do Říma v poutech, ale neexistuje ani žádný biblický důkaz o tom, že se mu někdy podařilo jít do Španělska, jak si to naplánoval (Ř 15,24). Když byl propuštěn z vězení, které je známé jako jeho první římské vězení, zatkli Pavla znovu. Tentokrát to však už skončilo mučednickou smrtí (2Tm 4,6–8) za vlády císaře Nerona.

Ano, Pavel se do Říma dostal. A během čekání v domácím vězení na soud hovořil před císařem i přes své okovy (Ef 6,20; Fp 1,14) bez zábran a bez bázně se všemi, kteří za ním přišli (Sk 28,30.31), a to dokonce i s lidmi z císařského dvora (Fp 4,22).

Budování společenství

- ▶ *Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?*
- ▶ *Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.*

Plavba do Říma

²²Ale teď vás vyzývám, abyste neztráceli naději, neboť nikdo z vás nepřijde o život, jenom loď vezme za své. ²³Dnes v noci ke mně přišel anděl od Boha, kterému patřím a kterému sloužím, ²⁴a řekl mi: „Neboj se, Pavle, ty se před císaře dostaneš. A Bůh ti daroval všechny, kdo jsou s tebou na lodi.“ (Sk 27,22–24)

Osobní studium

Přibližně po dvou letech věznění v Cesareji (Sk 24,27) poslali Pavla do Říma. Jelikož Lukáš používá v dalším vyprávění první osobu množného čísla a přináší řadu podrobností z rušného putování po moři do Itálie (Sk 27,1–28,16), je namístě předpokládat, že byl jedním z Pavlových společníků na cestě, spolu s křesťanem jménem Aristarchos (Sk 27,2). Další významnou osobou v tomto příběhu byl římský setník Julius, který měl na starosti přepravu Pavla a dalších vězňů (Sk 27,1).

Nevíme, kdy přesně se vydali na cestu, ale když uběhlo „mnoho dní“, plavba se stávala nebezpečnou. Půst (Sk 27,9) odkazuje na Den smíření, který se koná 10. dne židovského měsíce tišri (září/říjen). Vzhledem k chladnému počasí se plavba ve Středomoří obvykle na zimu (od listopadu do března) přerušovala. Jelikož se však již od počátku setkávali s různými obtížemi, podařilo se jim doplout až s velkým zpožděním na místo zvané Dobré přístavy, které se nacházelo nedaleko města Lasaia (Sk 27,8).

Přečti si text Skutky 27,9–12. Pavel ve svém proslovu varoval před hrozícím nebezpečím. Proč ho ostatní nebrali vážně?

Pavlova varovná slova zůstala nepovšimnuta. Rozhodli se pokračovat dalších asi 65 kilometrů západním směrem do krétského přístavu Foinikos, kde by mohli v bezpečí přečkat zimu. Při náhlé změně počasí se však ocitli v tak silné vichřici, že posádka lodi neměla žádnou jinou možnost než dovolit, aby jihozápadní vítr hnal loď pryč od pevniny. Jelikož začala nabírat vodu, museli v zoufalé snaze odlehčit ji zanedlouho hodit přes palubu nejen veškerý náklad, ale i některé části lodního nářadí. Situace byla den ze dne dramatictější. Několik dní se plavili pod úplně tmavou oblohou, za velmi špatné viditelnosti, v hustém dešti a běsnícím větru, aniž měli představu, kde se nacházejí. Nakonec se ocitli v situaci, kterou Lukáš zaznamenává slovy: „Již jsme ztráceli všechnu naději, že se zachráníme“ (Sk 27,20).

Jakými slovy Pavel promluvil k posádce lodi (Sk 27,21–26)? Jaké výzvy zazněly z jeho úst? Čím podpořoval svá tvrzení? Jak reagovali lidé na palubě? Proč se rozhodli řídit Pavlovými radami?

Prorockými slovy předal Pavel posádce poselství, které právě dostal od Boha. Nedalo se vyhnout nebezpečí ani hmotným ztrátám, ale všichni měli zůstat naživu.

Aplikace

Proč takový věrný a odevzdaný služebník, jakým byl Pavel, měl tak mnoho trpět? Co se z toho můžeš naučit?

Ztroskotání

³³Než se začalo rozednívat, vybízel Pavel všechny, aby pojedli. Privil: „Už čtrnáct dní čekáte na záchranu, nic nejíte a jste o hladu. ³⁴Proto vás vybízím, abyste pojedli. Je to potřebí k vaší záchraně. Neboť nikdo z vás nepřijde ani o vlas na hlavě.“ ³⁵Když to řekl, vzal chléb, vzdal přede všemi díky Bohu, lámal jej a začal jíst. ³⁶Všichni nabyli dobré mysli a přijali pokrm. (Sk 27,33–36)

Osobní studium

Během svého druhého proslovu ujistil Pavel všechny na palubě, dohromady 276 lidí (Sk 27,37), že navzdory problémům a zničení lodi nikdo z nich nepřijde o život (Sk 27,22). O čtrnáct dní později se slova apoštola naplnila. Stále zuřila bouře a vítr a vlny hnaly lod. Přesto námořníci začali mít pocit, že se loď blíží k pevnině (pravděpodobně podle hluku vln; Sk 27,27). Po opakovaném měření hloubky moře (Sk 27,28) a v obavě, že loď narazí na skály na pobřeží, spustili čtyři kotvy v zadní části plavidla, aby snížili jeho rychlost. To vše se dělo v noci, proto všichni „toužebně čekali“, až se rozední (Sk 27,29). V řečtině je na tomto místě použito slovo *euchomai*, které kromě uvedeného významu znamená i „modlili se“. Je zcela pochopitelné, že se každý na palubě zoufale modlil ke svému Bohu.

Co považuješ za nejdůležitější okamžiky celého příběhu (Sk 27,30–44)? Co se z něj můžeš naučit?

Od začátku cesty se Julius choval k Pavlovi korektně, ale neviděl důvod spoléhat se na apoštolův úsudek v souvislosti s plavbou. Po dvou týdnech na rozbourěném moři však již byla situace jiná. Pavel si získal důstojníkův respekt i díky prorockým slovům o jejich záchraně i přes ztroskotání lodi (Sk 27,21–26). Apoštolova slova se měla brzy vyplnit.

Pavel vyzval všechny na palubě, aby se najedli, jinak nebudou mít sílu doplatit na břeh. Boží prozřetelnost nepřichází proto, abychom nemuseli plnit naše běžné povinnosti. „V celém příběhu nacházíme zřetelnou vyváženost mezi Božím ujištěním o záchraně lidí a jejich vlastním úsilím postarat se o ni.“ (Williams, David J.: *Acts, Grand Rapids: Baker, 1990, str. 438*)

S příchodem rána námořníci zpozorovali záliv s pobřežím a chtěli loď nasměrovat na mělčinu. Loď se však ke břehu nedostala. Namísto toho uvázla pravděpodobně na útesu nebo písečné naplavenině a pod náporom vln se rozpadla. Nakonec se ukázalo, že nikdo z nich nezahynul – přesně jak to Bůh prostřednictvím Pavla předpověděl.

Aplikace

Vojáci chtěli pozabíjet zajatce, aby neutekli, ale důstojník jim v tom zabránil – hlavně kvůli Pavlovi. Co ti tato skutečnost říká o Pavlově charakteru a o síle jeho svědectví? Co to vypovídá o setníkovi? Co se z toho můžeš naučit pro sebe?

Na Maltě

³*Když Pavel nasbíral náruč chrastí a přiložil na oheň, zakousla se mu do ruky zmijs, která prchala před žárem. ⁴Jakmile domorodci uviděli, že mu visí na ruce had, říkali si mezi sebou: „Ten člověk je určitě vrah. I když se zachránil z moře, bohyně odplaty nedovolila, aby zůstal na živu.“ ⁵Ale Pavel setřásl hada do ohně a nic zlého se mu nestalo. ⁶Oni čekali, že oteče nebo že najednou padne mrtev. Když to však dlouho trvalo a viděli, že se s ním nic neděje, začali naopak říkat, že je to nějaký bůh. (Sk 28,3–6)*

Osobní studium

Během dvou týdnů nekontrolovatelné plavby unášely zuřící živly loď z Dobrých přístavů na Krétě téměř osm set kilometrů směrem na západ. Teprve po dosažení pobřeží se trosečníci dozvěděli, že jsou na Maltě, malém ostrově uprostřed Středomořího moře, jižně od Sicílie. Nyní byly před nimi tři měsíce čekání na konec zimy a na vhodnou loď, na které by mohli pokračovat dále (Sk 28,11).

Jak Bůh použil Pavla na Maltě (Sk 28,1–10)? Jak to souviselo s jeho misí?

Obyvatelé Malty byli přátelští a pohostinní. Když viděli trosečníky, rozdělali oheň, aby se zahřáli, a postarali se i o jejich další potřeby.

Událost s hadem upozornila lidi na Pavla. Nejprve místní viděli v Pavlově uštknutí trest bohů. Mysleli si, že Pavel je vrah, který sice unikl smrti utopením, ale bohové si ho našli – možná řecká bohyně *Diké*, zosobnění spravedlnosti a odplaty. Ale jelikož apoštol nezemřel, označili ho za boha, stejně jako se to stalo před několika lety v Lystře (Sk 14,8–18). A přestože se Lukáš touto příhodou více nezabývá, můžeme předpokládat, že Pavel této příležitosti využil a přinesl lidem svědectví o Bohu, kterému sloužil.

Publius, správce (ČEP) nebo také „první muž ostrova“ (ČSP) – doslovný překlad řeckého označení *prótos tés nésou* z následujícího příběhu, byl buď římským prokurátorem (místodržitelem) Malty, nebo to byl vysoký místní hodnostář. Víme však, že přijal Pavla a jeho společníky a tři dny se o ně staral jako o hosty, pravděpodobně dokud si nenašli trvalejší bydlení. Zázračné uzdravení jeho otce bylo pro Pavla další příležitostí pro službu uzdravování, podobně jako při jeho pobytu v Lystře (Sk 14,8–10), Efezu (19,11.12) a v Troadě (20,9–12). Lukáš nezmiňuje ani jednoho obráceného člověka, kterého by Pavel zanechal na Maltě po jejich tříměsíčním zimování. To může být náhodné, ale docela dobře to ilustruje skutečnost, že naše služba ve světě je mnohem širší než jen počítání křtů a založených sborů. Součástí našeho poslání je naplňovat potřeby lidí v nouzi. Tento praktický rozměr služby je nedílnou součástí zvěstování evangelia (Sk 20,35; Tt 3,14).

Aplikace

Uvažuj na tím, že místní pohané měli určitý smysl pro spravedlnost. Kde se vzal? Co by mělo být zdrojem tvého smyslu pro spravedlnost? (Přemýšlej o tom v kontextu Ř 1,18–20.)

Pavel nakonec v Římě

17Po třech dnech pozval k sobě významné Židy, a když se shromáždili, řekl jim: „Bratří, já jsem už v Jeruzalémě byl vydán jako vězeň do moci Římanů, ačkoliv jsem neudělal nic proti židovskému národu ani proti obyčejům našich předků. 18Římané mě vyslyšali a chtěli mě osvobodit, protože nejsem vinen ničím, zač bych zasluhoval smrt. 19Avšak Židé se proti tomu postavili, a tak mi nezbylo než odvolat se k císaři; ale ne proto, že bych chtěl žalovat na svůj národ. 20Z toho důvodu jsem vás pozval, abych vás mohl spatřit a mluvit s vámi. Vždyť jsem v těchto okovech pro to, v co Izrael doufá.“ (Sk 28,17–20)

Osobní studium

Po třech měsících strávených na Maltě mohl Pavel a jeho společníci konečně pokračovat ve své cestě (Sk 28,11). Po několikadenní plavbě se jim podařilo dostat se až do Puteolu (Sk 28,13; dnešní Pozzuoli, součást Neapole). Odtud cestovali do Říma, pravděpodobně po pevnině (Sk 28,11–16).

Zpráva o tom, že Pavel se blíží do hlavního města, se roznesla velmi rychle. Skupina křesťanů z Říma se mu vydala naproti, aby ho přivítali. Ačkoli Pavel nikdy předtím v Římě nebyl, měl ve městě mnoho přátel – spolupracovníků, obrácených, příbuzných a mnoho dalších, kteří byli blízcí jeho srdci (Ř 16,3–16). Zvláště setkání na Via Appia muselo být nesmírně dojemné, když uvážíme, že Pavel přežil ztroskotání lodi a navíc byl vězněm. Výsledkem jedinečné lásky a péče, kterou mu prokázali jeho milovaní přátelé, byla Pavlova vděčnost. Děkoval Bohu a prožíval nesmírné povzbuzení, vždyť ho zanedlouho čekal soud před císařem.

Ve své oficiální zprávě musel Festus určitě napsat, že podle římského práva se Pavel nedopustil provinění ani zločinu (Sk 25,26.27; 26,31.32). To může být vysvětlením, proč mu umožnili pronajmout si vlastní ubytování (Sk 28,30) a nemusel trávit čas ve věznicí nebo ve vojenském táboře, i když podle římských zvyklostí byl neustále připoután k strážci.

Čím Pavel začal svůj pobyt v Římě, jakmile se zde usadil (Sk 28,17–22)? O čemž svědčí jeho aktivita?

Věrný své tradici se Pavel hned, jak to bylo možné, rozhodl setkat s místními Židy. A přestože Pavel nemohl navštívit synagogu (řecké *synagógé* má význam i „shromáždění“), mohli přijít k němu. Místním představitelům židovství chtěl vyjádřit, že se cítí nevinný a že byl uvězněn jen „pro to, v co Izrael doufá“ (Sk 28,20; 23,6; 24,15 a 26,6–8). Jeho záměrem nebylo ani tak bránit se, jako spíše vytvořit atmosféru, která by mu umožnila kázat evangelium a ukázat, že Ježíšovo vzkříšení bylo naplněním nadějí patriarchů Izraele. Židé byli překvapeni, neboť o Pavlovi neměli z Jeruzaléma žádné instrukce. Proto se rozhodli, že ho vyslechnou.

Aplikace

Přestože křesťanská „seкта“ neměla mezi místními Židy dobré jméno (Sk 28,22), byli připraveni poslechnout si Pavla a poznat jeho názory. O čem to svědčí? Jak bys měl přistupovat k lidem, jejichž názory jsou odlišné od tvých?

Vítězství evangelia

³⁰Pavel zůstal celé dva roky v najatém bytě a přijímal všechny, kdo za ním přišli, ³¹zvěštoval Boží království a učil všemu o Pánu Ježíši Kristu bez bázně a bez překážek. (Sk 28,30.31)

Osobní studium

Přečti si text Skutky 28,23–31. Co bylo obsahem Pavlova poselství? Co ho motivovalo citovat v daném kontextu proroka Izajáše?

Slova Iz 6,9.10 popisují, co se stane, když lidé odmítnou přijmout Boží poselství. Ačkoli někteří Židé evangelium uvěřili, jiní je odmítli. Apoštol se opět musel rozhodnout, že se obrátí s poselstvím dobré zprávy na pohany (Sk 13,46.47; 18,6).

V Římě musel Pavel čekat dva roky, než ho císař vyslechl. A přestože byl omezen svým domácím vězením, využíval svůj čas svobodně ke kázání evangelia těm, kdo ho přišli navštívit. Poslední verše knihy Skutků zdůrazňují vítězství evangelia, jehož pokrok nemohla zadržet žádná moc – ať už šlo o představitele židovství, nebo o římské zákony.

Není zcela jasné, proč Lukáš končí svou knihu právě na tomto místě. Víme totiž, že pro nedostatek důkazů byl Pavel z tohoto vězení propuštěn a vydal se na další misijní cestu. Později byl opět zatčen, přiveden do Říma a popraven (2Tm 4,6–8). Důvodem může být, že Lukáš ve Skutcích nepíše Pavlův životopis, ale sleduje jasný cíl: ukázat, že se evangelium v průběhu velmi krátkého času dostalo z Jeruzaléma a Judska nejen do Samaří, ale nakonec až do vzdáleného Říma, který v tomto smyslu mohl představovat „konec země“ (Sk 1,8).

„Pavlova trpělivost a radostná mysl, které projevoval během svého dlouhého a nespravedlivého zajetí, a jeho odvaha a víra byly samy o sobě jedním nepřetržitým kázáním. Jeho smýšlení, které se tolik lišilo od smýšlení světských lidí, svědčilo o tom, že v něm přebývá vyšší než pozemská moc. Apoštol svým příkladem povzbuzoval křesťany k horlivějšímu obhajování Boží věci, pro kterou nyní nemohl veřejně pracovat. V tomto ohledu mělo jeho uvěznění dalekosáhlý vliv. Právě když se zdálo, že je zbaven veškeré moci a nemůže už vůbec nic udělat ani nikomu prospět, sklízel úrodu pro Krista na polích, která pro něj byla zdánlivě nepřístupná.“ (AA 464; PNL 267.268)

Z pohledu pověření, které dostali Kristovi učedníci, můžeme říci, že kniha Skutků – nebo historie šíření evangelia – se ještě neskončila. A právě zde se k příběhu přidává každý z nás. Během staletí se ke knize Skutků „připsalo“ mnoho dramatických a strhujících kapitol, které byly někdy psány krví věrných Božích služebníků. Teď jsme na řadě my, abychom přidali další kapitolu. Vždyť pověření, které dal Ježíš učedníkům, se vztahuje i na nás. Věříme, že se brzy toto dílo završí – „a teprve potom přijde konec“ (Mt 24,14).

Aplikace

Co ty sám můžeš udělat pro to, aby se poselství evangelia prakticky projevovalo ve tvém okolí? Co může udělat vaše sborové společenství?

Podněty k zamyšlení

„Kristus pověřil církev svatým úkolem. Každý její člen by měl být nástrojem, jehož prostřednictvím by Bůh mohl předávat světu poklady své milosti a nevyzpytatelné Kristovo bohatství. Ze všeho nejvíce touží Spasitel po pomocnících, kteří by představili světu jeho Ducha a povahu. A svět ze všeho nejvíce potřebuje, aby lidé projevovali Spasitelovu lásku. Celé nebe čeká na muže a ženy, skrze které by Bůh mohl zjevit moc křesťanství.“ (AA 600; PNL 345)

„Bůh již dlouho čeká, až celou církev ovládne duch služby, až pro něj každý bude pracovat podle svých schopností. Až členové Boží církve dokončí zvěstování evangelia na bílých místech doma i v zahraničí, splní úkol, jímž byli pověřeni. Brzy nato bude celý svět varován a Pán Ježíš se vrátí na tuto zemi v moci a velké slávě.“ (AA 111; PNL 63)

Otázky k rozhovoru

1. *Jakým způsobem Lukáš vykresluje Pavlovu víru během jeho putování do Říma? Jak tato víra ovlivnila lidi, se kterými Pavel přišel do styku?*
2. *Navzdory všemu, čím Pavel prošel, se nikdy nevzdal ani své víry, ani svého poslání. V Římě pokračoval ve zvěstování i navzdory své omezené svobodě. Co bychom měli udělat, když jsme v pokušení vzdát se hlásání evangelia?*
3. *Přečtěte si text Ř 1,14.15. Proč se Pavel cítil jako dlužník vůči pohanům a byl připraven kázat evangelium i v Římě? V jakém smyslu jsme i my dnes dlužníky? Uvažujte i o následujícím citátu: „Záchrana duší by měla být životním dílem každého, kdo vyznává Krista. Jsme dlužníky světu, neboť jsme od Boha dostali dar milosti, osvítilo nás světlo poznání a objevili jsme krásu a moc pravdy.“ (4T 53)*
4. *Znovu si přečtěte verše proroka Izajáše (Iz 6,9.10), které Pavel použil ve svém svědectví Židům v Římě. Jak se tyto myšlenky mohou týkat nás? Ano, dostali jsme velké poznání pravdy, ale pokud se vůči ní zatvrdíme – ať už vůči celé, nebo části, která je v rozporu s našimi touhami – hrozí nám duchovní nebezpečí. Jaké? Co můžeme udělat pro to, abychom žili v souladu s poselstvím evangelia?*

Praktický závěr

- ▶ *Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?*

Podněty k modlitbám

- ▶ *Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.*
- ▶ *Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?*
- ▶ *Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.*

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy:

Použité zkratky

Biblické překlady

Standardně je v lekcích Průvodce studiem Bible používán Český ekumenický překlad. Pokud je použit jiný překlad, je u odkazu verše uvedena následující zkratka:

B21	Bible, překlad 21. století
BK	Bible kralická
ČSP	Český studijní překlad
JB	Jeruzalémská Bible
SNC	Slovo na cestu

Díla Ellen Whiteové

U českých překladů knih Ellen Whiteové je uváděno nejnovější vydání z nakladatelství Advent-Orion.

Zkratka	Anglický název	Zkratka	Český název
AA	The Acts of the Apostles	PNL	Poslové naděje a lásky
DA	The Desire of Ages	TV	Touha věků

Zkratka	Anglický název
GW	Gospel Workers
LP	Sketches From the Life of Paul
SM	Selected Messages
T	Testimonies for the Church

Další materiály

Zkratka	Anglický název
AR	Advent Review and Sabbath Herald
BC	The Seventh-day Adventist Bible Commentary

Sbírky ve 3. čtvrtletí 2018

Vážení a milí,

otevřít se před námi čas prázdnin a dovolených. Mnozí lidé jsou unaveni a těší se na chvilku oddechu, změnu prostředí a nevšední volnočasové zážitky. Úsměvné je, že naše touha po odpočinku či vytržení z reality všedních dnů bude mít svůj začátek, ale také svůj konec. Prostě jednoho dne naše dovolená skončí a my se vrátíme mezi každodenní starosti, chudší o hromadu peněz investovaných do oněch nevšedních zážitků. A tak na těch pár dnů oddechu budeme tvrdě vydělávat zase celé týdny a měsíce.

Je to směšné, nebo jen smutné? Je to zvláštní, lidé jsou ochotni utratit neuvěřitelné částky za poměrně nevelké zážitky, ale není mnoho lidí, kteří pochopí, že často největší zážitky v životě skoro nic nestojí.

Není snadné objevit cestu, kde se naučíme přemýšlet novým způsobem – to hlavní není užít si v životě maximum možného, ale objevit to úžasné kouzlo Ježíšova myšlení, kdy vyučoval své žáky tomu, že největším zážitkem života není jen něco získat pro sebe, ale naopak něco dát těm druhým. A tím nejcennějším darem pro naše blízké může být, mezi jiným, i náš čas. Možná lze prostor našich dovolených obohatit sdílením se s tím, co jsme dostali od Hospodina.

Marek Škrla, hospodář Česko-Slovenské unie

Církev adventistů sedmého dne financuje většinu svých projektů z vlastních zdrojů prostřednictvím různých sbírek, které mají určitý systém. Každou sobotu proběhnou v našich shromážděních sbírky dvě. Jedna je určena na provoz místního sboru a druhá na podporu různých celosvětových misijních projektů.

Plán tematických sobot, týdnů a sbírek v roce 2018 obsahuje témata jednotlivých sobot, která lze využít při plánování bohoslužeb v tomto roce. Každou sobotu, většinou v rámci sobotní školy, máme sbírku pro potřeby celosvětové misie. Všem dárcům bych chtěl poděkovat za jejich ochotu podporovat práci církve v naší zemi i v prostoru světa kolem nás. Informace pro pokladníky sborů: Misijní sbírky jsou odeslány na účet příslušného sdružení a sbírky se zvláštním určením mají uvedenu první část variabilního symbolu ve sloupci VS, druhá část variabilního symbolu je číslo sboru.

Plán tematických sobot, týdnů a sbírek v roce 2018			
Termín	Téma soboty	Sbírka	VS
	Červenec		
7. 7.	Den modlitby a půstu		
14. 7.			
21. 7.	Den evangelizace prostřednictvím médií		
28. 7.	Sobota dětí		
	Srpen		
4. 8.	Den evangelizace prostřednictvím projektů Globální misie		
11. 8.	Den zakládání sborů		
18. 8.	Den vzdělávání		
25. 8.	Den prevence zneužívání a domácího násilí		
	Září		
1. 9.	Sbírka na stavební projekty sdružení	Sbírka stavební	36
8. 9.	Týden rodinné soudržnosti (2.–8. 9.)		
15. 9.	Den Klubu Pathfinder		
22. 9.			
29. 9.	Sbírka 13. soboty pro Severoasijsko-Pacifickou divizi	Sbírka 13. soboty	13